

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MØENS
SPARE OG
LAANEKASSE
AF 1827

MØENS
SPARE- & LAANEKASSE
AF 1827

M Ø E N S
S P A R E - & L A A N E K A S S E
A F 1827

1827
TREDIE DECEMBER
1927

K Ø B E N H A V N
D E T B E R L I N G S K E B O G T R Y K K E R I A K T I E S E L S K A B
1927

Udarbejdet
af
H. L. B I S G A A R D
Dr. polit.
Sparekasseinspektør

FORORD

SOM Himlen spejler sig i enhver Vandflade, saaledes spejler det økonomiske Liv sig i ethvert Pengeinstituts - eller for at holde os til, hvad der interesserer os her: enhver Sparekasses Virken. Hver Bevægelse, hver Forskydning, hver Omskiftelse i det økonomiske Liv - er den blot af *nogen* Betydning - sætter sig sine Spor og finder sit tilsvarende Udtryk i Sparekassens Kapitalforhold. Paa de følgende Blade har jeg stræbt at vise dette med Hensyn til „Møens Spare- og Laanekasse af 1827“.

Naar jeg har inddelt Sparekassens Historie i Afsnit, hvert omfattende 25 Aar, kunde denne Inddeling synes noget vilkaarlig. Da Slutningen af hvert af de fire Tidsrum imidlertid falder ret nøje sammen med betydningsfulde Forandringer i det økonomiske Liv, vil Inddelingen næppe virke forstyrrende ind paa Fremstillingen.

Alt, hvad der ikke vedrører den Side af Sparekassens Liv, der vender udad mod Verden og Livet - Personalhistorie, Vedtægtsændringer og lignende - har jeg skudt ud til de forskellige Afsnits Slutning. Kun, hvor de er af Betydning for selve Fremstillingen, har jeg medtaget dem i denne.

H. L. Bisgaard.

INDLEDNING

KUNDE man udrydde Tilliden, vilde alt økonomisk Liv, ja alt Samfundsliv, være dødsdømt. Tillid er uundværlig. Tillid er Samfundets Grundpille. Uden Tillid intet Samliv, intet Samfund, ingen økonomisk Orden. - Dræb Tilliden, og du dræber Samfundet.

Men Tilliden kan ikke udryddes. Heldigvis. Mennesket maa have Tro til nogen eller noget. Misbrug den! Undergrav den! Svæk den overfor *et* Samfundsled, *en* Institution, *en* Person: Den vil rette sig mod en anden Del af Samfundet, en anden Institution, en anden eller andre Personer. Tilliden kan skifte Genstand, men udryddes kan den ikke.

Der gaar Tider over Jorden eller over det enkelte Land, hvori det synes, at Tilliden er borte. Ingen synes at have Tro til nogen eller noget. - „Hvem skal man tro?“ „Hvad skal man tro?“ - det bliver de Spørgsmaal, man gør sig selv eller andre. Saadanne Tider er de tungeste for et Land. De skabes af Ulykker og Misbrug. De ender i Kaos - hvis ikke Tilliden vækkes paany.

Men kald paa Tilliden med Tillid - og den vil atter vaagne. Den vil svare som Ekkoet fra Klippen. Den lever, og den vil leve. Den er der; men den har savnet sin Genstand, sit Maal, sin Retning. Giv den dette, og Livets Kræfter vil paany røre sig. Samfundet vil styrkes, det økonomiske Liv vil blomstre, Velstand vil paany brede sig.

Det var en saadan tung Tid, en Tid, hvori Tilliden var brudt, der raadede i Danmark i det tredie Tiaar af forrige Aarhundrede. Ganske vist var vi i det Aar, da Møens Spare- og Laanebank blev stiftet, kommet noget paa Afstand af de store og skæbnesvangre Begivenheder i Aarhundredets to første Tiaar: den langvarige Krig, under hvilken baade vor Orlogsflaade og den allerstørste Del af vor Handelsflaade var gaaet tabt for os, og som endte med Statsbankerotten i 1813 og Adskillelsen fra Norge i 1814. Ogsaa den efter Krigen følgende voldsomme Handelskrise var gennemlevet. Men den langvarige Landbrugs-krise, hvorunder Landbruget, der i Krigsaarene og et Stykke Tid derefter havde haft gode Kaar, havde befundet sig siden 1818, og hvorunder det kæmpede en fortvivlet Kamp mod trykkende Skatter, høj Arbejds løn, byrdefulde Prioritetsrenter og daarlige Afsætningsvilkaar - den var vi endnu ikke færdig med; og under *Følgerne* af Krigen og Statsbankerotten led vi stadig. Den saakaldte „store“ - ♂: den oversøiske - Handel var helt og holdent tabt for os, vor øvrige Udenrigshandel var gaaet over til Hansestæderne, især Hamborg, og Tabet af vor Handelsflaade - hvortil kom en trykkende Mangel paa Kapital - gjorde det umuligt for os at genvinde den. Sidst men ikke mindst led vi under det, vi i vort moderne Sprog vilde kalde „den stigende Valuta“, ♂: Nationalbanksedlernes Stigen i Værdi, hvad der var ensbetydende med et vedvarende Fald i Varepriserne. Da Stigningen tilmed foregik under vedvarende Svingninger, vanskelig gjorde den i høj Grad al sund Handel, ligesom den lagde et stærkt Tryk paa Priserne paa faste Ejendomme, ikke mindst Landbrugets.

At alt dette i sig selv var egnet til at undergrave Tilliden, siger sig selv. Men ogsaa adskillige direkte og let paaviselige Tillids-

brud havde jo fundet Sted. I Spidsen for disse var selve Staten gaaet med sin Fallit i 1813. Siden havde baade store og smaa Handelshuses Fald bragt Fattigdom over en Mængde Privatfolk, der havde anbragt deres Penge i saadanne Foretagender - thi dette var jo Datidens Form for Pengeanbringelse. Tilliden til Mennesker og Institutioner havde saaledes faaet Stød nok. Det værste var dog, at ogsaa Tilliden til Fremtiden var brudt som Følge af det vedvarende Prisfald, paa hvilket der endnu langt fra kunde ses Ende. Og med Tilliden var naturligvis Krediten forbi; thi Kredit betyder Tillid*), er Tillid og hviler paa Tillid.

Saa var det da, at Mænd, til hvem Samtiden trods det almindelige Sammenbrud endnu kunde nære Tillid, stod frem og paany kaldte paa Tilliden. „Betro os eders Penge“, sagde de, „og vi vil forvalte dem for Jer og give Jer dem tilbage med Renter.“ Og disse Mænds Navne var deres Medborgere en Borgen for Sandheden af deres Ord. Saa slog Sparekassernes Fødselstime.

Sparekasserne er saaledes fødte af Tilliden. At de danske Sparekassers Tal nu - 117 Aar efter, at den første af dem saa Lyset - er steget til 530, at de forvalter godt 2 Milliarder Kroner, og at de har deres Indskydere i alle Befolkningslag, turde være et tilstrækkeligt Bevis for, at de har vidst at gøre sig Tilliden værdige. Det gamle Tillidsforhold mellem dem og deres Indskydere bestaar derfor ogsaa den Dag i Dag, trods økonomiske Rystelser af alle Arter og trods enkelte Tillidsbrud fra Sparekassernes Side - Brud, der dog i Forhold til Sparekassernes Mængde, den Tid, de har virket i, og den Forvaltningskapital, de i Aarenes Løb har raadet over, er for intet at regne.

*) Ordet kommer af det latinske *credo*, „jeg tror“.

1827-1852

STEGE

MØENS SPARE- OG LAANEBANK

1827-1852

*Danmark har kun et eneste Field.
Risler I Hroskilde Kildevæld!
Klækker i Lunden Blomsterne frem!
Skynder Jer, Piger, at binde dem.
Fletter en duftende Urtekrands!
Seer I ei Bruden i Skiönheds Glands?
Skuer I ikke den Asamø,
Hvor hun kneiser stolt over Sø?
Seer I vel, hvor til Mændenes Lyst
Yndigt hun blotter det snehvide Bryst?
Stormen kiøler det fyrige Blod,
Bølgen kysser den deilige Fod.
Bøgenes Krands hun har om sit Haar,
Tusinde Lokker i Vinden slaaer.
Hvilket Field paa det faste Land
Ligner vel Fieldet paa Danmarks Strand?
Stenen er hvid og Bølgen blaa,
Græsgrønne Bøge paa Toppen staae.
Eia hvor prægtig i Morgensø
Bader sig hist den danske Mø!*

Det Land - thi Møen kaldte sig, ligesom ogsaa andre danske Øer har kaldt sig og endnu tildels kalder sig, i Datiden for et „Land“ - som Oehlenschläger*) skrev disse Linier om, dette af Venderne hærgede, af Lybækkerne plyndrede, af Svenskerne udpinte og af Danskerne selv under von Plessen mishandlede og misrøgtede Land, det delte i 1820'erne, som naturligt var, Skæbne og Lod med det øvrige Danmark. Dets Bønder havde under Krigen haft deres gode Tid. Mens Europa var optaget af at slaas, var der god Brug for det danske Korn og Kvæg - og Møenboerne havde leveret deres Del deraf og levet højt deraf. Som Pastor Paludan siger i sin Bog om Møen:**), „I Henseende til Bondens Levemaade i Mad og Drikke kan man sige, at der næppe gives nogen Provinds i Danmark, hvor Bønderne, især fra 1807 til 1814, levede mere flot.“ Men som det tydeligt nok fremgaar af de samme Ord, saa var det efter Krigen gaaet tilbage, ganske som det gik i den øvrige Del af Danmark. Heller ikke „Landets“ eneste By, Stege, synes at have haft Anledning til at fremhæve sig paa andre danske Byers Bekostning. Paludan meddeler,***) at Indbyggerantallet i 1801 var 917 og i 1822 1328. Dette var ganske vist en Fremgang - endogsaa en helt anselig Fremgang; - men at den ikke var ensbetydende med en tilsvarende Forøgelse i Velstanden, fremgaar af, at medens Haandværkernes Antal i Byen i 1801 var 77 og i 1809 - under Krigen - var steget til 87, var det i 1822 faldet til 65. Paludan, som ligeledes meddeler disse Tal, tilføjer da ogsaa selv: „Haandværkernes Antal i Kjøbstaden er ikke forøget i Forhold til dens stegne

*) *Hroars Saga, Udgaven 1845.*

**) „Møen — beskrevet af I. Paludan, Sognepræst til Phanefjord“ København 1822 og 1824. II. Del Side 273. Se ogsaa J. Jensen: „Historisk-topografisk Beskrivelse over Møen“, Stege 1866, Siderne 76—78.

***) II. Del Side 244.

Etatsraad Melncke

Folkemængde, men endog i de senere Aar aftaget, hvoraf det lader sig slutte, at ogsaa Velstanden i det Hele snarere har aftaget end tiltaget.“ Antallet af aabne Købmandsboder var i 1822 14. *) Blandt disse var vistnok Hages Købmandshandel den eneste, der var kendt udenfor Møen, og som virkelig havde Betydning som Handelshus.

Af Brændevinsbrænderier fandtes - ligeledes efter Paludan - i 1822 18. Heraf var dog kun 11 i Drift. Ogsaa dette kunde tyde paa, at det var gaaet tilbage for Byen.

*) *Paludan II Del Side 204.*

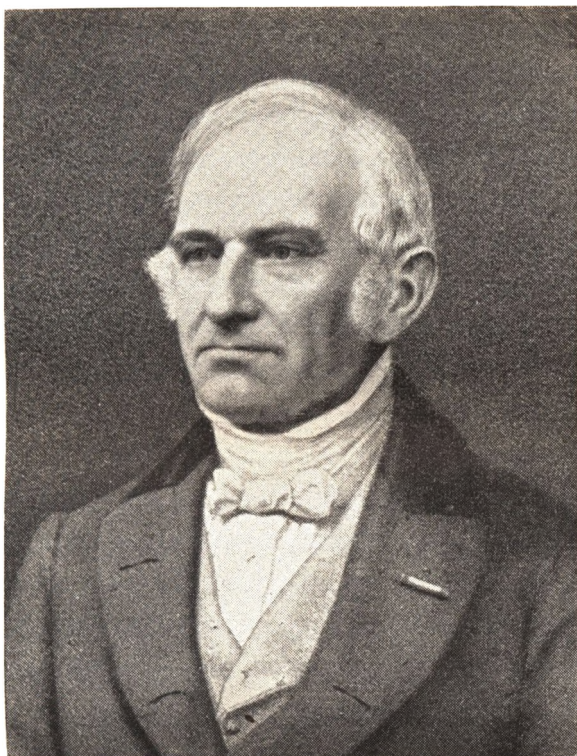
Skønt de her givne Oplysninger kun er faa, kan vi dog af dem slutte saa meget, at Tilstanden paa Møen var som i det øvrige Danmark: daarlig. Det økonomiske Liv var ogsaa her gaaet istaa eller dog tilbage, og Tilliden havde ogsaa her faaet sit Knæk. Og nu sker da her det samme, som allerede havde flere Sidestykker i den øvrige Del af Landet: Mænd, til hvem Møenboerne endnu kunde se op med Tillid, traadte frem og dannede en Sparekasse.

Møen var for saa vidt tidligt med her, som der iforvejen, naar vi holder os til *Kongeriget* Danmark og ser bort fra Hertugdømmerne, kun var stiftet 7 Sparekasser herhjemme, nemlig: Sparekassen for Grevskabet Holsteinborg og Omegn 1810, Odense Byes Sparekasse - nu Fyens Stifts - 1816, Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn 1820, Aalborg Bys og Omegns Sparekasse 1824, Holbæk Amts Sparekasse 1825, Vejle Byes og Amts Sparekasse og Holstebro og Omegns Spare- og Laanekasse i 1827. Møens Sparekasse - eller som man her valgte at kalde den: Møens Spare- og Laanebank - blev saaledes vor ottende kongerigske Sparekasse.

I en Henseende var Møens Spare- og Laanebank tilmed forud for flere af de nævnte Sparekasser og for dem, der blev stiftet i Aarene umiddelbart derefter.

Som allerede Navnet tilkendegiver, var den ikke en ensidig Sparekasse, men ogsaa en Laanekasse, idet den havde Udlaan til Private paa sit Program, endogsaa før den traadte ud i Livet. Hertil skal vi dog senere vende tilbage.

Hvem der fra første Færd undfangede Ideen om Sparekassen, findes der nu ingen Oplysninger om. Forhandlingsprotokollen nævner, som det vil ses i det følgende, disse fire Mænd: *Justits-*

Kammerherre Scavenius

raad Meincke, Kammerjunker Scavenius, Proprietær Tutein, og Amtsforvalter Paulsen, men oplyser intet om, hvem der var Ideens Fader; og andre Oplysninger har det ikke været muligt at finde.

Om Justitsraad - senere Etatsraad - Meincke kan det her kun siges, at hans fulde Navn var Carl Heinrich Lydius Meincke, at han var født 1786, blev Byfoged i Stege den 13de Februar 1818 og tillige Herredsfoged paa Møen den 3die Maj 1820. Fra disse Embeder tog han sin Afsked i April Maaned 1858, men fungerede endnu til den 31te Juli samme Aar, hvorefter

han under store Festligheder trak sig tilbage til Privatlivets Fred. I Sparekassens Direktion forblev han dog til sin Død i December 1862.

Kammerjunker - senere Kammerherre - Peter Brønnum Scavenius til Gjorslev - eller som det da kaldtes Giørsløv - og Klintholm var født den 6te Januar 1795 i København som Søn af den bekendte Skagbo - hvoraft Navnet Scavenius - Jacob Brønnum Scavenius, der i Østindien havde tjent sig en Formue, som han ved sin Tilbagekomst til Danmark blandt andet anvendte til Køb af Godserne Gjorslev paa Sjælland og Klintholm paa Møen. Efter hans Død 1820 overtog Sønnen P. B. Scavenius i 1825-26 de to Godser. Han var ligesom Faderen en fremragende dygtig og driftig Mand med stor Almensans. Blandt andet nærede han en meget varm Interesse for Matematik og Astro-nomi og forøgede det Gjorslevske Bibliotek med en Mængde Bøger i disse Videnskaber. Senere blev han Politiker og gjorde sig i 1848-49 bemærket som Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling ved sit konservative Standpunkt. Han døde den 4de December 1868.

Peter Adolph Tutein var født den 10de December 1797 ligeledes i København. Han studerede Jura og blev Kandidat i 1818, men købte i 1821 Hovedgaarden Marienborg paa Møen. Han gjorde sig snart bemærket som en dygtig Landmand, blev ligesom Scavenius senere Politiker, men trak sig i 50erne tilbage fra Politiken for at hellige sine Kræfter dels til lokale Anliggender, dels til Bestyrelsen af sit Gods, hvorfra han efterhaanden afhændede den største Del af Fæstegodset til Arvefæste. Til Tak herfor og for den Omsorg, han altid havde vist sine Bønder, rejste disse ham 1871 en Mindestøtte. Han døde den 16de Juli 1885.

Hoffægermester Tuteln

Amtsforvalter Carl Ludvig Paulsen*) var en forholdsvis ny Mand paa Møen. Han havde været Fuldmægtig i det kongelige Rentekammer, men da der paany blev oprettet en Amtstue paa Møen fra den 1ste Juli 1824**), beskikkedes han til Amtsforvalter ved denne, og blev snart en kendt og skattet Mand i Stege. Særlig Fortjeneste har han - foruden af Sparekassen - indlagt sig ved sit Arbejde for Byens Forskønnelse, først og fremmest Anlægget paa den gamle Fæstningsvold. Mindesmærket i Skydevænget, rejst

*) *Amtsforvalterens Billede har ikke kunnet fremskaffes.*

**) *Se Paludan II Side 405 f. f. Den tidligere Amtstue var nedlagt nogle Aar før.*

af Byens Borgere, vidner endnu om hans Arbejde her. Han virkede i Sparekassen til sin Afrejse fra Byen i 1840, da han udnævntes til Amtsforvalter for Frederiksborg Amtstuedistrikt.

Det var altsaa disse fire Mænd, der stiftede Sparekassen eller -banken. Om deres første Møde som Direktører, om hvad der var gaaet forud for dette Møde, og om hvilke Begunstigelser der af Regeringen var tilstaaet det nye Institut, vidner følgende Tilførsel til Forhandlingsprotokollen, som vi her, da den er Kilden til al Viden om Spare- og Laanebankens Oprettelses-historie, skal aftrykke i dens Helhed:

„Efterat Erfaringen allerede noksom har stadfæstet Gavnligheden af velindrettede Sparebanker, der først i Engelland*) og sildigere i andre Lande allerede længe med Held have virket til at fremme Sædelighed, Tarvelighed og Vindskibelighed, bleve vi undertegnede, nemlig Justitsraad Bye- og Herredsfoged Meincke, Kammerjunker Scavenius til Giørsløv og Klintholm med videre; Proprietair Tutein til Marienborg; og Amtsforvalter Paulsen, allerede i forrige Aar enige om, paa Møen at etablere et lignende Institut. - For at imidlertid dette Institut kan blive af desto flere velgjørende Følger saavel for Private som for det Offentlige, ere vi tillige betænkt paa med Tiden at sætte en Laaneindretning i Forbindelse med Sparebanken; dog saaledes,

*) Her er Sparekassens Stiftere vistnok paa Vildspor. Efter alle Nutidens Oplysninger er Ideen til Sparekasserne opstaaet i Frankrig, men først virkeliggjort i Tyskland, hvor den første Sparekasse, man har Oplysning om, oprettedes i Brunsvig 1765. I England stiftedes den første Sparekasse først 1798. Heller ikke med Hensyn til Oprettelsen af Banker kan England forøvrigt siges at have Førstearang. Derimod kan det vel nok siges, at Bankvæsenet i det 19de Aarhundrede var rigest udviklet i England og trængt ganske anderledes ind og ned i Befolkningen, end det var paa Fastlandet.

at Sparebanken bliver Hovedsagen og Laanebanken ikkun at ansee som et Accessorium til Førstnævnte.

Saasnart Resolutioner vare indløbne paa en allerede i October Maaned f. A. indgiven allerunderdanigst Ansøgning om at det projecterede Institut maatte tilstaaes adskillige Begunstigelser; og flere Ventilationer havde fundet Sted med Hensyn til, hvilke Bestemmelser der vilde blive at lægge til Grund for Sparebankens Virksomhed, vare vi, som Directeurer for den møenske Spare- og Laanebank første Gang forsamlede Onsdagen den 17de October 1827, hvor der blev fremlagt:

1) En Skrivelse fra Præstø Amt, dateret den 6te August 1827, som lyder saaledes:

„Det Kongelige danske Cancellie har under 28de f. M. tilskrevet Amtet saaledes:

„Det Kongelige Rentekammer har tilstillet Cancelliet en af Hr. Grevens (∴ Amtmand Grev Schulin) Erklæring af 4de December f. A. ledsaget Ansøgning, hvori Amtsforvalter Paulsen paa Møen har anholdt om, at den Sparekasse som han i Forening med Kammerjunker Scavenius til Gjørsløv og Klintholm, Justitsraad Bye- og Herredsfoged Meincke i Stege og Proprietair Tutein til Marienborg agter at oprette, maatte tilstaaes visse Begunstigelser; nemlig

1) at af Indskuddene en Sum af indtil 15,000 Rbd. r. S. og 15,000 Rbd. Sedler maa modtages ved Møens Amtstue og forrentes af Statscassen med 5 pCt. aarlig.

2) at de Beviser eller Afregningsbøger, som blive at meddele de Indskydende, maa udfærdiges paa ustemplet Papiir.

3) at de i Kassen indskudte Summer ikke maa kunne belægges med Arrest eller Beslag - og

4) at det maa være Sparekassen tilladt af de Summer, som udsættes af dens Laanefond, at tage 5 pCt. aarlig Rente.

Cancelliet skulde i den Anledning tjenstligst tilmelde Dem til behagelig Efterretning og Bekjendtgjørelse for Vedkommende, at man angaaende den første Punct har corresponderet med den Kongelige Direction for Statsgjelden og den synkende Fond, som har tilmeldt dette Collegium, at Hans Majestæt Kongen ved allerhøjeste Resolution af 4de April sidstleden har bemyndiget bemeldte Direction til, ved Møens Amtstue at imodtage af den omhandlede Sparekasses Midler indtil et Beløb af 30,000 Rbd., Halvdelen mod 5 og Halvdelen mod $4\frac{1}{2}$ pro Ct. aarlig Rente og Tilbagebetaling efter tre Ugers Opsigelse, saaledes at det staaer Institutets Bestyrere frit for, efter egen Lejlighed, at indbetale dette Beløb i rede Sølv eller i Sedler, men at dog blot runde Summer, i det mindste 100 Rbd. ad Gangen, indbetales af Institutets Midler, hvorhos Allerhøiestsamme tillige allernaadigst har authoriseret Statsgjelds Directionen til, at tilkjendegive Bestyrerne, at hvis de siden skulde ønske flere af Institutets Midler modtagne i Statsgjeldskassen saadant da ikkun kan forventes at blive tilladt mod 4 pCt aarlig Rente og 1 Aars Opsigelse fra enhver af Siderne.

Directionen vil ifølge deraf, naar den har modtaget nærmere Underretning fra Sparekassens Bestyrere om, at Indretningen er traadt i Virksomhed, tillægge Amtstuen den fornødne Ordre til Modtagelsen af de Kapitaler, der af Sparekassen maatte blive tilbudne.

Hvad den anden Punct betræffer, da har det Kongelige Rentekammer erklæret sig villigt til, naar Sagen forøvrigt var afgjort, i denne Henseende at foretage det Fornødne, og vil paa denne Punct fra Kammeret nærmere Resolution kunne ventes.

Med Hensyn til den tredie Post har Cancelliet nedlagt allerunderdanigst Forestilling, og det har derefter allernaadigst behaget Hans Majestæt at tilstaae det ansøgte. - Den herom udfærdigede Expedition, som er tilstaaet uden Betaling, følger hoslagt.

Hvad endelig angaaer den sidste Del af Ansøgningen, hvorover man har corresponderet med de Deputerede for Finantserne, da kan samme efter Omstændighederne ikke bevilges.

Da Hans Majestæt iøvrigt ved allerhøjeste Resolution af 11te dennes allernaadigst har paalagt Cancelliet at drage Om-sorg for, at Bestyrerne saavel af den omhandlede Sparekasse som af de Tid efter anden allerede oprettede Sparekasser, aar-ligen aflægge Regnskab for bemeldte Kassers Tilstand, hvilke Regnskaber ved Trykken blive at bringe til almindelig Kundskab, saa maa man tjenstligst anmode Hr. Greven om, behageligen at ville foranstalte det Fornødne til Opfyldelsen af denne allerhøjeste Befaling i Deres Embeds District.”

Hvilket herved tjenstlig meldes Herr Amtsforvalteren til fornøden behagelig Efterretning ved tillige at lade forbemeldte allerhøjeste Rescript følge herhos, hvorhos Amtet forventer Underretning om, naar Indretningen er traadt i Virksomhed.

2) Den i forbemeldte Skrivelse ommeldte Bevilling saaledes lydende:

Vi Frederik den Sjette af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg; Gjøre vitterligt: at ligesom vi efter den af Carl Ludvig Paulsen, Amtsforvalter i Møens Amtstuedistrict, derom allerunderdanigst gjorde Ansøgning og Begjæring, under 4de April d. A. allernaadigst have bemyndiget vor Direction for Statsgjelden og den synkende Fond til af den Sparekasse, som bemeldte Amtsforvalter Paulsen i

Forening med Os elskelig Peter Brønnum Scavenius til Giørs-løv og Klintholm, Vor Kammerjunker og Auscultant*) i Vort Rentekammer, Os elskelig Carl Henrik Lydius Meincke, Vor Justitsraad, Byefoged i Vor Kjøbstad Stege samt Herredsfoged i Møenboe Herred, og Proprietair Peter Adolph Tutein til Marienborg agter at oprette, at modtage af de Indskud, der til samme maatte gjøres, indtil et Beløb af 30,000 Rbd., hvoraf Halvdelen forrentes med 5 pro Ct. og Resten med $4\frac{1}{2}$ pro Ct., saaledes ville Vi, efter hans derom ligeledes allerunderdanigst gjorte Ansøgning og Begjæring, samt i Betragtning af de Os af Vort danske Cancellie derhos foredragne Omstændigheder, ligeledes allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at de Indskud, som skee i meerbemeldte Sparekasse, ikke maa kunne belægges med Arrest eller Beslag.

Iøvrigt ville vi allernaadigst have bestemt, at der for berørte Sparekasses Tilstand af Bestyrerne aarligt skal aflægges Regnskab, der ved Trykken bliver at bringe til almindelig Kundskab.

Forbydende alle og enhver imod det som foreskrevet staaer, Hinder at gjøre.

Givet paa vort Slot Frederiksberg den 25de Juli 1827.

Under Vor Kongelige Haand og Segl

Frederik R.

(L. S.)

Stemann

Monrad Kierulff Lange Hansen

/ Wilse

3) Præstøe Amts Skrivelse af 11te October 1827, saalydende:

Det Kongelige Rentekammer har under 6te d. M. tilskrevet Amtet saaledes:

*) ∴: *Bisidder.*

Paa Rentekammerets allerunderdanigste Forestilling har Hans Majestæt Kongen under 19de f. M. allernaadigst resolveret saaledes:

Vi tillade allernaadigst herved og ved den underskrevne Bevilling, der udleveres aldeles gratis, at de Beviser eller Contrabøger, der blive at meddele for Indskud i den Sparekasse, som agtes oprettet for Møen, maa udfærdiges uden Brug af stemplet Papiir, dog at i samme Beviser og Contrabøger indføres, at de paa Grund af denne Bevilling udstædes paa ustemplet Papiir.

Denne allerhøjeste Resolution communiceres herved Herr Kammerherre og Amtmand Greve af Schulin til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse for Vedkommende, og lade vi iøvrigt derhos følge forbemeldte allernaadigste Bevilling.

Hvilket herved tjenstligen meddeles Herr Amtsforvalteren til behagelig Efterretning, idet man vedlægger den paaberaabte Bevilling.

4) Den i bemeldte Skrivelse ommeldte Bevilling saa lydende:

Vi Frederik den Sjette af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, Gjøre vitterligt: at Vi, efter allerunderdanigst Ansøgning og derom indkommen Erklæring, allernaadigst have bevilget og tilladt, ligesom Vi og, i Overensstemmelse med Vor under Dags Datum ergangne allerhøjeste Resolution, hermed bevilge og tillade, at de Beviser eller Contrabøger som meddeles dem, der gjøre Indskud i den Sparekasse, som agtes oprettet for Møen, maae udfærdiges uden Brug af stemplet Papiir, dog at i samme Beviser og Contrabøger indføres, at de paa Grund af denne Vor allernaadigste Bevilling, udstædes paa ustemplet Papiir. — Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst have at rette.

Forbydende alle og enhver herimod, eftersom foreskrevet staaer, at hindre eller i nogen Maade Forfang at gjøre, under Vor Hyldest og Naade.

Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 19de September 1827.

Under Vor Kongelige Haand og Segl

Frederik R.

(L. S.)

Møsting

M. v. Essen Moltke Mandix Kongslev

/ H. Lund

Directionen blev dernæst enig om at vedtage, at naar dens Medlemmer maatte være af ulige Meninger, Stemme flerhed da skal dicidere; samt at i Tilfælde, at Stemmerne skulde være lige, første Directeurs Stemme skal gjøre Udslaget. - Med Hensyn til hvo der skal være første Directeur blev bestemt, at dette aarlig skal alternere, og at Ordenen skulde afgjøres ved Lodtrækning. - Efter den derefter foretagne Lodtrækning bliver Proprietær Tutein Formand det første Aar, Amtsforvalter Paulsen det andet; Justitsraad Bye og Herredsfoged Meincke det tredje; og Kammerjunker Scavenius det fjerde Aar, og saa fremdeles. Til Bogholder blev antaget Fuldmægtig ved Møens Amtstue H. D. Black, *) imod for de ved Bogholderiet og Correspondancen forefaldende Forretninger at tilstaaes en saadan aarlig Godtgjørelse, som Directionen efter Omstændighederne nærmere maatte finde for Godt at bestemme.

Slutteligen bleve følgende Bestemmelser vedtagne at skulle lægges til Grund for Sparebankens Virksomhed, og som saadanne indføres i Contrabøgerne nemlig:

*) *Hans Billede har ikke kunnet fremskaffes.*

Contrabog

ved

Spare- og Laanebanken paa Møen.

Conto No.

Folio

Bedtægter.

1.

- a. Indskud modtages fra 32 Skilling ad Gangen, saavel i rede Sølv i gangbare Myntsorter, som i Sedler og Tegn.
- b. Indskuddenes Beløb indføres i en Hovedbog, hvori hver Deeltager faaer sin Conto, lydende paa Deeltagerens Navn, Stand eller Haandtering.
- c. Som Beviis for sin Fordring paa Cassen, erholder hver Deeltager en Contrabog, som lyder paa den dertil svarende Conto's No. i Hovedbogen. Foran i disse Contrabøger, som ifølge Kongelig Bevilling af 19de September 1827 udstedes paa ustemplet Papiir, indrykkes disse Bedtægter som Contract imellem Cassen og Deeltageren.
- d. Hvor det af særegne Omstændigheder skulde findes tilraadeligt at nægte Nogen Indskud, er man fra Bankens Side dertil berettiget; dog maa i det mindste tvende af Directionens Medlemmer være enige om slig Nægtelse.
- e. De i Sparebanken indestaaende Penge, kunne ifølge Kongelig allernaadigst Bevilling af 25de Juli 1827 ikke belægges med Arrest eller Beslag.
- f. Om Deeltagerne eller deres Indskud maa ingen Uvedkommende meddeles Underretning.
- g. 12 Gange om Aaret, nemlig i Almindelighed den første Tirsdag i hver Maaned, imodtages Indskud. Iffun naar denne Dag indtræffer paa en Helligdag, bliver den først derpaa følgende Søndag den maanedlige Indskudsdag.

2.

- a. Renten er indtil videre iffun 3*) pCt. om Aaret; den begynder naar et Indskud er 4 Rbdlr. og beregnes fra den 11te i næste Maaned efter at Indskudet er skeet.
- b. Renten beregnes maanedlig og ikke i mindre Dele end hele Skillingen.

*) 3 de trykte Bedtægter er dette blevet til 3 1/2 p. Ct.

- c. Renterne betales i de sædvanlige Terminer 11te Juni og 11te December i den Pengesort hvori Indskuddet er skeet, eller ogsaa naar hele Capitalen forlanges udbetalt.
- d. De Renter som ikke ere hævede den første Comptoirdag efter Juni og December Terminer, lægges til Capitalen, og bære altsaa i det næste Halvaar Rentes Renter.
- e. Naar Cassen, efterat de med Institutet forbundne Udgiøfter ere udredte, har noget Overskud, er Directionen berettiget til at anvende dette efter bedste Skjønnende til Gavn for Indretningen. De Directeurerne paaliggende Forretninger bestrides uden nogensomhelst Godtgjørelse.

3.

- a. Tilbagebetaling skeer paa de samme Dage der ere bestemte til Indskuds Modtagelse, saaledes: af Summer indtil 10 Rbdlr. efter 14 Dages foregaaende Opsigelse; af Summer over 10 Rbdlr. indtil 50 Rbdlr. incl. efter Opsigelse den næst foregaaende Comptoirdag; og af Summer over 50 Rbdlr. efter $\frac{1}{4}$ Aars Opsigelse.
- b. Tilbagebetaling skeer i samme Myntsfort hvori Indskuddet er skeet.
- c. Den tilbagebetalte Sum affskrives i Vedkommendes Contrabog ligesom ogsaa Banken derfor meddeles Qvittering i en til dette Niemeed indrettet Protocol. Affskrivning i Contrabogen af tilbagebetalte Capitaler er fuld Beviis for at Summen af Sparebanken er tilbagebetalt, og Bogens Eier er derfor uberettiget til at sagsøge Banken, om Udbetaling skulde være skeet til en Uberettiget.
- d. Det staaer Enhver frit for, til sin Betryggelse, at bestemme, om der ved Pengenes Tilbagebetaling, skal, foruden Contrabogen og fuldstændig Opgivende af Navn m.v., forevises anden Beviislighed, f. Ex. Skudsmaal, en navngiven Mands Attest eller deslige.
- e. Naar den hele paa en Conto staaende Sum udbetales, tilbageleveres Contrabogen som godtgjøres Sparebanken med 20 Skilling i Tegn [der udredes af de første Renter som tilkommer Interessenten].*)
- f. Skulde en Deeltager eller sammes Urvinger ikke i 20 Aar fra sidste Indskud at regne melde sig enten ved nyt Indskud eller ved Uddrag, da ansees Indskuddet med alle paaløbne Renter som forfaldet til Banken.
- g. De indskudte Capitaler kunne fra Bankens Side opsiges til Udbetaling med 3 Maaneders Varfel, om fornødent gjøres med Indkaldelse i Statstidenden, i hvilket Tilfælde saadan Indkaldelse skal ansees ligesaa gyldig som speciel skriftlig Opsigelse og Forkyndelse deraf paa sædvanlig Maade.

*) Udeladt ved Trykningen.

- h. Naar Interessenten efter de 3 Maaneder ikke melder sig for at imodtage sit Tilgodehavende, ophører Forrentningen fra Bankens Side.

4.

Gengang aarligen udarbejdes en Beretning om Spare- og Laanebankens Tilstand og Fremgang i den forløbne Tid. Naar denne Beretning efter Directionens Foranstaltning behørigen er revideret af tvende med almeen Ugtelse og Tillid hædrede Mænd, bringes den ved Trykken til almindelig Kundskab og indføres derhos i en dertil bestemt Protocol, som paa de forommeldte Comp-toirdage ligger til Eftersyn for enhver Interessent.

5.

- a. Indretningens Bestyrelse betroes en Direction der for nærværende Tid bestaar af os Undertegnede. Paa de for Laane- og Sparebanken bestemte Comp-toirdage er stedse en af Directionens Medlemmer tilstæde paa Møens Amtstue, for der at modtage og udbetale Indskud, kontrollere Bøgernes Førelse, og tilige med Cassens Bogholder at underskrive Contrabøgerne.
- b. Naar Afgang i Directionen finder Sted ere de øvrige Directeurer berettigede til i den Afgaaedes Sted at vælge en Meddirecteur.

Proprietair Tutein paatog sig derefter at ville udfærdige en passende Indbydelse til at deeltage i den mønske Spare- og Laanebank, hvis Virksomhed som Sparebank Directionen forment kunde tage sin Begyndelse den første Tirsdag i December Maaned d. A.

Forsamlingen blev derpaa hævet.

Stege den 17de October 1827.

P. A. Tutein Paulsen C. Meincke P. B. Scavenius

Som allerede ovenfor anført, ogsom det ogsaa med al ønskelig Tydelighed fremgaar af Forhandlingsprotokollens Udtalelser, var man fra første Færd betænkt paa at gøre det nye Institut ikke alene til en *Spare-*, men ogsaa til en *Laanebank* - for at det kunde blive „af desto flere velgjørende Følger saavel for Private som for det Offentlige”. Her var Kassens Stiftere ikke blot i Overensstemmelse med Programmet for vore to første Sparekasser, Holsteinborgs og Odenses, men lægger ogsaa for Dagen en langt dybere Forstaaelse af en Sparekasses Opgave og af, hvad Tiden trængte til, end flere af de andre i 1820erne stiftede Sparekasser, der med Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn i Spidsen udelukkende var indrettede paa at lade de dem betroede Penge gaa videre til Statskassen (Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn dog delvis ogsaa til Nationalbanken). Men herved unddroges Datidens produktive Virksomhed, der netop trængte til al den Kapital, den kunde faa, alle disse Midler; og Klagerne herover blev da ogsaa snart saa højroastede, at selv Regeringen, der til at begynde med ikke vilde indrømme deres Berettigelse, maatte til at gøre sig Anstrengelser for at bringe Sparekasserne ind paa Udlaansvirksomheden. Dette gjorde den dels ved at nedsætte den Rente - 5 pCt. pro anno -, den til at

begynde med havde givet for de i Statskassen indsatte Penge - Møens Spare- og Laanebank faar saaledes kun 5 pCt. af Halvdelen af de 30,000 Rbd., den faar Tilladelse til at indskyde - dels ved at indskrænke de modtagne Beløbs Størrelse, dels endelig ved at forlænge Opsigelsesfristerne, hvad der ogsaa tydeligt sætter sig Spor i den ovenfor aftrykte Skrivelse fra det kongelige Kancelli.*)

At Stifterne af Møens Sparekasse straks har udtalt Viljen til at anbringe Kassens Midler - eller i al Fald en Del af dem - i Udlaan til Private og derfor kun anmoder om Tilladelse til i Statskassen - eller Statsgældskassen, som den da hed - at indsætte den forholdsvis ringe Sum af 30,000 Rbd., har derfor sikkert været Regeringen særdeles velkomment. Forøvrigt skulde det vare længe, inden Sparekassen kom saa vidt, at den kunde indsætte hele det tilladte Beløb - hvis den havde villet; thi først i 1840 steg dens Midler $\text{3: Indlaanssummen} + \text{Reservefonden}$, til over 30,000 Rbd.; og da var dens Udlaan allerede voksende til næsten 26,000 Rbd., medens der i Statskassen kun indestod 10,700 Rbd. Det højeste Beløb, den i noget Aar havde staaende i Statskassen, var 16,800 Rbd., der indestod i Aaret 1846.

De to andre Begunstigelser, Kassen fik: at Sparekassebøgerne maatte udstedes paa ustemplet Papir, og at de herpaa indestaaende Summer ikke kunde belægges med Arrest eller Beslag, fik den i Overensstemmelse med Statsmagtens almindelige, velvillige Praksis overfor Sparekasserne; og de betød, som det let vil forstaas, særdeles meget. Uden denne Velvilje vilde Sparekasserne aldrig have opnaaet den Fremgang, som de naaede.

*) Se iøvrigt om alt dette nærmere: *H. L. Bisgaard: Sparekassernes Udvikling gennem 100 Aar. Vejle 1910 Side 39 f. f.*

Hvad Staten forlangte til Gengæld, var kun, at Sparekasserne skulde aflægge offentligt Regnskab.

At Møens Spare- og Laanebank ikke fik Ret til at tage 5 pCt. af sine Udlaan, kom ikke til at genere den i nogen følelig Grad. Ganske vist vokser dens Reservefond kun langsomt - det var endnu i 1840 ikke $2\frac{1}{2}$ pCt. af Sparernes Tilgodehavende - men det var dog i Betragtning af den Forsigtighed, hvormed Udlaanene gjordes, tilstrækkeligt, og ansaas da ogsaa af Direktionen for stort nok til, at man i 1841 kunde paabegynde Uddelingen af Gaver i velgørende Øjemed; men herom senere.

Hvad Vedtægterne angaar, da trænger disse ikke til nogen Forklaring. De var i nøje Overensstemmelse med andre Sparekassers Vedtægter, og er i alt Væsentligt affattede med Vedtægterne for Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn som Mønster.

Nu var altsaa Sparekassen en Virkelighed og kunde træde ud i Livet. Om den gjorde dette paa den første Tirsdag i December - den 3die December - som Bestemmelsen var, eller det først blev om Onsdagen, er dog tvivlsomt; thi vel er der i Indlaanshovedbøgerne ved de den første Kontordag aabnede Konti anført: den 3die December 1827: men saa vel de to Kassebøger - en særlig for Indskud og Uddrag og en for alle andre Indtægter og Udgifter - som de Sparekassebøger, der blev udstedte denne Dag, bærer Datoen: 4de December.

Men i al Fald: Aabnet blev Kassen. Den fik sit Kontor paa Møens Amtstue,*) og paa dens første Kontordag var tilstede:

*) Efter velvillig Meddelelse fra Hr. Dommer Richter havde Amtstuen Lokaler i den store Bygning paa Torvet, der vistnok den Gang kaldtes „Amtmandsgaarden“, senere „Kammerraadgaarden“, eller „Puttferckens Gaard“, og hvis Billede vil ses i det følgende. Her havde Sparekassen saa sit Kontor indtil 1854, da Byens nye Raadhus blev bygget og Sparekassen fik Lokaler her.

Formanden, Proprietær Tutein, Justitsraad Meincke og Bogholder Black. Og at Kassens Stiftere havde været virksomme for at vinde Indskydere, viste sig straks. Indskydernes Række aabnes af Husholderske paa Marienborg, Charlotte Amalie Bærentsen, og hendes Konto bærer denne Paategning: „Ved Uddrag forevises foruden Contrabogen Herr Proprietair Tuteins Attest.” Samme Paategning findes paa 7 andre paa denne Dag aabnede Konti. Ogsaa Justitsraad Meincke møder op med en hel Række Indskydere. Blandt disse er der Grund til at fremhæve to, der begge kom til at spille en betydelig Rolle i Sparekassens Liv, den ene som Direktør, den anden som Bogholder; det var Justitsraadens Fuldmægtig Johan Heinrich Puttfercken, og hans Kontorist, Hans Jørgen Tiedemann. Justitsraaden synes i det hele taget at have været meget virksom for Sparekassens Trivsel, thi vi træffer ikke alene hans Kontorpersonale, men - denne eller den følgende Kontordag - ogsaa hans Tjenestefolk samt hans Hustru og Børn.

Hans varme Interesse for Sparekassen lægger sig saaledes allerede her for Dagen. Og den svækkedes ikke. Vi træffer hans Underskrift i Forhandlingsprotokollen saa godt som efter hvert eneste Møde til højt op i Halvtredserne.

Det største Indskud paa den første Kontordag blev gjort af Niels Larsen, Tjenestekarl hos Forvalteren paa Klintholm; han indsatte 200 Rbd. Sedler.

Ialt aabnedes paa denne Dag 27 Konti med Indskud paa ialt 42 Rbd. rede Sølv og 401 Rbd. 20 Sk. Sedler og Tegn (3: Skillemønt). Heraf blev endnu samme Dag 400 Rbd. indsat til Forrentning i Statskassen.

Dette var saaledes en særdeles lovende Begyndelse, naar Hensyntages til Byens og „Landets” Lidenhed. Bedre endnu blev det

næste Kontordag - den 2den Januar 1828 -, da Indskudene beløb sig til 238 Rbd. r. S. og 1003 Rbd. 4 Sk. Sedler og Tegn. Derefter aftager vel Indskudene noget - den 7de Oktober 1828 blev saaledes kun indsat 2 Rbd. r. S. og 32 Sk. Sedler - men snart gaar det fremad igen. Og da det første Regnskab blev aflagt - pr. 11. December 1829, altsaa for 2 Aar - havde Kassen et Indskud paa ialt 1317 Rbd. 82 Sk. r. S. og 4898 Rbd. 83 Sk. Sedler og Tegn, eller tilsammen 6216 Rbd. og 69 Sk.

Dette Regnskab slutter forøvrigt med et Underskud paa 2 Rbd. 36 $\frac{1}{2}$ Sk. r. Sølv og 30 Rbd. 45 Sk. Sedler og Tegn, „som forskudsviis er udredet af Directionen”.

Af de nævnte Midler var i Statsgældskassen kun anbragt 400 Rbd. I Kassen laa 639 Rbd. 41 Sk., medens hele Resten 5177 Rbd. 28 Sk. var udlaant.

Kassen havde altsaa været sit Program tro og sat „en Laaneindretning i Forbindelse med Sparebanken”. Og denne Laaneindretning blev ikke en Biting i Forhold til Sparekassevirksomheden, saaledes som man kunde fristes til at tro af Ordene i Forhandlingsprotokollen: at den skulde være „ikkun at ansee som et Accessorium” til Sparebanken, medens denne skulde være Hovedsagen. De to Ting: Laane- og Sparekassevirksomhed, blev hurtigt, hvad de skulde være: to Sider af samme Sag, to ligebetydende Faktorer. Og var det end, set med Nutidens Øjne, ikke store Beløb, der her var Tale om, saa er det dog ganske givet, at de Penge, der laantes ud i den lille Købstad eller til Bønderne i dens Opland, gjorde ganske anderledes god Virkning, end om de havde ligget inde i Statskassen i København.

Naar Kassen ved Udløbet af de to Regnskabsaar laa inde med det forholdsvis betydelige Beløb 639 Rbd. 41 Sk. som Kasse-

beholdning, saa maa man ikke tro, at den til daglig Brug flottede sig saaledes. Tvertimod. Den sørgede saa omhyggeligt for at have alle disponible Midler anbragt, at det endog hændte, at da en Mand, Snedkermester Wulff, i Maj 1829 skulde have udbetalt et ham tilstaaet Laan paa 50 Rbd., fik han kun de 49. Den sidste Rigsbankdaler fik han først den følgende Kontordag, 3: en Maaned senere.

Hvad Formen for Udlaanene angaar, da var den dels Prioritetsobligationer, dels de saakaldte Vekselobligationer. De første angik dels Laan i faste Ejendomme - saa vel mod første som mod sekundær Prioritet - dels Laan i Løsøre. Ogsaa Vekselobligationslaanene gaves mod Sikkerhed saavel i fast Ejendom som i Løsøre, og de gaves tillige mod Sikkerhed i haandfaaet Pant af forskellig Art. Vi træffer saaledes blandt de første Laan Sikkerheden i en Sparekassebog med Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn, i en Prioritetsobligation, i „en kongelig Obligation“ og i „750 Lod Sølv“ (3: Sølvtoj). Dette sidste var en ret besværlig Form for Sikkerhed, da det, hvor det forekom i større Mængde, krævede stor Plads, gode Sikkerhedsforanstaltninger og en ikke ringe Sagkundskab. I Fyens Stifts Sparekasse maatte man saaledes ansætte en Urmager og Sølvsmed til at vurdere saadanne Sikkerheder og omsider skride til Oprettelsen af et med Sparekassen forbundet Assistentshus for paa denne Maade at komme bort fra den Slags Laan.

Faren for en saadan Udvikling var vel næppe forhaanden paa Møen; men vi træffer dog i Tidens Løb adskillige Udlaan af denne Art.

Meningen med Vekselobligationslaanene var sikkert den, at de kun skulde løbe kort Tid og med Afdrag hver tredje Maaned. En i 1844 udstedt Vekselobligation, som endnu findes i Spare-

kassen, lyder da ogsaa paa Tilbagebetaling tre Maaneder fra Dato, hvilket vil sige, at den da kunde fornyes mod et Afdrag. Imidlertid synes man dog at have været noget lemfældig med Afdragene. Der findes i al Fald flere Laan, der lyder paa samme Beløb Aaret efter, at de findes første Gang i Regnskabet.

De to første af Laanene er udbetalte den 17de Januar 1829 mod Obligationer af 23de December 1828 og 7de Januar 1829. „Sparekassen” havde altsaa kun virket et Aar, da „Laanekassen” traadte i Virksomhed.

At samtlige Direktører var med til at bevilge Laanene, maa vel antages. Hvornaar og hvorledes dette gik for sig i Begyndelsen, ses imidlertid ikke. Vedtægterne siger intet herom og Forhandlingsprotokollen heller ikke. Denne sidste er i det Hele meget fattig paa Oplysninger. Efter at det første Møde i Oktober 1827 var afholdt og et Referat heraf indført i Protokollen, findes ingen Indførsler heri før den 6te November 1832 og herefter først igen den 1ste December 1840. Nogen fyldig Underretning om Sparekassens Historie i denne Tid giver Protokollen altsaa ikke, heller ikke om Laaneverksamheden. Først ved Mødet den 6te April 1841 findes følgende indført:

„Justitsraad Meincke anmeldte, at følgende havde til ham henvendt sig om at indstilles til af Banken at erholde Laan, nemlig”:

Herefter følger Navne og Laanebetingelser, hvorefter tilføjes:

„Disse Laan blev efter stedfunden detailleret Undersøgelse af Sikkerhedernes Beskaffenhed bevilgede.”

Og fremtidig indføres da saadanne Beretninger i Protokollen for hvert Møde 3: en Gang maanedlig. Men dette varer kun ved et Aars Tid, saa begynder Springene igen, om de end ikke er saa lange som i Kassens første 12-13 Aar.

I disse Aar er det da i alt væsentligt Regnskaberne - tildels Indlaansbøgerne - vi maa holde os til for at faa noget at vide om Kassens Virksomhed.

Regnskaberne afsluttes indtil 1846 inklusive pr. 11te December, og ifølge dem tiltager Virksomheden saaledes. (Da Delingen i „rede Sølv“ og „Sedler og Tegn“ ingen Interesse har for Nutiden, er Beløbene sammenlagte her):

11. Dec. 1829	6,216 Rbd.	69	Sk.
.. .. 1830	6,039	.. 22	..
.. .. 1831	6,627	.. 41	..
.. .. 1832	8,964	.. 36	..
.. .. 1833	10,483	.. 00	..
.. .. 1834	11,463	.. 82	..
.. .. 1835	15,565	.. 52	..
.. .. 1836	20,890	.. 24 ¹ / ₂	..
.. .. 1837	19,845	.. 76 ¹ / ₂	..
.. .. 1838	18,868	.. 18 ¹ / ₂	..
.. .. 1839	27,835	.. 80	..
.. .. 1840	44,384	.. 54	..

Som det vil ses, er Fremgangen i de første 3-4 Aar kun ringe. Kassen har aabenbart sine Begyndelsesvanskeligheder. Her er ikke som i Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn og i flere af de større Købstæders Sparekasser Tale om nogen uventet og alt for stor Tilgang af Penge. Tvertimod kneb det med at holde Tempoet. Var det Møenboernes større Fattigdom, der gjorde dette, eller var det manglende Tillid til det nye og uprøvede? Muligt spiller begge en Rolle.

At det kneb med at holde Fremgangen vedlige, er for saa vidt mærkeligt, som der allerede i disse første Aar begynder at indløbe Indskud fra andre Steder end fra selve Møen. 1830 kommer

saaledes et Indskud paa 50 Rbd. Sedler fra „Contorist Svane ved Præstøe Amts Contoir” - Resten af disse Penge overføres senere til en Konto tilhørende en Stuepige paa Petersgaard -; i 1831-32 indløber Midler fra Vordingborg lærde Skole og fra Vordingborg Købstads Havnekasse; og herefter er det ikke sjældent at træffe Konti tilhørende Folk paa Sjælland eller andre af de nærliggende Øer. At Indskudsmængden dog stagnerer eller endog gaar tilbage, kunde jo nok tyde paa, at selve Møenboerne har været noget vanskelige at faa i Tale.

Erindres maa det dog ogsaa, at Sparekassen begynder sin Virksomhed netop i de Aar, da det økonomiske Tryk var stærkest og Landbrugets Tilstand værst. Vi havde haft en Række daarlige Aar, hvori Landbruget sank dybere og dybere i Fattigdom; og 1828 var det værste af dem alle. Nu begyndte vel en Opgang; men den var foreløbig kun svag og ringe. Meget skulde endnu gaa i Stykker, Staten skulde endnu overtage mange Landejendomme for Skatterestancer, mange Landboere endnu gaa fra Hus og Hjem, før Tilstanden for Alvor bedredes og Driftighed og Tillid til Fremtiden afløste den almindelige Haabløshed. Det er først, da vi naar over Midten af 30'erne, at vi kommer saa vidt.

Formodentlig har ogsaa Kassens Direktion haft Indtrykket af, at der maatte gøres noget for at bringe Liv i den stillestaaende Virksomhed. Ganske vist viser netop Aaret 1832 en forholdsvis stærk Opgang i Indskudene; men det tilfredsstiller aabenbart ikke Direktionen. Væksten er for lille og Midlerne til Udlaan for smaa. Overvejelserne resulterer da i, at man paa et Møde den 6te November 1832 vedtager, at Renten, der hidtil havde holdt sig paa $3\frac{1}{8}$ pCt., sættes op til $3\frac{3}{4}$ pCt., „da det indvundne Overskud dertil maatte ansees tilstrækkeligt“. Om

dette nu var den egentlige Grund til Beslutningen, er dog maa-ske tvivlsomt, thi Overskudet, 3: Reservefonden, udgjorde ved Regnskabsaarets Slutning den 11te i den følgende Maaned kun 232 Rbd. 42¹/₂ Sk., hvad der vel egentlig ikke kunde siges at være saa betydeligt efter fem Aars Virksomhed, især, naar det tages i Betragtning, at Banken havde sit Lokale (Møens Amtstue) gratis, og at Direktionens Arbejde var ulønnet, saa at det, efter at Startningsudgifterne var overstaaede, egentlig kun var Bogholderens Lønning, 40 à 50 Rbd. aarlig, der kunde siges at tynde Budgettet.

Men hvad end Grunden kan have været: Renteforhøjelsen ses at have øvet sin Virkning. Den har slaaet til Lyd for Sparekassen, og den har gjort det endnu fordelagtigere end før at anbringe Penge heri. Indskudene stiger i al Fald og tager især til lige efter Midten af Tiaaret, da Landbruget paany begyndte at faa Vind i Sejlene.

Hvorfor der herefter kommer en Tilbagegang, er ikke let at se. Muligvis er det den Omstændighed, at den økonomiske Fremgang, der for Landbruget havde givet sig Udtryk i stigende Kornpriser og større Udførsel af Heste og Kvæg, havde givet Bonden nyt Haab, og at dette viser sig i Udvidelser og Forbedringer af Bedrifterne, hvortil der naturligvis skulde bruges Kapital, saa at man har færre Penge til Raadighed til Opsparing.

IAaret 1838, et af de Aar, hvori Indskudssummen gaar tilbage, gik forøvrigt Nationalbankens Sedler i Pari; og selv om de først i 1844 bliver erklæret indløselige med Sølv, er dog nu Pengeforvirringens Tid forbi; og det Prisfald, eller rettere: det Tryk paa den begyndende Prisstigning, som deres Stigning i Værdi havde øvet, er ophørt, og Varepriserne kan atter bevæge sig uhindret og uforstyrret af Svingningerne i Valutaen. Dette

bevirkede ganske naturligt, at Forretningslivet aandede op, og at Foretagsomheden tog Fart paany.

Var der Tilbagegang i Kassens Indlaan i Anno 1837-38, saa gav da ogsaa de to følgende Aar Revanche derfor. Sparernes Tilgodehavende ender med en Opgang, der paa een Gang gør Sparekassen til en virkelig betydende Faktor i Møens økonomiske Liv.

At Laanetrangen i Kassens Virkekreds ikke var bleven mindre i Tilbagegangsaarene, fremgaar af nedenstaaende Tal, der viser dels Indestaaendet i Statskassen dels Udlaanssummernes Vækst i samme Aarrække, som den ovenfor opstillede Tabel spænder over. Og at Kassens Direktion ikke har holdt igen med Udlaanene og derved - saaledes som mange Sparekasser ufrivilligt har maattet gøre i vor egen Tid - har tvunget Folk til at laane hos Venner og Bekendte, der saa atter har taget Midlerne hertil fra deres Sparekasseindskud, synes at fremgaa af de samme Tal:

Indestaaende i Statskassen					Udlaan			
11te Dec.	1829	400 Rbd.			5177 Rbd.	28	Sk.	
..	..	1830	1900	..	4100	..	..	..
..	..	1831	2000	..	4640	..	..	..
..	..	1832	3800	..	5085	..	..	..
..	..	1833	6800	..	3995	..	..	..
..	..	1834	7300	..	4425	..	..	..
..	..	1835	8600	..	7215	..	..	..
..	..	1836	10600	..	9785	..	43 ¹ / ₂	..
..	..	1837	9000	..	11420	..	..	..
..	..	1838	7600	..	11960	..	..	..
..	..	1839	16400	..	12200	..	..	..
..	..	1840	10700	..	25886	..	..	..

Som det vil ses heraf, er der, efter at Minimet i 1833 er passeret, en vedvarende Opgang i Udlaansbeløbene. Da det kniber med Indskudene i 1837-38, gaar dette kun ud over de i Statskassen indestaaende Beløb, der formindskes til Fordel for Udlaanene. Direktionen er saaledes stadig paa den rigtige Side og glemmer ikke, hvad denskylder Beboerne i Kassens Virkekreds.

En medvirkende Aarsag til Direktionens Holdning er muligt ogsaa den, at Uviljen mod Sparekasserne, fordi de ved at indsætte Opsparingsmidlerne i Statskassen unddrog Produktionen disse Kapitaler, paa denne Tid var paa sit Højeste. En af Nationalbankens Direktører havde i 1836 taget Bladet fra Munden og offentlig paavist det for den nationale Produktion og for Statskassen lige uheldige i denne Anbringelsesmaade; og i 1838 opsigde Staten da ogsaa alle de Kapitaler, der inde stod i Statskassen til 5 pCt. og $4\frac{1}{2}$ pCt. Rente, hvorefter den fremtidig kun forrentede disse med 3 pCt. Kun for enkelte mindre Kapitalers Vedkommende - derunder nogle saakaldte Grundfond - vedblev den at give en noget højere Rente. Møens Spare- og Laanebank fik saaledes endnu stadig 4 pCt. Som Følge af denne Politik blev Sparekasserne ude af Stand til at give den hidtidige Rente af Indlaan - udenfor Møen: 4 pCt. - medmindre de gik over til at laane Midlerne ud privat. Denne Forvaltningsmaade blev da nu efterhaanden den fremherskende. Dog skulde der gaa endnu adskillige Aar - og vi skulde først opleve Stormen paa Sparekasserne i 1848 - en Storm, der netop havde sin Aarsag i, at Sparepengene for en stor Del endnu inde stod i Statskassen - før det skæbnesvangre i denne sidste Anbringelsesmaade for Alvor gik op for Sparekasserne.

Møens Spare- og Laanebank holdt sig imidlertid som alt anført paa den rigtige Side og indsatte i Statskassen kun, hvad

den ansaa det for strengt nødvendigt til enhver Tid at have til Raadighed. Og da den i 1840, som Følge af den betydelige Stigning i Indskudene - fra 27.8 til 44.3 Tusinde Rbd. - fik flere Midler, end den i Øjeblikket fandt det rigtigt at laane ud, lader den dem ikke vandre i Statskassen, men gaar i Stedet over til en ny Form for Anbringelse: Statsobligationer.

End ikke om denne Vending i den hidtil fulgte Praksis indeholder Forhandlingsprotokollen nogen Oplysning; saa Motiverne til den ses ikke. Vi maa nøjes med Regnskabets Oplysning om, at Kassen den 11te December 1840 ejede „indkjøbte Statspapirer” for 8741 Rbd. 41 Sk.

Det er altsaa som en forholdsvis stor Sparekasse med en ret udstrakt Virkekreds, at Møens Spare- og Laanebank træder ind i det Tiaar, der for hele Danmark betød en Løftelsens Tid. Det økonomiske Liv var nu befriet for det Tryk, der i lange Tider havde hvilet over det. Prisstigningen foregik nu i et raskere Tempo, Landbrugsudførslen tog stadig til, og Toldforholdene lettedes. Den Sparsommelighedssans, som de mange fattige Aar havde affødt og vedligeholdt, levede endnu; og Følgerne af det altsammen var en stigende Vækst i Landets Kapitalmængde - en Stigning, der ganske naturligt maatte komme Sparekasserne tilgode, saa meget mere som de endnu ved Siden af Nationalbanken var Landets eneste Pengeinstitutter. Og at Møens Spare- og Laanebank fik sin Del af Fremgangen, viser følgende Tal for Aarene 1841-45, hvorefter Indskudsmængden i dette ene Femaar - trods en mindre Tilbagegang i 1842 - mere end fordobler sig, saaledes at altsaa Væksten i disse Aar er større end i alle de 14 foregaaende.

For Oversigtens Skyld hidsættes de tilsvarende Tal for Udlaan.

	Indlaan			Udlaan		
11te Dec. 1841	52644	Rbd.	23 Sk.	34.236	Rbd.	
.. .. 1842	46413	..	51 ..	32.466	..	
.. .. 1843	57064	..	02 ..	35.911	..	
.. .. 1844	82756	..	33 ..	48.081	..	
.. .. 1845	93850	..	71 ..	54.391	..	

Skønt Stigningen i Udlaan fra 1840 til 1841 - 8350 Rbd. - er fuldt saa stor som den tilsvarende Opgang i Indskudene - 8260 Rbd. - er dette dog ikke nok til at imødekomme den stadig voksende Laanetrang, som de bedre Konjunkturer fremkaldte. Det er øjensynligt, at Møenboerne ruster sig til ved forøget Arbejde at faa deres Del af disses Afkastninger. Direktionen beslutter derfor ogsaa paa et den 2den November 1841 afholdt Møde „dels for at tilfredsstille vedkommende Interessenter, der havde opsagt deres Kapitaler“ - der var til December opsagt 4770 Rbd. - „dels for at afhielppe den her paa Landet for Tiden herskende Pengetrang“, at opsige 5100 Rbd. af de i den kongelige Kasse indestaaende Penge. For dog at sikre sig imod, at de likvide Kapitaler skulde formindskes for stærkt og Kassen derved komme i Forlegenhed, vedtog Direktionen samtidig „at naar de 8741 Rbd. 41 Sk. Sølv, hvortil Bankens Activer i Statspapirer ere valuerede i Bankens Bøger, sammenlagt med, hvad der indestaaer i Statskassen, ikke udgjør $\frac{1}{3}$ Deel af hele Bankens til enhver Tid eksisterende Capitalmasse efter Kassebogen, saa maatte der indeholdes med yderligere Udlaan til Private”.

Trods det, at Indestaaendet i Statskassen ved Udgangen af 1842 var bragt ned til 5100 Rbd., var Udlaanene, som det vil ses af Tabellen, dog som Følge af Tilbagegangen i Indskudsmængden gaaet omtrent et Par Tusinde Rbd. ned. Direktionen modtog derfor ogsaa i Januar Maaned 1843 et af Stempelpapir-

forhandler Werner i Stege gjort Tilbud om et Indskud paa 2000 Rbd. mod 4 pCt. Rente og tre Maaneders Opsigelse - et Skridt, der ligeledes motiveres ved „den almindelige Pengetrang her paa Landet”. Beløbet skulde anvendes til Udlaan „dog ikke højere end 200 Rbd. til nogen enkelt Mand”; og der bevilgedes straks en Række af disse Udlaan, for den langt overvejende Del til Landmænd.

I Løbet af Aaret stiger imidlertid Indskudsbeløbene saa stærkt, at Direktionen, da Werner i December Maaned kommer igen og vil have endnu 700 Rbd. anbragt paa samme Vilkaar, ikke alene nægter dette, men endogsaa opsiges de 2000 Rbd., som han alt havde indestaaende, med mindre han vil lade sig nøje med den sædvanlige Rente paa $3\frac{3}{4}$ pCt.

Da Indskudene vedbliver at strømme ind, og da der i 1844 navnlig kommer en Mængde Penge fra Sjælland, vedtog Direktionen i et Møde den 7de Maj 1844 at nedsætte Renten. Til denne Beslutning bidrog det dog ogsaa, at Staten ikke mere vilde give Sparekassen de 4 pCt. i Rente, der var den tilsagt i 1827, saaledes at Sparekassens Fortjeneste her truedes af en Formindskelse. Dog vedtoges det, dels at den lavere Rentesats kun skulde gælde for de efter 11te Juni indsatte Midler, medens de alt indestaaende vedvarende skulde forrentes med $3\frac{3}{4}$ pCt. dels at Herredsfoged Meincke - der nu førte Titlen: Etatsraad - skulde forhøre i Vordingborg Sparekasse*), hvilken Rente den gav, inden Rentenedsættelsen traadte i Kraft.

*) Her maa være indløbet en Fejl i Protokollatet, thi den nuværende Sparekasse i Vordingborg „Sparekassen for Vordingborg og Omegn” er først oprettet den 8de Januar 1855; og paa en Forespørgsel hertil har man elskværdig svaret, at man ikke kender til nogen Sparekasse i Vordingborg før 1855. Sandsynligvis er her Tale om Sparekassen for Storehedinge og Omegn, der blev oprettet 1839.

Hvad Svaret har været, ses ikke; men i næste Møde den 4de Juni vedtoges det i al Fald, at Renten for nye Indskud skulde sættes til $3\frac{1}{8}$ pCt; og fra nu af arbejder Kassen altsaa med to Rentesatser.

Nu er der saa megen Fart i Kapitaldannelsen, og Kassens Autoritet er saa grundfæstet, at den lavere Rente ikke formaaede at lægge nogen særlig Dæmper paa Pengetilstrømningen. Er Tilgangen i 1845 end ikke saa stor som i 1844, er den dog saa betydelig, at Indskudsmassen forøges med godt 11000 Rbd.

Følgen heraf er, at Kassen igen kan række de laansøgende Møenboere en hjælpende Haand. Medens Laan mod Selvskyldnerkaution hidtil kun rent undtagelsesvis er blevne bevilgede - saaledes et Laan i 1842 til Asylselskabet mod Direktionens Kaution - saa beslutter man nu i et Møde den 29de December 1845 at indføre disse Laan som en mere fast Anbringelsesform, omend endnu kun i mindre Udstrækning. Forhandlingsprotokollen siger herom:

„For at komme Haandværkere og andre Næringsbrugere paa Møen til Hielp, forsaavidt de maatte mangle Drivtscapital til deres Haandværks eller Næringsbrugs Drivt, blev Directionen enig om at anvende af Bankens Reservefond et Beløb indtil 1000 Rbd. til Udlaan mod betryggende Selvskyldnerkaution og Capitalernes successive Afbetaling terminsvis i to à tre Aar, saaledes at Udlaanene ej blive større end 100 Rbd. til hver Laantager, og vilde af Laanene være at svare 4 p. Ct. pro Anno”.

I Forbindelse hermed kunde det maaske lige nævnes, at man Aaret i Forvejen ogsaa var skredet til en Nyanbringelse, for saa vidt som man i Mødet den 6te Februar 1844 vedtog at

købe for 3900 Rbd. Nationalbankaktier, hvilket Køb ogsaa kom i Stand, hvorefter Beholdningen af offentlige Værdipapirer udgør 22.339 Rbd.

Havde Tilgangen af Indskud været stærkt voksende i 1844 og 45, saa blev den ikke meget mindre de to følgende Aar. Den 11te December 1846 er vi oppe paa en Indskudssum af 105.767 Rbd. 45 Sk., og den 31te December 1847 - Regnskabet ændres nu til Kalenderaaret - naar vi op til 121.699 Rbd. 33 Sk. Men dermed har Kassen ogsaa naaet et Maksimum, et Toppunkt, hvorfra det i Spring gaar nedad. Vi kommer jo nu ind i „det mærkværdige Aar“, 1848, hvor saa meget stod paa Spil, og saa meget sattes paa Prøve. Ikke saa snart er Krigen erklæret, før Folk stormer Sparekasserne og forlanger deres Penge. For de Sparekasser, der havde store Kapitaler staaende i Statskassen, blev dette Stormløb højst ubehageligt; thi Pengene kunde jo her kun siges op med langt Varsel, for det meste et Aar, og Folk vilde have deres Penge med kortest muligt Varsel: En eller højst tre Maaneder.

Følgen blev Opsigelser af Laan, Salg af offentlige Værdipapirer og lignende. For Statskassen blev det endnu mere generende; thi netop da den havde allermest Brug for sine Penge, maatte den udbetale betydelige Summer til Sparekasserne, hvis Krav blev mere og mere højrostedede, mere og mere besværende, efter som Maanederne gik.

Møens Spare- og Laanebank undgik naturligvis ikke Sparekassernes almindelige Skæbne. Saa snart Krigen var brudt ud, begyndte Opsigelserne. Straks i Foraarsmaanederne opsagdes ca. 20.000 Rbd., og Udbetalingerne fulgte efter, saa snart ske kunde. Direktionen holdt da et Møde den 2den Maj, og det vedtoges herfor det første at benytte sig af den i Vedtægterne fast-

satte Opsigelsesfrist, som man formodentlig ellers ikke havde krævet strengt overholdt, og dernæst ikke at forny Vekselsobligationslaanene, men fordre dem indbetalt paa Forfaldsdagen. Endelig bestemte man sig til at opsiges en Del andre Laan med tre Maaneders Varsel. - Opsagt blev derefter tyve Laan til et samlet Beløb af 6300 Rbd.

Ligeledes vedtoges det straks at fremlægge Regnskabet for Aaret 1847 til Eftersyn paa Raadstuen og at indrykke Bekendtgørelse herom i Berlingske Tidende. Denne Bekendtgørelse ledsagedes da af følgende Bemærkninger, der formodentlig ogsaa har afsluttet det paa Raadstuen fremlagte Regnskab:

„Ved at bringe Forestaaende til offentlig Kundskab, finde vi os opfordrede hertil at knytte nogle Bemærkninger, da den almindelige Mistillid og Frygt for Pengetab, som Tidsomstændighederne medføre, endog synes at have grebet Møenboerne, med Hensyn til deres Tilgodehavende i Sparekassen. Af Møens Spare- og Laanebanks Formue er, som Extracten udviser, ca. 80.000 Rbd. udlånt til Private, og herfor haves 212 Stykker Obligationer, med fuldkommen betryggende Underpant, udelukkende i Møenske Ejendomme. De Statspapirer, Sparekassen eier, bestaae i 3 pCt. Dansk-Engelske Obligationer, danske Kongelige Obligationer og Bankactier. Sidstnævnte Papirer ere i det Hele kjøbte fordeelt, hvorhos det vel maae betænkes, at der existerer en Reservefond af circa 2900 Rbd. til Dækning af muelig opstaaende Tab, og ligesom denne i det sidste Aar er voxet med næsten 700 Rbd., saaledes vil en forøget Tilvæxt finde Sted, hvis den Tillid, der hidtil er skjænket Sparekassens Bestyrelse, ei forstyrres. Vel er Directionen bemyndiget til at anvende en Deel af Sparekassens Reservefond til almennyttige Øjemed, men da den hidtil paa denne Maade,

i det Hele taget, ikkun har anvendt 200 Rbd., saa maae dette vel være Borgen for, at Reservefondens principale Bestemmelse: at sikre Interessenterne for ethvert Tab, ei heller i Fremtiden vil tabes af Sigte. Møens Spare- og Laanebank har efter vor Overbevisning stiftet Nytte, og Directionen har derfor hidtil med Glæde paataget sig det dermed forbundne, ei lidet byrdefulde Arbeide; - men skal den, uden mindste Grund, af en utidig Frygt berøves Størstedelen af sine Capitaler, for at disse kunne blive henlagte paa Kistebunden, saa maatte vi ønske, at den ingensinde var traadt i Virksomhed. Vi bede derfor Enhver at overveie, hvad der er hans sande Interesse, og hvor Capitaler fortiden er mere betryggende (anbragt?) end i Møens Sparekasse.”*)

Directionen for Møens Spare-og Laanebank, den 3die Maj 1848.

P. A. Tutein P. B. Scavenius C. Meincke I. H. Puttfercken

Muligvis har dette ogsaa virket som Olie paa oprørte Bølger. Stormen synes at have lagt sig - foreløbig. Mærkeligt nok i denne bevægede Tid indeholder Forhandlingsprotokollen intet Ord om noget Møde før den 5te December, men her udtales det da: „at endeel af (de) i Mai Maaned stedfundne Opsigelser senere af Vedkommende ere frafaldne, saa at det (da) forskjellige Indskud var gjorte, ikke har været forbunden med nogen Besværlighed at tilfredsstille Interessenterne, hvis Capitaler ere opsagte, uden Uddrag af Statskassen. Directionen, som allerede i August Maaned havde taget den Bestemmelse af Sparekassens Reservefond at bære Krigsskatten af de Capitaler, som kun for-

*) *Berlingske Tidende den 12te Maj 1848.*

rentes med $3\frac{1}{8}$ pCt., har imidlertid siden fundet sig foranlediget til at udstrække denne Begunstigelse til de Interessenter, hvis Capitaler forblive staaende uopsagte til den 11. December 1849.”

Med den her omtalte Krigsskat forholder det sig saaledes:

Ved Forordningen af 5te Juni 1848 blev der udskrevet en Krigsskat paa fire Millioner Rbd. Ved denne fik Ejerne af Jorder og Tiender Ret til ved Betaling af deres Prioritetsrenter at afkorte $\frac{1}{8}$ af disse, hvilken Ottendedel skulde udgøre Kreditorernes Andel af Skatten. Sparekasserne fik imidlertid ved selve Forordningen Ret til atter at lægge denne Ottendedel over paa Sparerne. Det er denne Ret, Møens Spare- og Laanebank ikke benytter sig af overfor de ovenfor nævnte Sparere.

Efter det ovenfor anførte synes altsaa Tilliden foreløbig at være vendt tilbage og Virksomheden at fortsættes i et mere roligt Spor. Da derfor Regnskabsekstrakten for 1848 offentliggjordes i Foraaret 1849, kunde Direktionen ledsage den med følgende Udtalelser:

„Den Mistillid, som opstod ved Krigens Udbrud forrige Aar, og som foranledigede, at circa 20.000 Rbd. af Interessenternes Tilgodehavende opsagdes i Foraaret 1848, forsvandt tidligere end vi selv var berettigede til at vente, og Aaret er udløbet uden at vi have været nødsagede til at indklage en eneste af Sparebankens Debitorer. Regnskabet udviser derfor, at Reservefonden er bleven forøget med 654 Rbd., uagtet Directionens Beslutning af Reservefonden at udbetale Krigsskatten for alle de Interessenter, hvis Capitaler ere forblevne uopsagte og ikkun forrentes med $3\frac{1}{8}$ p. Ct., har medført en extraordinær Udgift af 202 Rbd. 80 Sk. Vi haabe saaledes, at Sparebankens Virk-

somhed ogsaa i Fremtiden vil blive til Gavn i den Kreds, for hvilken den er oprettet.*)

Directionen for Møens Spare- og Laanebank den 11te April 1849.

Scavenius I. H. Puttfercken C. Meincke P. A. Tutein

Nogen Klage over Virksomhedens Gang i 1849 indeholdes jo ikke i ovenstaaende, end ikke antydningssvis. Men har der været Stilhed, saa synes denne kun at have været Stilhed før Stormen. I al Fald udviser Aaret 1849 en langt større Nedgang end det foregaaende Aar. Det slutter nemlig med et Tilgodehavende for Sparerne paa kun 95,106 Rbd. 38 Sk. - 3: en Nedgang paa over 20,000 Rbd., medens Tilbagegangen i 1848 kun androg ca. 6000 Rbd.

Og dog havde Direktionen, inden det kom saa vidt, forhøjet Indlaansrenten med $\frac{3}{8}$ pCt. I Mødet den 5te Juni 1849 tog den nemlig „den Bestemmelse indtil videre at forhøje Renten af de siden Juni 1844 indskudte Capitaler fra 11te Juni 1849 med $\frac{3}{8}$ pCt., saa at Renterne af disse Capitaler, forsaavidt de ikke allerede ere opsagte til Udbetaling, for Fremtiden vil blive udbetalt med $3\frac{1}{2}$ pCt.“ Uden nærmere Forklaring i Protokollen er denne Bestemmelse dog ved Bekendtgørelse af 14de Juni i Berlingske Tidende ændret derhen, at „de Capitaler, der fra næste ordinære Contoirdag indskydes i Banken, indtil videre blive forrentede med $3\frac{1}{2}$ pCt. pro Anno, istedetfor $3\frac{1}{8}$ pCt.; hvilken Forhøjelse fra den 11te dennes ligeledes skal komme de Interessenter tilgode, hvis Capitaler ei hidtil ere opsagte til Udbetaling“.**))

*) *Berlingske Tidende den 17de og 18de April 1849.*

**) *Berlingske Tidende den 22de Juni 1849 og følgende Dage.*

Bedre gik det ikke næste Aar. Regnskabet pr. 31te December 1850 udviser et samlet Indlaan paa 87.319 Rbd. 30 Sk. Regner vi fra 1847, hvor Maksimum var naaet med 121,699 Rbd. 33 Sk., betyder dette en Tilbagegang paa over 34,000 Rbd.

Om alt dette, om Aarsagerne dertil og mulige Forholdsregler derimod, indeholder Forhandlingsprotokollen imidlertid ikke et Ord. De meget faa og meget kortfattede Protokoltilførsler, der findes i disse Aar og i flere af de følgende, drejer sig kun om Kasseeftersyn, Bevilgelse af nogle faa Laan eller lignende. Iøvrigt maa vi atter holde os til Regnskaberne.

Som Helhed fulgte Møens Spare- og Laanebank dog naturligvis den almindelige Bevægelse i disse Aar i Sparekassekapitalerne. Og Hovedgrunden var ganske naturligt Krigen og dens Følger, ikke mindst den almindelige Mistillid. Naar Sparekassen paa Møen reagerede nok saa stærkt som de øvrige danske Sparekasser - som Helhed sank Sparekassekapitalerne fra 17,4 Mill. Rbd. i 1847 til 14,8 Mill. i 1849 - og endogsaa fortsatte Bevægelsen ind i 1850, da der ellers var Opgang, saa kan dette imidlertid ogsaa skyldes den særlige Omstændighed, at den foruden Sparekassen i Storehedinge havde faaet sig en ny Konkurrent i Sparekassen for Præstø By og Omegn, der blev oprettet i 1845 og efterhaanden drog sin Egns Penge til sig, medens disse tidligere var komne Møens Spare- og Laanebank tilgode.

Hvorledes Kassen reagerede overfor Tilbagegangen, hvorledes den ændrede sin Anbringelsesmaade for saa vidt som muligt at læmpe sig efter de nye Forhold uden at slaa alt for meget i Stykker, ses tydeligt af følgende Tal, der viser Anbringelserne i Femaaret 1846-50:

	Statskassen		Udlaan		Off. Papirer	
1846	16800 Rbd.		66405 Rbd.		23328 Rbd.	10 Sk.
1847	13400 ..		80135 ..		31072 ..	93 ..
1848	10600 ..		77140 ..		31072 ..	93 ..
1849	1800 ..		69010 ..		27971 ..	25 ..
1850	0 ..		65550 ..		25062 ..	66 ..

Som allerede før nævnt er 1846 det Aar, da Indestaaendet i Statskassen - i al Fald ved Regnskabsaarets Udløb - naar sit Maksimum. Trods den stærke Fremgang i Indskudene i 1847 gaar Indlaanet i Statskassen nedad i dette Aar, og Nedgangen fortsættes, saa at Indlaanet helt forsvinder - endnu dog kun foreløbig - i 1850. Udlaansmassen naar sit Toppunkt i 1847 og følger saa Nedgangen i Indskudene, dog saaledes, at den først naar sit laveste Punkt i 1851, da den stod paa 61940 Rbd.

Bevægelsen i Fondsbeholdningen følger saa nogenlunde denne Bevægelse.

Men nu er ogsaa Kassens Trængselstid forbi for denne Gang. Da Krigen er endt og Forholdene atter finder deres naturlige Leje, vender Tilliden atter tilbage. Pengene, som uden Tvivl var søgt tilbage til de gamle primitive Gemmesteder, strømmer atter ind i Sparekasserne, hvorefter da heller ingen havde svigtet; og da Møens Spare- og Laanebank kunde fejre sit 25 Aars Jubilæum i 1852, stod den med en Indlaanskapital paa 110459 Rbd. og en Udlaansmasse paa 75525 Rbd. ogsom et Pengeinstitut, der kunde se tilbage paa en lang Række gode Arbejdsaar, gennem hvilke den uden nogensinde at have skullet se paa egen Fordel havde virket til Gavn og Glæde baade for sin By og sit „Land“.

En Post paa dens Regnskab var der, som ikke havde kendt noget til nogen Trængselstid. Det var Reservefonden. Den havde haft det smaat til at begynde med, men tager efter Midten af

40erne et stærkt Opsving, som det vil ses af disse Tal, hvor Aaret 1852 er taget med, fordi det er Jubilæumsaaret. Reservefonden - eller som det hed før 1840: Overskudet - udgjorde ved Slutningen af

1835	492 Rbd.	67 $\frac{1}{2}$ Sk.		
1840	1040	..	64 $\frac{1}{2}$	..
1845	1664	..	91	..
1850	4211	..	15	..
1852	5057	..	65	..

Nu var det jo i Vedtægternes § 2e bestemt, at Direktionen var berettiget til at anvende „Overskudet“ efter bedste Skønnende „til Gavn for Indretningen“. Men da den nu, uhyre samvittighedsfuld som den var, fandt, at „denne Anvendelse, forsaavidt samme gik udenfor Dannelsen af en Reservefond til at dække midlertidige Tab ved Udlaan, var vanskelig at iværksætte, naar Overskudet alene skulde anvendes til Interessenternes umiddelbare Gavn“- se Forhandlingsprotokollen under 1ste Marts 1841- saa fandt den det forsigtigst og rigtigst, da Overskudet ved Udgangen af Aaret 1840 havde naaet den ovenfor nævnte Størrelse af 1040 Rbd. 64 $\frac{1}{2}$ Sk., at sammenkalde Kassens Sparere til en Generalforsamling for at at faa Vedtægternes Bestemmelse angaaende Overskudet nærmere formuleret. Denne Generalforsamling blev da holdt paa Stege Raadhus den 10de April 1841 og vedtog følgende nye Affattelse af § 2e:

„Det Overskud, der opstaaer ved Differentsen imellem Renterne af Ud- og Indlaan, samt ved Salget af Contrabøger eller andre heldige Omstændigheder, anvendes til 1) at bestride med Institutet forbundne Omkostninger, 2) at danne et Reservefond for at dække mulig opstaaede Tab.

Dette Reservefond bør søges bragt til ved Regnskabsaarets

Slutning at udgjøre 2 p. Ct. af de til samme Tid i Sparekassen indestaaende Midler. Naar Reservefonden er opvoxet hertil og tillige udgjør 3 p. Ct. af de ved Regnskabsaarets Begyndelse i Sparekassen indestaaende Midler, er Directionen bemyndiget til at anvende det Øvrige af det aarlige Overskud efter bedste Skjønnende til Fordel for almeennyttige Indretninger paa Møens Land.

De Directionen paaliggende Forretninger bestrides uden nogensomhelst Godtgjørelse“.

At man ansaa Sagen for højst alvorlig, fremgaar ogsaa af, at alle de mødte - der var forøvrigt foruden Direktionsmedlemmerne Meincke, Tutein og Plum kun mødt otte - maatte underskrive Forhandlingsprotokollen ved Generalforsamlingens Slutning.

Den underlige Bestemmelse om, at Overskudet foruden at udgøre 2 pCt. af Sparernes Tilgodehavende ved Aarets Slutning skulde udgøre 3 pCt. af det ved Aarets Begyndelse eksisterende Tilgodehavende, før Directionen kunde anvende noget af „det Øvrige af det aarlige Overskud“ (?) kunde naturligvis ikke overholdes og blev det heller ikke. Allerede i Mødet den 2den November 1841 bestemte Directionen, foruden at Reservefonden skulde indsættes paa Konto Nr. 725 i Sparekassen, at der heraf skulde anvendes 100 Rbd. til Møens Almuebibliotek og til Stege Asyl, lige meget til hver, skønt nævnte Betingelse ikke var tilstede. Forøvrigt optoges Udbetalingerne i velgørende Øjemed først igen i 1846, da der atter bevilges 50 Rbd. til Asylet; og nu fortsættes de, saaledes at der i 1852 er udbetalt ialt 300 Rbd., hvorefter Asylet havde faaet Broderparten.

Med Hensyn til disse første 25 Aar af Kassens Historie er endnu kun at notere de faa personelle Forandringer, der havde

fundet Sted. Den første er, at Amtsforvalter Paulsen gaar af. Som det hedder i et Protokollat af 1ste December 1840 „bemærkedes det, at Directionens Medlem Kammerraad og Amtsforvalter Paulsen var udtraadt af Directionen, da han var forflyttet herfra Landet“. Dette betyder dog ikke, at han var sendt til Udlandet, men kun, at han var rejst fra Møen, idet han som tidligere nævnt var bleven „befordret til Amtsforvalter for Frederiksborg Amtstuedistrikt“ (udnævnt 3. Marts 1840). Hermed har Kassen mistet en af sine Stiftere, Direktionen et af sine mest virksomme Medlemmer og Stege By en af sine bedst kendte og mest skattede Borgere.

Foruden sin Virksomhed som Amtsforvalter og Sparekasse-direktør og sit Arbejde for Stege Bys Forskønnelse havde han fra September 1833 gjort Tjeneste som Medlem af Inspektoratet for Møens Tugt- og Forbedringshus.

At han ogsaa i sin nye Stilling har forstaaet at gøre sig nyttig, fremgaar af, at han i Juni 1842 udnævntes til Justitsraad og i Oktober samme Aar til „virkelig“ Justitsraad. Denne Titel nød han dog ikke længe Glæde af, idet han døde den 25de s. M. *)

Til hans Efterfølger valgtes i samme Direktionsmøde Major *F. L. Plum* til Cathrinedal. **) Han dør i 1844, og som hans Efterfølger indvalgtes i et Møde den 6te August s. A. Tiendekommissær *I. H. Puttfercken*, Justitsraad Meinckes tidligere Fuldmægtig, der hermed begyndte sit langvarige, udmærkede Arbejde i Kassens Tjeneste. Hans tidligere Medarbejder hos Justitsraad Meincke, -seforan Side 35- Kæmner *H. J. Tiedemann*, blev Aaret efter ansat som Kassens Bogholder, da Black var bleven Postmester i Præstø.

*) Disse Oplysninger er meddelt Forfatteren af Hr. Dommer Richter.

**) Major Plums Billede har man ikke kunnet fremskaffe.

1852-1877

MOLLEPORTEN

1852-1877

DEN Tid, i hvilken Møens Spare- og Laanebank kunde fejre sin 25aarige Bestaaen, var i mange Henseender en ny Tid. Dette gjaldt baade med Hensyn til det økonomiske, det politiske og det sociale. I England havde Frihandelsmanden Richard Cobdens mangeaarige Kamp mod Datidens alt for vidtdrevne Beskyttelsestold og ikke mindst hans Kamp mod den engelske Korn told ført til Kornlovens Ophævelse i 1849 og banet Vejen for en frihandelsvenlig Politik, der gennemførtes efterhaanden i Tiaaret 1851-60; og denne Kamp havde sat sig, og satte sig stadig, dybe Spor ogsaa paa Fastlandet, hvor Fortidens høje Toldmure lidt efter lidt nedbrødes og gav Plads for frihandelsvenlige Reformer og Handelstraktater, der i høj Grad lettede Samhandelen i Europa. I politisk Henseende havde Frihedsbevægelsen givet sig voldsomme Udslag i Opstande og Oprør i 1848-49, og gennem disse var nye Folkeklasser komne til Magten, eller var dog blevne Faktorer, der betød noget. En ny Aand havde gennemtrængt Samfundet. Frigørelsen havde givet hidtil bundne Kræfter frit Spil; og en mægtig økonomisk Opdrift havde grebet Europa eller var dog under Opsejling.

Hertil kom, at Dampkraften nu for Alvor var under Udnyttelse baade i Industri og Samfærdsel og stillede hidtil uanede Kræfter i Menneskets Tjeneste. Og endelig medførte Opdagelsen af rige

Guldlejer i Kalifornien og Australien en Guldproduktion, som Verden aldrig før havde kendt Magen til. Medens Guldproduktionen i Tiaaret 1831-40 kun havde været noget over 20.000 kg aarlig, steg den i Femaaret 1851-55 til næsten 200.000 kg. Følgen heraf var et mægtigt Fald i Guldets Værdi, og en voldsom og pludselig Stigning af Varepriserne, hvad der atter betød en ny og kraftig Stimulans til forøget Produktion.

Ogsaa vort Fædreland havde jo haft sine Rystelser, sin Frigørelse og sin Opvaagnen i de nærmest foregaaende Aar. Vi havde haft Trearskrigen med dens mægtige nationale Løftelse og Enhedsfølelse; og vi havde faaet vor Grundlov, der gav Magten i Folkets Hænder. Vi havde allerede forud set vor Toldlovgivning blive reformeret i frihandelsvenlig Retning - saaledes baade i 1838 og 1844, da flere Indførselsforbud blev ophævede, Udførselstolden indskrænket og adskillige af de bestaaende Toldsatser nedsatte. Og hertil kom senere Reformer og Nydannelser paa flere andre Omraader. Saaledes fik vi 1850 Loven om Kreditforeninger, der skabte vort fortrinlige Kreditforeningsvæsen og betød en mægtig Udvidelse og Forbedring af vort Kreditsystem. 1851 fik vi Frilageret i København, 1855 Aagerloven, hvorved Renten i det væsentligste frigjordes, 1857 fik vi Næringsloven, hvorved By og Land ligestilledes, hvad Handelen angik, og Frihed i alt væsentligt indførtes paa Næringslivets Omraade.

Dertil kom bedre Afsætningsforhold for vort Landbrug, dels som Følge af den engelske Korntolds Ophævelse, dels som Følge af den direkte Dampskibsforbindelse, vi i 1848 havde aabnet mellem Jylland og England. Endelig var vort Landbrugs Produkter - baade Korn, Kvæg og Smør - undergaaet en væsentlig Forandring til det Bedre, og Handelen, under Krigen eller

Raadhuset i Stege

som Eftervirkning af denne, frigjort for sit Afhængighedsforhold til Hamborg.

Følgerne af alt dette var et stærkt økonomisk Opsving og en nymægtig Kapitaldannelse; og et Udtryk for denne var en stærk Stigning i Sparekassekapitalerne, der i Femaaret 1850-54 mere end fordobledes, idet de steg fra omtrent 16 til over 32 Mill. Rbd. Denne Bevægelse fortsætter sig til 1856, da Indskudsbeløbene naar deres foreløbige Maksimum 47.290.000 Rd. eller tre Gange saa meget som i 1850.

Slet saa voldsom er Fremgangen paa Møen ganske vist ikke; men Tilgangen af Kapital er dog betydelig og vidner om, at

ogsaa Møen faar sin Part af den voksende Velstand. Fra Lavpunktet i 1850, 87.319 Rbd., stiger Indlaansmassen saaledes, at at den i 1854 er oppe paa 128.010 Rd.*), hvorved Højden fra 1847 er naaet og tilmed noget overskreden; og i 1856 er vi oppe paa 147.179 Rd. 35 Sk. - Saa standser Fremgangen paany og atter for at give Plads for en Reaktion. Bølgen ruller igen tilbage.

Aarsagen er Verdenskrisen i 1857.

Den gik som et Uvejr over Jorden, i al Fald over den Del af den, vi plejer at kalde „den civiliserede Verden”. Men her sporedes da ogsaa dens Virkninger selv i den mindste og fjerneste lille Krog. Den begyndte langt inde i Amerika, hvor en Bank i Ohio gik fallit. Det virkede som en Gnist i en Krudttønde, og Eksplosionen blev mægtig; thi som Følge af alt det ovenfor skildrede var „den civiliserede Verden” ladet med Spekulation og med en verdensomfattende Spekulation. Og Bank paa Bank, Handelshus paa Handelshus styrtede sammen og begravede under deres Ruiner ikke alene alt det usunde, som det til Feberhede ophidsede Forretningsliv havde skabt, men ogsaa en meget stor Del af det sunde og gode. Fra Amerika gaar Uvejret til England, fra England til Tyskland, hvor ikke mindst Hamborg**) rammes; og fra Hamborg, med hvilken By vi endnu havde nogen Forbindelse, selv om dens tidligere Overherredømme havde faaet sit Knæk ved Treaarskrigen, naar den Danmark og over her sit Herredømme saa grundigt, at Nationalbanken

*) Medens Møntfoden fra 1813 havde heddet: „Rigsbankmøntfod” og Daleren altsaa „Rigsbankdaler” hedder den ifølge Lov 10de Februar 1854 „Rigsmønt” og Daleren derfor „Rigsdaler”.

**) Et af de første Handelshuse, der her faldt, var forøvrigt det kendte danske Pontoppidans, der temmelig hurtigt maatte standse sine Betalinger. Ved en hurtig og energisk Indgriben herhjemme fra lykkedes det dog at hjælpe det, saa at det snart kunde optage Betalingerne paany og slippe frelst over Krisen.

maa melde Pas og Staten træde til ved Oprettelsen af en „midlertidig Laanekasse for Kongeriget“, som Regeringen forstrakte med 300.000 £ eller omtrent 5¹/₂ Million Kroner - det vilde forresten ikke have forslaaet meget i vore Dage - og som fik til Opgave bl. a. „at komme Spare- og Diskontokasserne i Provindserne til Hjælp“.

Dette kunde ogsaa nok gøres nødigt; thi Mistilliden fulgte som altid med Paniken; og selv Folk, der ingen Forbindelse havde med Forretningslivet, styrtede til Pengeinstitutterne - det vil endnu sige: Sparekasserne, thi af Banker fandtes endnu kun nogle enkelte - og forlangte deres Penge udleverede.

Møens Spare- og Laanebank gik ikke Ram forbi. Og dog var den meget hurtig i Vendingen, hvad det angik at tage de fornødne Forholdsregler mod den kommende Storm. Krisen naaede til København i Slutningen af November; men allerede den 19de holder Direktørerne Meincke og Puttfercken - ikke alene Scavenius men ogsaa Tutein er paa denne Tid stadig fraværende - et Møde, hvor Situationen drøftedes; og som Protokollen siger: blev Bankens Debitorer opfordrede til at svare ¹/₂ pCt. foruden de stipulerede Renter af 4 pCt., hvis de vil undgaa Opsigelse af deres Kapitaler, hvorhos man paa Grund af Tidsforholdene og den høje Rente, som fortiden erholdes, vedtog fra 11te December 1857 at svare 4 pCt. Rente*) af samtlige Indskud og i Banken indestaaende Kapitaler“.

*) Dette var forøvrigt den almindelige Sparekasserente paa den Tid. Hvad den anden „høje Rente“ angaar, da var Nationalbankens Diskonto i Begyndelsen af Oktober Maaned gaaet op fra 5 til 6 pCt. og steg først sidst i November til 7 pCt. At Udlandets Diskontosatser var betydeligt højere, sigersig selv; thi her var Krisen jo i fuld Gang, da Mødet i Møens Spare- og Laanebank blev afholdt. Londons Diskonto var saaledes 10 pCt., Hamborgs 8³/₄. (Se Aæel Rubow: „Nationalbankens Historie 1818-78“. Side 327 jfr. Side 447.)

Truslen om Opsigelse af Laan blev heller ikke blot en Trusel. Forholdene vare ekstraordinære og krævede ekstraordinære Forholdsregler. Allerede et Par Uger efter, 3: da Krisen er indtraadt, holdes et nyt Møde (den 1ste December), og paa dette besluttedes det, „da betydelige i Banken indestaaende Kapitaler idag er opsagte“, at opsiges Laan til et Beløb af ialt 12.380 Rd. Men heller ikke dette var nok. Opsigelsen af Indskud blev ved, og den 2den Marts 1858 maatte man skride til at søge et Laan i Nationalbanken paa 10.000 Rd. „til Dækning af de Kapitaler, som forfalder til Betaling i April og Mai Maaneder“.

Antagelig er dette Laan trods de Vanskeligheder, Nationalbanken selv var i, blevet bevilget. I al Fald er et lignende blevet det; thi ved det næste Direktionsmøde den 6te April „bemærkedes det“, „at Kammerraad Puttfercken paa Directionens Vegne i Kjøbenhavn efter Fuldmagt har hævet et Laan paa 14.200 Rd.“, hvoraf 5000 Rd. skulde gaa til Afbetaling paa et af de ældre Laan. At Forholdene stadig er vanskelige paa Møen, ses ogsaa af, at der i Aarets Løb intet afbetales paa det nye Laan, der paa Aarsregnskabet figurerer med sit fulde Beløb.

Trods den forhøjede Indlaansrente synker da ogsaa Kassens Indestaaende ret betydeligt i de to vanskelige Aar; og trods de optagne Laan følger Udlaansmassen med, om end ikke saa stærkt. Tilbagegangen ser saaledes ud:

		Indskud		Udlaan	
31te December 1856	147.179 Rd. 35 Sk.	117.667 Rd.	..	Sk.	
.. .. 1857	138.567 .. 37 ..	115.915 ..	..	..	..
.. .. 1858	114.039 .. 23 ..	101.388 ..	50	..	..

Forskellen mellem Tilbagegangen i Indskud (33.000 Rd.) og Tilbagegangen i Udlaan (16.000 Rd.) er udlignet - foruden ved det optagne Laan - ved, at et Indlaan i Statskassen paa 8500 Rd.

hævedes i 1857. Og hermed er da det gamle Mellemværende med Statskassen for stedse ude af Verden.

Efter 1858 er der paany faldet Ro over det økonomiske Liv. Paniken er forbi, og Arbejdet kan atter gaa sin sædvanlige Gang - i et jævner Temp. Og saa glider da Pengene atter ind i Sparekasserne, ogsaa i Møens. Her gaar det endogsaa i et Par Aar usædvanlig raskt. Medens Stigningen i Indskudene i 1859 er 21.500 Rd., er den i 1860 ikke mindre end 54.500 Rd. og derefter i 1861 omtrent 24.000 Rd. Af disse nye Midler anbringes i offentlige Papirer kun ca. 20.000 Rd., medens hele Resten, 77.500 Rd., anbringes i Udlaan. Dette var naturligvis i og for sig en rigtig Foranstaltning, et Udtryk for, hvorledes Kassen har Egnens Tarv for Øje. Men da der i 1862 kommer en ret stærk Tilbagegang - fra 213.220 Rd. til 195.717 Rd. og i 1863 til 178.247 Rd. - blev Direktionen, der nødtigt paany vilde skride til Opsigelse af Laan, vanskeligt stillet og maa, for at holde Udlaansvirksomheden oppe, ty til Optagelsen af store Laan i Nationalbanken. Hvert Aarsregnskab i disse og mange følgende Aar viser da ogsaa meget betydelige Gældsposter: 1862 saaledes 25.000 Rd., 1863: 40.000, 1864: 34.500 til Nationalbanken foruden 5.000 Rd. til „Hage & Søn”, 1865: 27.000 Rd. samt 2.000 Rd. til Færgeejer Christoffersen, Grønsund o. s. fr.

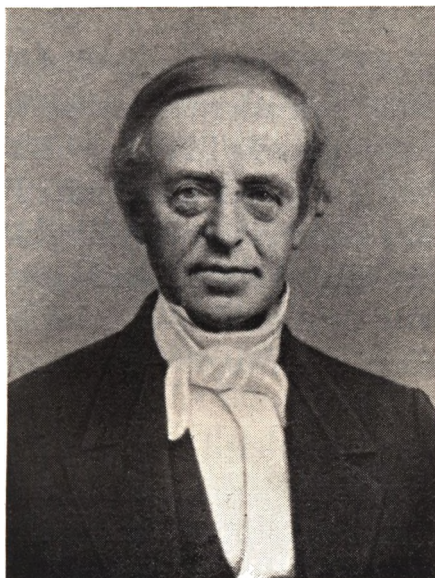
Om vi nu her har med Eftervirkningen af Krisen at gøre, er muligt. Sandsynligere er det dog, at det er *den* økonomiske Opdrift, som er skitseret ovenfor, der uafhængig af Krisen fortsætter sig i det arbejdende Samfund og kræver Kapital og Kredit til sin Virkeliggørelse. At Tilbagegangen i Sparernes Tilgodehavende har samme Aarsag som den stigende Laane-trang, er ogsaa sandsynligt. Vi kender jo akkurat det samme fra vor egen Tid.

At der var Trang ikke alene til store Laan men ogsaa til smaa, og at ogsaa Smaafolk er ved at komme med i den almindelige Opdrift, har man et Udtryk for i en Protokoltilførsel af 14de Juni 1862. Paa denne Dag holdt Direktionen nemlig „en extraordinær Forsamling”. Ganske vist var ved denne kun Puttfercken tilstede, men han var der formodentlig kun for paa Direktionens Vegne at effektuere en forud for „Forsamlingen” tagen Beslutning. Protokoltilførslen lyder nemlig saaledes:

„For at afhjælpe den almindelige Pengetrang hos Landejendoms Besiddere, har man i Banken modtaget et nyt Laan stort 6.000 Rd., af hvilket Beløb efter Opfordring i „Møens Avis” til dem, der attraa Laan mod 6 pCt. Rente og Tilbagebetaling medio November s. A., der er blevet udlaant til 35 Laantagere i alt 4.680 Rd. Fortegnelse over Debitorerne, som alle har stillet tilstrækkelig Caution, fremlagdes”.

Vi ser altsaa her, at Laanene er blevne givet i Summer paa gennemsnitlig 134 Rd., paa kort Tid og mod Kaution. Og ganske lignende Smaalaan paa lignende Betingelser gives i 1863 og 1864 og senere. Laanet hos Hage & Søn bruges netop til Fordeling af saadanne smaa Kautionslaan.

At Krigen i 1864 ikke hjalp paa de skildrede Forhold, siger sig selv. Paa den anden Side gjorde den heller ikke noget Skaar i dem. Den Panik, der ellers greb Befolkningen herhjemme, og som satte sig dybe Spor i Kassernes Historie ved stærke Stormløb mod dem eller ved mere eller mindre drastiske Forholdsregler fra disses Side, synes ikke at have grebet Møen. I al Fald indeholder Forhandlingsprotokollen intet herom, og Aarsregnskabet viser endogsaa en Fremgang i Sparernes Tilgodehavende - ganske vist kun paa 3.000 Rd., men dog en Fremgang.

Kammeraad Puttfercken

Aaret 1865 er Stilstandens Aar; men fra nu af indtræder en Fremgang og en Opgang, som hidtil kun det enkelte Aar 1860 kan vise Magen til. Og Skildringen af denne Tid bør have sit særlige lille Afsnit.

Havde Treaarskrigen vækket vore slumrende Livsaander og sporet os til Daad, til Initiativ og til Fremskridt, saa synes den ulykkelige Krig i 1864 ikke at give den noget efter i saa Henseende. Det var sandt, naar Paludan-Müller skrev, at Danmark var

„Brat af Slaget rammet,
Kastet haardt til Jord -”

Men til Danmarks Ære blev det usandt, naar han tilføjede:

„Ligger brudt og lammet
Du, vor gamle Mor”

Det danske Folk følte sig netop ikke brudt og lammet. Utvivlsomt var det det i Ulykkens første, tunge Øjeblik, men det varede ogsaa kun et Øjeblik, saa afløstes Lammelsen af Trangen til Arbejde, Trangen til at gøre sig fri ved ny Virksomhed; og med en egen sammenbidt Energi gik man under Feltraabet: „Hvadudad tabtes, det maa indad vindes!“ i Gang med Opgaver, som man før havde ladet ligge uænsede. Paabegyndelsen af Hedens Omdannelse til Skov- og Agerland - et Arbejde, der skulde bære saa rige og betydningsfulde Frugter - er det store historiske Eksempel herpaa.

Men det var ikke alene med Hensyn til Jordarealerne, at Datiden tog nyt Land i Besiddelse. Det skete ogsaa med Hensyn til Befolkningen. Og det var da først og sidst Bondestanden, der nu „toges under Plov“, droges med ind i Arbejdet for Landets økonomiske, sociale og politiske Fremgang - i sidstnævnte Henseende var sikkert Grundlovsforandringen i 1866 en stærkt virkende Impuls. Derfor er denne Tid - Slutningen af 60erne - Højskolernes Fremblomstringstid. Det var Brugsforeningernes Tilblivelsestid. Det var en politisk Brydningstid; men det var først og sidst en økonomisk Groningstid, hvor det, der var begyndt at spire frem i Fyrreerne, og som havde suget Kræfter til sig under de friere Forhold i 50erne, nu begyndte at sætte Frugt. Og Frugterne viste sig naturligvis ikke alene i Landbruget, men med dettes Fremgang ogsaa i Handel og Industri.

Til de nævnte indre Bevægelser kom saa tilmed ligesom i Slutningen af Fyrreerne mægtige Impulser udefra. De skabtes af den fransk-tyske Krig og den derpaa følgende Milliardbevægelse: Overflytningen af de 5-6 Milliarder Francs fra Frankrig til Tyskland, og hele det økonomiske Opsving, den gav Anledning til. Hertil kom saa en mægtig Forøgelse af Sølvpro-

duktionen; og da Sølv et endnu var et Hoved-Møntmetal, vilde dette sige: et stærkt Fald i Værdimaalets Værdi, 3: en stærk Stigning i Varepriserne, altsaa en ny Impuls til Opsvinget.

Og Virkningen af det altsammen blev da for Sparekassernes Vedkommende en stærk Stigning saavel i deres Mængde som i Størrelsen af de Kapitaler, de raadede over.

Forøgelsen i Sparekassernes Mængde - den voksede fra 75 i 1864 til 342 i 1874 - var imidlertid ikke blot en Følge af det økonomiske Opsving. Den var nok saa meget Følgen af den nys skitserede Bevægelse indenfor Bondestanden. Den var en Virkning af den Frigørelsestrang, den Vilje til Selvstyre, der havde grebet den danske Bonde. Og det var da i og for sig kun naturligt, at noget af det første, han vilde styre, var sine egne Pengesager. Rundt omkring fra hører vi desuden Klager over den Behandling, han mente sig udsat for fra de gamle Sparekassers Side, Der klages baade over den personlige Behandling og over de alt for faa Sparekassedage, der bevirkede, at der gik alt for megen Tid tilspilde ved Indskud og Uddrag, de Dage, da der endelig var aabent; men først og sidst klagedes der over, at Bønderne blev forfordelt med Hensyn til Udlaanene. Og at faa Indflydelse herpaa var jo saa godt som udelukket ved de bestaaende Sparekasser, hvis Ledere var Bymænd. Og disse fandt det ikke umiddelbart indlysende, at de havde at vige Pladsen for de angribende Bønder. Følgen blev altsaa, at disse sidste gik til Oprettelsen af selvstændige Landbosparekasser.

Hvor almindelig denne Bevægelse var, ses af, at medens Købstadsparekasserne, inklusive de to københavnske, fra 1864 til 1874 kun voksede fra 58 til 89, voksede Landbosparekasserne fra 17 til 253. Tilmed var der blandt de førstnævnte mange Landbosparekasser, der kun kommer med her, fordi de aab-

nede deres Kontorer i samme By, hvor den gamle Sparekasse laa.

Hvor meget der var i de fremkomne Klager, er det nu ikke let at afgøre. Men var det naturligt, at Bønderne vilde have nogen Indflydelse paa Ledelsen eller, ved Hjælp af de nyoprettede Sparekasser, have hele Ledelsen af deres Pengesager, saa var det dog lige saa naturligt og forstaaeligt, at de Mænd, under hvis dygtige, forsigtige og i høj Grad uegennyttige Ledelse de gamle Sparekasser havde vokset sig store og betydningsfulde, ikke godvilligt ønskede at vige Pladsen for nye Mænd, hvis Indsigt de ikke uden videre kunde stole paa. Systemet „Selvsupplering“, som den fremtrængende Demokratisme havde saa meget imod, og som den helst saa brudt, har jo da ogsaa endnu lige op til vor Tid godtgjort ikke alene sin Berettigelse, men ogsaa sin Værdifuldhed; og man har maattet lade det urørt, om end man ved Skabelsen af et Tilsynsraad har udvidet den Kreds, indenfor hvilken Selvsuppleringen finder Sted. Heldigvis har det da ogsaa overalt vist sig, at der var rigelig Plads baade for de gamle selvsupplerende og for de nye mere demokratisk ledede Sparekasser, og at de, saa snart den første Gnidningsmodstand var overstaaet, særdeles godt har kunnet arbejde sammen i Forstaaelse og Venskabelighed.

At Møens Land var med i den almindelige Bevægelse, er jo kun ganske naturligt. Hvad først Kapitalopsamlingen angik, da har vi et Udtryk herfor i den ikke mindre end rivende Udvikling, Møens Spare- og Laanebank undergik i det Tiaar, der herer Tale om. Medens Indlaanskapitalen nemlig i 1865 udgjorde 181.381 Rd. 54 Sk., steg den nu Aar for Aar - dog Aaret 1867 undtaget - saa stærkt, at den i 1874 var vokset til 482.241 Rd. 54 Sk. Og

at Hovedparten af denne Kapitaltilvækst kom fra Landbruget, synes at fremgaa af, at Stege Købstad, i al Fald hvad Indbyggerantallet angaar, er inde i en Stagnationsperiode. Dens Befolkning, der i 1822 havde udgjort 1328 Mennesker, var nemlig i 1850 vokset til 1808 og i 1860 til 1832; men herpaa bliver den saa staaende i de følgende 20 Aar, omend med en lille Opgang midt i Perioden.

I Landbefolkningen var der saa meget mere Røre og Gæring - i Overensstemmelse med det ovenfor skildrede. Et af Udtrykkene herfor var Oprettelsen af Folkehøjskolen i Rødkilde 1865, et andet Oprettelsen af „Spare- og Laanekassen for Landboere paa Møen”.

Om Stiftelsen af denne fortæller*) dens første Formand, Grundlæggeren af Folkehøjskolen, cand. theol. Frede Boisen, at han allerede i 1866 var bleven opfordret til at stille sig i Spidsen for en Landbosparekasse. Om han end nærede Betænkkeligheder herved, deltog han dog i det grundlæggende Møde 1ste April 1867, paa hvilket der dannedes en af syv Medlemmer bestaaende Komité, der samme Dag afsendte følgende Skrivelse:

„Til bestyrelsen for Møns sparekasse!

På et af flere landboere indvarslet møde den 1ste April d. å. angående oprettelsen af en ny lånekasse på Møn blev der besluttet at foretage en henvendelse til bestyrelsen for den ældre sparekasse med forslag til en forening paa følgende betingelse:

Der vælges for landets vedkommende et antal tillidsmænd på en måde, der senere kan bestemmes. Af disses midte udvælges atter fire mænd, to fra østlandet og to fra vestlandet,

*) Se Festskriftet: „Spare- og Laanekassen for Landboere paa Møen 1867-1917” Side 9 f. f.

som tiltræde den ældre bestyrelse, der saaledes skulde komme til at bestå af syv*) medlemmer med lige stemmeberettigelse og indflydelse.

På de på ovennævnte møde forsamlede landboeres vegne må undertegnede dertil udvalgte foreløbige kommitè udbede sig et afgørende svar i løbet af en måned indtil 1ste Maj d. å.

Udvalget har sluttelig kun at anmode bestyrelsen om ikke at optage dette skridt som udgået af partihensyn, men kun som foretaget i enighedens interesse mellem land og by.

f. t. Stege den 1ste April 1867

(Underskrifterne)

Herpaa indløb følgende Svar:

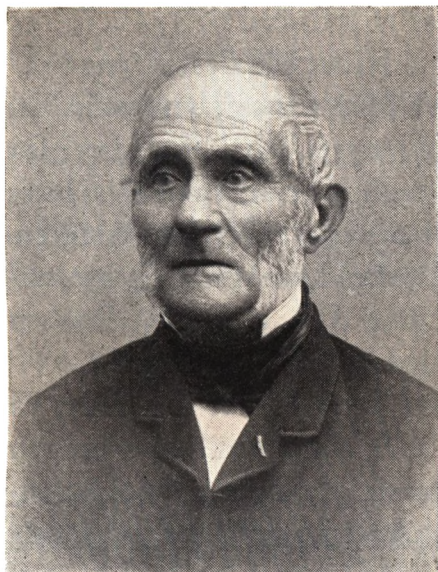
„Dhrr. F. Boisen, Jens Nielsen m. fl.

De Herrer have i Skrivelse af 1ste April 1867 opfordret Directionen for Møens Spare- og Laanebank til at gaa ind paa en Forening med en paatænkt ny Laanekasse for Møen ved at optage fire Mænd, valgte af Tillidsmænd, i dens Midte. I den Anledning skulle vi erklære, at vi ikke vilde have noget imod, naar Plads blev ledig i Directionen, at vælge som Medlemmer af den Mænd fra Landet, ligesom ogsaa tvende af Directionens hidtilværende Medlemmer, undertegnede Tutein samt Kammerherre Scavenius, ere Landboere; men da der ingen Plads fortiden er ledig, kunne vi ifølge Statutterne ikke tage Opfordringen til Følge.”

Møens Spare- og Laanebank den 23de April 1867.

P. A. Tutein H. Hage I. H. Puttfercken H. G. Reinsholm

*) Bestyrelsen for Møens Spare- og Laanebank bestod nu stadig af fire Medlemmer, saa der maatte blive ialt otte, hvis fire nye skulde komme til. Sandsynligvis regner Udvalget ikke med Tutein.

Bogholder og Kæmner Tiedemann

Amtsforvalter H. G. Reinsholm

Da Direktionen offentliggør de anførte to Breve i „Møens Avis” for den 25de April, tilføjer den:

„Idet vi meddele ovenstaaende Brevvexling, skulle vi ledsage den med et Par Ord. Møens Spare- og Laanebank har nu bestaaet i ca. 40 Aar. Det er en Selvfølge, at der i Tidens Løb kan have udviklet sig andre Anskuelser end tidligere, om en saadan Banks hensigtsmæssige Bestyrelse. Vi kunne kun sige: at der i de mange Aar, Banken har bestaaet, ikke har viist sig Tegn til Utilfredshed hos Interessenterne, men snarere viist sig en voxende Tillid til og Interesse for den, og at den intet Tab har lidt ved Udlaan. Vi have i de sidste Aar foretaget enkelte ikke uvæsentlige Forandringer i Bestyrelsen i Befolkningens Interesse. Vi nævne blot: Møder to i Stedet for een

Gang om Maaneden*), Modtagelse af Indskud til 3 pCt. Rente med kort Opsigelse, Udlaan efter udvidet Maalestok paa kortere Tid imod Sikkerhedsstillelse. Vi have længe ønsket at forhøje Renten for Indskud; men det har været vanskeligt, da vi, for ikke at opsigte udlaante Capitaler, endnu i Sommeren 1866 have svaret 6 pCt. af Laan, der maatte optages i Nationalbanken.

Laanene ere tilbagebetalte, og Forholdene stiller sig nu saaledes, at vi have besluttet fra 11te Juni d. A. at forhøje Renten for Indskud, med sædvanlig Opsigelse, fra $3\frac{3}{4}$ til 4 p. Ct.

En anden Forholdsregel, vi have tænkt os, er følgende: Vi have ønsket at vække Interesse for Banken hos Befolkningen paa Møen, og vi have ved den forøvrigt noget uventede Anmodning, vi have modtaget, fundet Anledning til at drøfte dette Spørgsmaal nøjere. Resultatet af vor Overvejelse er det: at vi have besluttet at sammenkalde Interessenterne i Banken, forat forelægge dem Spørgsmaalet om Oprettelsen af et *Bankraad* med en Tilsynsmyndighed.

For Bankraadet skulde, blandt andre, følgende Spørgsmaal forelægges:

- 1) Det aarlige Regnskab, der derefter, ligesom hidtil, fremlægges offentlig.
- 2) Beslutning om Forandring i Statutterne.
- 3) Beslutning om Anvendelsen af Reservefondet eller det mulige Aarsoverskud, saavidt der er Tale om et større Beløb end ialt 200 Rd. aarlig.

Det er en Selvfølge, at vi forbeholde os paa Generalforsamlingen af Interessenterne, der om ikke lang Tid offentlig vil blive indvarslet, at bringe andre Spørgsmaal paa Bane; men vi have

*) Efter Beslutning af 5te September 1865. Herefter havde Kassen aabent den 1ste og 3die Tirsdag i hver Maaned fra Kl. 11-1.

fundet os foranlediget til allerede nu at meddele, hvad vi foreløbig have besluttet.

Møens Spare- og Laanebank den 23de April 1867,
P. A. Tutein I. H. Puttfercken H. Hage H. G. Reinsholm

Den omtalte Generalforsamling blev afholdt den 16de Juli. Paa denne blev der givet forskellige Oplysninger Sparekassen vedrørende - bl. a. at der var udlaant mod Prioritet i fast Ejendom 160.909 Rd., mod Kaution 19.700 Rd. og „mod Pant og aarligt Afdrag” 5.700 Rd.*). Dernæst blev der vedtaget følgende „Tillæg til Statutterne”:

1. Et Bankraad, bestaaende af tolv Medlemmer, vælges af Interessenterne efter følgende Regler:

Indskud fra 10- 100 Rd. giver 1 Stemme

.. .. 100- 200 2 Stemmer

.. .. 200- 500 3 ..

.. .. 500-1000 4 ..

.. .. 1000 Rd. og derover giver 5 Stemmer,

der er det højeste Stemmeantal, nogen kan faae. Interessenter, der have Stemmeret, ere valgbare. Valget gjelder for fem Aar

*) Hvor stor en Del af disse Kapitaler der var udlaant til Landboere, oplyses ikke. Heller ikke Kassens Aktivfortegnelser deler Laanene mellem Land og By. Om der har været nogen Grund til Klage for Landboerne her, er det derfor vanskeligt at afgøre nu. Den første Gang, der foreligger en Sondring mellem Land og By, er pr. 31te Marts 1881. Da udgjorde Laan mod Prioritet i Landejendomme 43,24 pCt. af samtlige Anbringelser. Mulig har førstnævnte Anbringelse været mindre i 1867, men det maa dog erindres, at der ogsaa blandt de andre Laan var Laan til Landboere. Og at Direktionen ikke manglede Interesse for disse, fremgaar jo ogsaa af, at den flere Gange optog Laan for at komme dem til Hjælp. Jfr. foran Side 68 f. f.

og regnes fra 1. Juli i det Aar Valget foregaar. Den, der ophører at være Interessent, udtræder af Bankraadet.

2. Paa en Generalforsamling, der afholdes den første Tirsdag i Juni*) Maaned hvert Aar, og hvortil enhver Interessent har Adgang, giver Directionen en Oversigt over Bankens Virksomhed i det forløbne Regnskabsaar, og forelægger Aarsregnskabet (jfr. Statutterne 4), der til den Tid bør være revideret, for Raadet.

3. Directionen kan paa egen Haand anvende til nyttige Formaal (jfr. Statutterne 2 f.) indtil 200 Rd. af Aarets Overskud. - Til større Bidrag maae Bankraadet give Samtykke.

4. Renten, der er fastsat i Statut 2 a., er indtil videre fastsat til 4 pro Cent.

5. Statutterne kunne ikke forandres uden efter Forslag af Directionen, og naar Flertallet af saavel Bankraadet som Directionen ere enige. - Beslutning om Forandringer kan dels tages paa den aarlige Generalforsamling, dels paa overordentlig Generalforsamling, der afholdes, naar Directionens eller Bankraadets Flertal begjærer det. - Forslag til Statutforandringer angives mindst 8 Dage forinden Generalforsamlingen i Møens Avis, og samme Varsel gives til enhver overordentlig Generalforsamling.

Endelig blev der valgt et Bankraad bestaaende af følgende 12 Medlemmer:

Sognefoged *Lars Andersen*, Kjeldbye

Forpagter *Beck*, Klintholm

Gaardejer *Anders Hansen Bendtsen*, Kjeldbye

*) Saaledes efter Forhandlingsprotokollen. Sandsynligvis foreligger her dog en Skrivefejl. Datidens trykte Vedtægter har i al Fald „Juli“, og det blev da ogsaa i denne Maaned, at de fremtidige Generalforsamlinger afholdtes.

Gaardejer *Christoffer Christoffersen*, Koster
Gaardejer *Lars Christensen*, Elmelunde
Gaardejer *Jens Arild Jørgensen*, Vindebæk
Distriktslæge *Mackeprang*, Stege
Gaardejer *Hans Christian Madsen*, Frenderup
Gaardejer *Jens Madsen*, Dame
Bødker *Jens Nielsen*, Borre
Gaardejer *Hans Jørgen Pedersen*, Tjørnemark
Gaardejer *Hans Rasmussen*, Røddinge*)

Som det af Statuttillæget vil ses, var den vigtigste Forandring - foruden Indførelsen af et Bankraad - den, at Generalforsamlingen, der hidtil kun var kaldt sammen, naar Direktionen havde et særligt vigtigt Anliggende til Afgørelse, nu bliver et aarligt tilbagevendende Led i Kassens Styrelse. Nogen væsentlig Indflydelse paa Ledelsen fik dog foreløbig hverken Bankraad eller Generalforsamling. Dertil havde Kassens daværende Ledere for megen Autoritet.

Ændringerne formaaede da heller ikke at afværge det indledede Stormløb mod den gamle Sparekasse. Den 20de Juli - 4 Dage efter Generalforsamlingen - afholdtes stiftende Generalforsamling i „Spare- og Laanekassen for Landboere paa Møen“. Og dermed var denne en Kendsgerning.

Møens Spare- og Laanebank, der hidtil havde været Møens eneste Pengeinstitut, har altsaa nu faaet sig en Konkurrent. Men at Konkurrencen ikke har været ondartet, og at Gnidningsmodstanden, hvis en saadan har eksisteret, snart er blevet over-

*) Jfr. om Generalforsamlingen Referat af denne i „Møens Avis“ for den 18de Juli 1867. Statuttillæget og Bankraadsmedlemmernes Navne er dog her gengivne efter Forhandlingsprotokollen.

vundet, derom vidner Hr. Fr. Boisens Ord i Landbosparekassens Festskrift (Side 13):

„nogen hidsig konkurrence har der aldrig fundet sted mellem de to sparekasser om end nok en gavnlig kappestrid. Ofte er der truffet nyttige aftaler mellem begge om ensartede Forholdsregler i visse tilfælde, og det indbyrdes venskabelige forhold har aldrig været forrykket.“

Og hertil kan Møens Spare- og Laanekasse af 1827 ganske slutte sig.

At „Konkurrencen“ heller ikke kom til at gøre noget dybt Skaar i Indlaanskapitalen, viste sig snart. Den var den 31te December 1867 steget til 232.355 Rd. 91 Sk. og blev ganske vist staaende herpaa - med en ganske lille Fremgang - i 1868; men derefter tager, som allerede ovenfor Side 73, anført, Udviklingen en hidtil ukendt Fart; og Tilgangen bliver ved, saa at Indlaanskapitalen ved Udgangen af Aaret 1874 er steget til over 482.000 Rd.

Med dette Aar er Rigsdalernes Tid forbi. I Henhold til Møntloven af 23de Maj 1873 regner vi fra 1ste Januar 1875 med Kroner og Øre. Som Følge heraf opgives Kapitalen ved dette Aars Udgang i den nye Mønt med 1.037.729 Kr. 81 Øre, hvilket, da 1 Rigsdaler var = 2 Kr., ogsaa betyder en Fremgang.

Nu er Møens Spare- og Laanebank altsaa bleven en Millionsparekasse, hvad der vilde sige adskilligt mere i Dattiden end i Nutiden. Desværre holdt det sig ikke længe, hvad selve Indlaanskapitalen angaar. 1876 viser endnu Fremgang; men da Kassen i 1877 kan holde sit 50-Aars Jubilæum, var der indtraadt en Tilbagegang, til hvis Aarsager vi senere skal komme tilbage, og Indlaanskapitalen opførtes da med 985.906 Kr. 70 Øre.

By- og Herredsfoged Hother Hage

Borgmester V. Goos

Hertil kom imidlertid nu en saa stor Reservefond, at Kassen, rent bortset fra optagne Laan, dog forvaltede en samlet Kapital paa et godt Stykke over Millionen. Og denne Reservefond vejede adskilligt mere til end tidligere. Som anført Side 54, udgjorde Sparernes Tilgodehavende i 1852, da Kassen havde eksisteret i 25 Aar, 110.459 Rd. og Reservefonden 5057 Rd. Nu, i 1877, da Indlaanskapitalen er 985.906 Kr., er Reservefonden vokset til 63.529 Kr. 44 Øre. Det vil sige, at medens Sparernes Tilgodehavende er vokset til $4\frac{1}{2}$ Gang saa meget, som det var i 1852, er Reservefonden bleven næsten $6\frac{1}{2}$ Gang saa stor som da; eller medens Reservefonden da udgjorde 4,6 pCt. af Indlaanskapitalen, udgør den nu 6,4 pCt. af denne.

Dette vidner bedre end noget andet om den forsigtige og yderst økonomiske Ledelse, Kassen havde været undergiven.

Et Led heri var jo bl. a., at Kassens Bestyrelse til langt ind i Jubilæumsaaret ikke havde taget det allermindste Honorar for sit Arbejde. Og nu var dette jo efterhaanden vokset saa betydeligt, at det slet ikke var noget lille Offer, der herved bragtes Sagen og Egnens Befolkning. Først i selve Jubilæumsaaret indtræder en Forandring heri, idet der da tillagdes Bestyrelsen et mindre Honorar; men herom senere.

Kassens samlede Forvaltningskapital var den 31te December 1877 efter det anførte - ganske bortset fra 2 Laan paa tilsammen 79000 Kr., som Aaret begyndte med, men som var tilbagebetalte før dets Udgang - 1.049.435 Kr. Spørger vi nu, hvorledes disse Midler var anbragte, giver Regnskaberne os følgende Svar.

		I Procent:
I offentlige Papirer.	182.728 Kr. 35 Øre	17.5
I Prioritetsobligationer . . .	745.620 .. 94 ..	71.1
Mod haandfaaet Pant	32.050 .. 00 ..	3.0
Mod Selvskyldnerkaution .	58.055 .. 55 ..	5.5
Kassebeholdning	30.555 .. 95 ..	2.9
	1.049.010 Kr. 79 Øre*)	100.0

Det ses heraf, at Kassen stadig lagde Hovedvægten paa Udlaanene og saaledes var sit oprindelige Program tro. Fondsbeholdningen er antagelig uden at tage mere fra Udlaansmidlerne, end raadeligt var. Sammen med Kassebeholdningen udgør den Kassens likvide Midler; og følger Direktionen end ikke her Normen fra 1841, hvorefter de likvide Midler burde udgøre $\frac{1}{3}$ af den hele Kapitalmasse (jfr. foran Side 45), saa udgør den nævnte to Anbringelser dog tilsammen $\frac{1}{3}$ af den hele Kapital, hvad der vistnok for Datiden kan siges at være særdeles passende.

*) Her er set bort fra nogle Restancer o. l.

At den stadigt og stærkt stigende Reservefond og det hertil svarende gode Aarsoverskud kunde have berettiget eller i al Fald fristet til en noget større Flothed med Hensyn til Udgifter i velgørende og almennyttige Øjemed end den, Direktionen hidtil havde lagt for Dagen, siger sig selv. Men som Direktionen selv udtaler i Referatet af den tidligere omtalte Generalforsamling i 1867 (jfr. foran Side 78 ff.): „Siden 10de April 1841 har Directionen været bemyndiget til at anvende Reservefonden, naar denne oversteg 3 p. Ct. af Indskudskapitalerne; men denne Ret er kun sparsomt bleven benyttet, fordi et større Reservefond ansaaes nødvendigt, naar Interessenterne til enhver Tid skulle være fuldkommen betryggede“. Den store Reservefond har altsaa ikke fristet. Kun nu og da, naar der var en ganske særlig Anledning, gik Bevillingerne op over de sædvanlige 25 eller 50 Rd. Saaledes skænkedes i 1862 1500 Rd. til Steges nyopførte Sygehus, i 1872 2000 Rd. til dem, der havde lidt under den store Stormflod og i 1875 bl. a. 1400 Kr. til hagelskadelidte. Fra og med 1874 tager Gaverne i det Hele et noget større Omfang, og da Aaret 1877 ergaaet til Ende, havde Sparekassen ialt uddelt 12.229 Kr. og 28 Øre i velgørende eller almennyttige Øjemed.

Og heri er saa ikke medregnet de i Anledning af Kassens 50-Aars Jubilæum uddelte Gaver; thi dette Jubilæum fejres først i 1878; men herom senere.

Af Forandringer i Vedtægter og Forretningsgang i det heromhandlede Tidsrum kan, foruden de ovenfor omtalte, i 1867 indførte Forandringer, nævnes:

I Aaret 1866, den 2den Januar, vedtog man paa et Direktionsmøde „for indeværende Aar og fremdeles at opkræve aarligen foruden de hidtil betalte Renter og Administrations Omkostninger 1 p. Ct. Capitalafdrag af samtlige Capitaler, som ere ud-

laante mod Pant i fast Ejendom, og som ikke efter Obligationernes Indhold skal afdrages med et større Beløb“. Afdragene skulde erlægges halvaarsvis.

Paa Generalforsamlingen den 2den Juli 1872 vedtoges det, at hvis Indskud sker den første Sparekassedag i en Maaned, skal de forrentes fra den 11te i samme Maaned, ellers først fra den 11te i næste Maaned.

Paa næste Aars Generalforsamling - den 1ste Juli 1873 - vedtoges det paa Forslag af Hofjægermester Tutein at udvide Direktionen til 5 Medlemmer - en Forandring, som forøvrigt ikke holdt sig længe.

En lille Ændring i Renteberegningen finder paa Bankraadets Foranledning Sted i 1876, idet det paa Generalforsamlingen den 4de Juli vedtages, at Renten af Kapitaler, der har indestaaet et fuldt Halvaar, for Fremtiden skal beregnes med 2 pCt. halv-aarlig.

Fremdeles vedtager Direktionen den 10de Januar 1877, at intet Laan af større Betydning fremtidig maa tilsiges af nogen enkelt Direktør - man ser, at Direktørerne hidtil maa have haft en ret vidtgaaende Beføjelse, og at den Ordning, der synes indført i 1841, se foran Side 38, atter maa være bleven fraveget - men at vedkommende Laantager skal opfordres til at indgive skriftlig Begæring, hvorefter der vil blive tilstillet ham skriftligt Svar.

Og endelig sker der i 1877 en lille Række Forandringer, der paa et Par væsentlige Punkter, nemlig med Hensyn til Direktionslønning og Forrentning, bryder med hidtil fastholdte Principer. Paa et Direktionsmøde den 13de April vedtoges det nemlig paa Generalforsamlingen i Juli at stille Forslag til følgende Forandringer i Statuterne:

a. at anvende af det aarlige Overskud 2000 Kr. til Lønning af Direktionen.

b. at indskrænke Direktørernes Antal til fire.

c. at forrente Indskudene fra Indskudsdagen, saaledes at der beregnes Dagrente indtil den 11te næstefter og senere Maanedsrrente efter de approberede Tabeller at regne indtil den 11te i Maaneden før Uddraget.

d. at ethvert Beløb forrentes uden Hensyn til dets Størrelse.

Disse Bestemmelser forelægges derefter paa et samlet Bestyrelsesmøde den 22de Juni dog saaledes, at de 2000 Kr. til Direktionen foreslaas givet kun til de Direktører, der deltager i de daglige Forretninger - Hofjægermester Tutein erklærer udtrykkeligt, at han ikke ønsker noget Vederlag - og kun, hvis der er et Overskud.

Saaledes blev de da ogsaa vedtagne her, idet det da tillige vedtoges at forandre Mødedagene fra Tirsdag til Onsdag og at holde Møde 3: holde Kontoret aabent, hver Onsdag - altsaa en Gang ugentlig istedetfor som hidtil kun hveranden Uge.

Og endelig vedtoges Ændringerne paa Generalforsamlingen den 11te Juli med den Tilføjelse og Forandring, at Renteudbetaling skal finde Sted de to sidste Kontordage i Terminsmaanederne, og at Renten af Indskud skal beregnes til Dagen før Udbetaling finder Sted.

Af personelle Forandringer i Direktionen i de heromhandlede 25 Aar er at nævne:

I 1858 indtræder Amtsforvalter *Hans Georg Reinholm*. Fra hvilken Dato, kan ikke ses. Antagelig er det dog fra den 2den November; thi paa denne Dag er tilført Protokollen:

„Anno 1858 den 2den November var Directionen forsamlet, og bliver det at bemærke: at Kammerassessor, Amtsforvalter

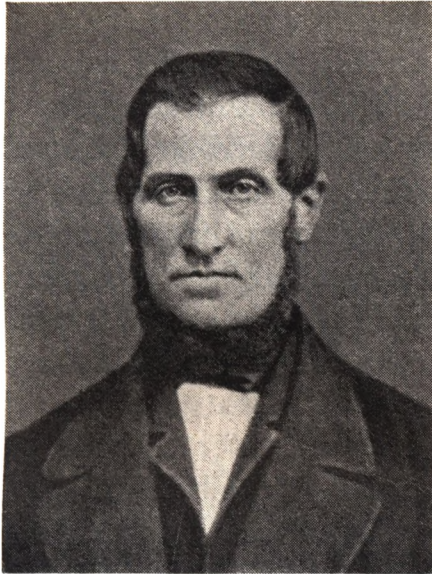
Reinsholm - efter de øvrige Medlemmers Opfordring - er indtraadt i Direktionen. "Han var da ogsaa tilstede og underskriver sammen med Meincke og Puttfercken for første Gang Protokollen.

Formodentlig er han indvalgt istedetfor Kammerherre Scavenius. Hvornaar denne er fratraadt, ses intetsteds. Til Møderne kom han ikke. Sikkert har han opholdt sig paa Gjorslev, naar han ikke var i København. Det eneste Møde, han ses at have overværet, var det allerførste. Skulde nogen vigtig Beslutning tages, indhentes dog naturligvis hans Samtykke, formodentlig skriftlig. Og at han ved sin kendte og betydelige Personlighed, sin sociale og økonomiske Position og sin anerkendte Dygtighed har været Kassen en udmærket Støtte, særlig i Modgangstiderne, er utvivlsomt.

At han er fratraadt paa denne Tid, er sandsynligt. I al Fald er han fratraadt 1860; thi det ses at en Protokoltilførsel fra den 3die Juli dette Aar angaaende en Forhandling mellem Meincke, Puttfercken og Reinsholm om den et Par Aar efter bevilgede Gave til Møens Sygehus, om hvilken der forøvrigt herskede nogen Meningsforskel, at man havde tilskrevet Hofjægermester Tutein om Sagen, men ikke Scavenius. Altsaa maa denne være fratraadt paa dette Tidspunkt. Som allerede Side 20 anført, døde han den 4de December 1868. Han var gift med en Datter af Meincke.*)

Et for Sparekassen langt betydeligere Tab led den dog sikkert ved Etatsraad Meinckes Død. Meincke havde gennem mange Aar været den bærende og drivende Kraft indenfor Direktionen. Det var ham, der i Kassens første Snes Aar bar Dagens Byrde, ham, der altid var tilstede paa Kontordagene, ofte som den eneste

*) Meddelt af Hr. Dommer Richter.

Gaardejer Jens Jørgen Pedersen

Godsforvalter, Prokurator Jørgen Ulrich Scheel

af Direktionen, senere dog sammen med Puttfercken. Det var derfor ogsaa ham, der førte Protokollen, og er denne end fattig paa Oplysninger om Kassens Historie, saa er den saa meget rigere med Hensyn til Laanesager. De fylder ofte 3 à 4 Sider. Meincke har, som det synes, ført den - af og til afløst af Tutein - til højt op i Fyrrerne, da han heri afløstes af Puttfercken. At det derfor ogsaa var Meincke, der var den ledende Aand i Bestyrelsen, kan man sikkert gaa ud fra. Hans varme Interesse for Kassen - den, han saa tydeligt lagde for Dagen ved dennes Start, jfr. foran Side 35, holdt sig da ogsaa til det sidste. Maatte han end i de sidste Par Aar som oftest svigte - han var jo nu højt oppe i Halvfjerdserne - saa træffer vi dog endnu i disse Aar hans Underskrift, sidste Gang den 2den September 1862, Tremaanedsdagen før hans Død.

Hans Arbejde i Sparekassens Tjeneste har været betydeligt. Det maa jo bl. a. erindres, at det kun er de bevilgede Laan, der er refererede i Forhandlingsprotokollen. Foruden dem har der været talrige Laanebegæringer, til hvilke der ikke er blevet taget noget Hensyn. Og alle har de været underkastet deres Behandling af Meincke. At hans Arbejde ogsaa har været foretaget med Omhu og Dygtighed, derom vidner jo det, at Kassen intet Tab led ved noget af alle disse Laan. En trofast, uegenlyst, arbejdsom og dygtig Medarbejder - en saadan var det, Direktionen mistede ved hans Bortgang.

At han ogsaa som Embedsmand spillede en betydelig Rolle paa Møen, og at han var almindelig afholdt af Befolkningen, bør ikke forbigaaes her. Adskillige Vidnesbyrd foreligger herom. Det skal dog kun nævnes, at da han efter Ansøgning havde faaet sin Afsked som By- og Herredsfoged den 14de April 1858*), stillede Jurisdiktionens Sognefogeder med en Sølvpokal til Tak for godt Samarbejde. Og da han definitivt havde forladt Embedet - han forestod det, tildels som konstitueret, til den 31te Juli s. A. - mødte en Deputation med Puttfercken som Ordfører med et The- og Kaffeservice, der bar følgende Indskrift: „Til Hædersmanden Etatsraad C. H. L. Meincke fra Møens Beboere.“ Politio- og Brandkorpset hylkede ham særskilt; og om Aftenen - det var den 13de August - holdtes en stor Fest for ham og hans Frue, efter hvilken Ægteparet fulgtes til deres Hjem med Fakler.**)

Handødeuden foregaaende Sygdom den 2den December 1862, idet han under Afklædningen om Aftenen segnede død om paa sin Seng.***)

*) „Møens Avis“ den 20de April 1858.

**) „Møens Avis“ den 14de August 1858.

***) „Møens Avis“ den 4de December 1862.

„Møens Avis“ skrev disse - mere velmente end godt sammensatte - Ord om ham:

„Møenboernes Kjærlighed forstod han at vinde fra sin første Tid og vedligeholdte den uforandret til sin sidste Stund, ikke alene af dem, som stod ham nærmere, men ogsaa hos den store Mængde.“

Hans Efterfølger i Sparekassen blev By- og Herredsfoged *Hother Hage*, der tiltraadte 1ste Januar 1863.

Hage var født i Stege den 9de Januar 1816 som Ætling af det bekendte Handelshus. Som By- og Herredsfoged afløste han Meincke Aaret efter dennes Afgang. Forøvrigt virkede han som Rigsdagsmand, i hvilken Egenskab han sluttede sig til de nationalliberale. Hans Underskrift i Sparekassens Forhandlingsprotokol træffer vi først i Juni 1865 og senere meget sjældent. Han døde den 9de Februar 1873.

Efter hans Død fremsætter Tutein sit foran (Side 85) omtalte Forslag om at udvide Direktionens Medlemsantal til fem. Valgte blev Borgmester V. Goos og Gaardejer *Jens Jørgen Pedersen*, Hovedskov.

Sidstnævnte dør i Foraaret 1877, hvorefter Direktionens Antal atter indskrænkes til fire.

Inden J. Pedersen døde, var imidlertid en af Kassens højtfortjente Mænd - og en af Datidens kendteste Skikkelser paa Møen - gaaet bort. Det var Kammerraad Joachim Heinrich Puttfercken. I mangt og meget lignede han sin tidligere Principal Meincke. Og meget synes han at have taget i Arv efter ham: den vedholdende Kærlighed til Sparekassen, den aldrig svigtende Udholdenhed i Arbejdet, den utrættelige og uegennyttige Virksomhed i Kassens og dens Interessenters Tjeneste. Som tidligere nævnt (se Side 57) indvalgte han i Direktionen den 6te

August 1844. I 18 Aar arbejdede han Side om Side med Meincke, og da denne var død, fortsatte han endnu i 14 Aar - og helt ud i Meinckes Aand.

Og som Meincke havde været anset og afholdt af Møens Befolkning, var Puttfercken det ogsaa. Udenfor Sparekassen var han Tiendekommissær og Forligsmægler. Desuden drev han et betydeligt Landbrug i Stege Nordmark og i Forbindelse hermed et Brændevinsbrænderi. Men han havde utallige andre Hverv. Tidligt blev han Formand i Kommunalbestyrelsen, kort efter i Stege Landsogns Sogneforstanderskab. Desuden var han Formand i talrige Kommissioner og i en Mængde private Foreninger, som oftest med velgørende Anstrøg. I 1849 var han opstillet som Folketings-Kandidat, men faldt for Bondevennen „Student Barfod“*) 3: den allerede da bekendte grundtvigske Forfatter Povl Frederik Barfod; og senere forsøgte han sig ikke som Politiker.

Men Puttfercken var endnu mere, end det allerede meddelte lader forstaa. Han synes at have været den jævne Befolknings gode Forsyn. Var nogen i Bekneb eller Betryk, gik han til Puttfercken; og ingen gik uhjulpen fra ham. „Hans Godgjørenhed er almindelig bekjendt“ skriver „Møens Avis“ om ham i Anledning af en Fest ved hans Guldbryllup.***) Derfor kaldtes han ogsaa „den gode Kammerraad“. Hr. Fr. Boisen, der med stor Elskværdighed har meddelt mig forskellige Træk om ham, fortæller bl. a. følgende: „En borger fra Stege var flyttet til Præstø, og da han trængte til gode råd, spurgte han en derboende mand: „Hvem er Puttfercken i Præstø?“ Han troede, at det fremmede

*) Se „Møens Avis“ den 5te December 1849.

**) „Møens Avis“ den 18de September 1876.

navn var tittel for et embede, der skulde sørge for alting og være formynder for alle.“

Jfr. hermed, hvad Fr. Boisen fortæller om ham i Landbosparekassens Festskrift, Side 12.

Hans Bopæl i Stege var „Amtmandsgaarden“, der efter ham kaldtes „Kammerraadgaarden“ eller „Puttferckens Gaard“. Han døde 79¹/₂ Aar gammel Natten mellem den 18de og 19de December 1876, ligesom Meincke uden forudgaaende Sygdom.*)

Hans Efterfølger i Sparekassen blev Godsforvalter *Scheel* til Klosterskovgaard, som indvalgte den 10de Januar 1877.

*) „*Møens Avis*“ den 27de December 1876.

1878-1902

PUTTGERCKENS GAARD

1878-1902

SOM allerede foran, Side 80, nævnt, begyndte Møens Spare- og Laanebank sin tredie Femogtyveaarsperiode med en Tilbagegang, der tilmed fortsattes i det følgende Aar, idet Sparernes Tilgodehavende den 31te December 1878 kun udgjorde 917.537 Kr. 88 Øre. Ogsaa denne Bevægelse afspejler en for de danske Sparekasser almindelig Bevægelse og havde som denne sin Rod i Forholdene indenfor det økonomiske Liv. Grunden var den, at den Opgangsperiode, der var begyndt i Slutningen af Treserne, og som var forceret frem til et Hastværkstempo ved Forøgelsen i Sølvproduktionen og ved den fransk-tyske Krig, nu var gaaet til Ende. Og der var det særlige ved den Reaktion, der nu fulgte, at den ikke som Krisen i 1857 og mange lignende kom med Knald og Fald, med pludselige Sammenbrud og talrige Falliter, men som en langsom Hensygnen af Samfundets økonomiske Virksomhed. Det blev en langvarig Prisfaldsperiode, et økonomisk Dødvande, vi nu kom ind i, et Dødvande, hvori intet vilde trives. Særlig ramt blev tilmed vort Landbrug gennem en kraftig Konkurrence fra Amerika; og da Landbruget den Gang i langt højere Grad end nu for Tiden var vort bærende Erhverv, virkede Tilbagegangen her kraftigt ind paa Handel og Industri, der var ramt haardt nok i Forvejen. Produktionen syg-

nede hen og med den Kapitaldannelse. Følgen var, at selv da de to egentlige Tilbagegangsaar for Sparekasserne, 1877 og 1878, er forbi, og Indlaanskapitalerne atter begynder at stige, sker dette kun ret langsomt og finder vel nærmest kun Sted som Følge af, at Kapitalerne efterhaanden bliver ledige og derfor søger ind i Pengeinstitutterne.

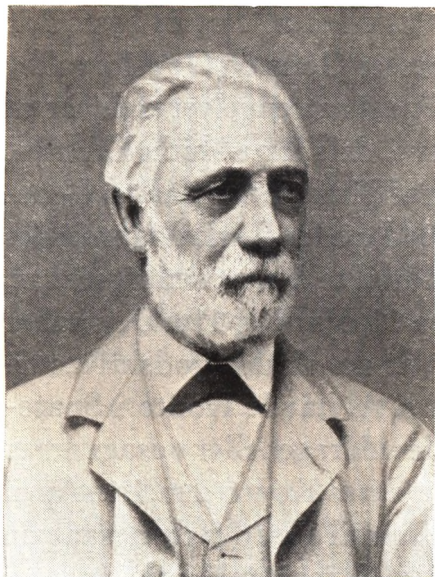
Møens Spare- og Laanebank havde en endnu langsommere Vækst end vore Sparekasser tagne som en Helhed. Tager vi Tidsrummet 1878-86, efter hvilket Tilgangen igen bliver større, har vi nemlig følgende Fremgang:

Samtlige Sparekasser		Møens Spare- og Laanebank	
1878	200.500.000 Kr.	1878	917.537 Kr.
1886	326.000.000 ..	1886	1.252.280 ..
Stigning 125.500.000 Kr.		Stigning 334.743 Kr.	

Dette vil sige, at medens Sparekasserne som Helhed havde en Tilvækst paa 62,6 pCt., udviser Møens Spare- og Laanebank kun en Tilvækst paa 36.5 pCt., hvad der atter vil sige, at den knap og nap vokser med sine egne Renter.

Hertil var der nu sikkert ogsaa en lokal Aarsag. Den gamle Sparekasse fik sig nemlig netop ved Begyndelsen af denne Periode en ny Konkurrent, idet Møens Diskontobank begyndte sin Virksomhed den 1ste Januar 1877. Og at denne Bank for en stor Del skulde have sine Indskydere netop blandt Sparekassens gamle Interessenter, er jo kun naturligt.

Sparekasseloven af 28de Maj 1880, der indførte et Tilsyn med Sparekasserne, kom ikke til at berøre nogen Sparekasse og altsaa heller ikke Møens Spare- og Laanebank, hvad det tal-mæssige angaar. Og de Vedtægts- og øvrige Forandringer, den medførte for sidstnævnte, var saa faa og ubetydelige, at de for

Borgmester, Etatsraad C. A. Hviid

Greve Otto Magnus Sophus Dannesktold-Samsøe

saa vidt godt kunde vente med at blive nævnte til Afsnittets Slutning. Af Hensyn til det følgende vil det dog være nødvendigt korteligt at nævne dem allerede nu.

De gik da i det væsentlige ud paa, at Bankraadets Medlemmer fremtidig skulde have Diæter, der foreløbig fastsattes til 6 Kr. pro persona for hvert Møde, at Bogholderens Lønning forhøjedes til 1400 Kr., at den aarlige Generalforsamling fremtidig skulde afholdes i Oktober i Stedet for i Juli Maaned som Følge af, at Regnskabsaaret i Henhold til Loven forandredes fra Kallenderaaret til Finansaaret, samt endelig, at Valget af Revisorer og Decisionen paa Antegnelser til Regnskabet fremtidig skulde overgaa til Bankraadet.

Som Følge af de vanskelige Forhold i den her omtalte Periode har det sikkert ikke været noget lysteligt Hverv at lede

Sparekassen. Bestyrelsen, der nu foruden af Tutein bestod af Amtsforvalter Reinsholm, Borgmester Goos og Godsforvalter Scheel, gør sig da ogsaa forskellige Anstrengelser dels for at fastholde de allerede gjorte Indskud, dels for at hidlokke nye. Saaledes vedtog man efter Forslag af Direktionen paa en Generalforsamling den 8de Oktober 1884 foruden forskellige mindre væsentlige Vedtægtsændringer, af hvilke den væsentligste var, at Renteterminerne forandredes fra 11te Juni og 11te December til 30te September og 31te Marts, at der skulde godskrives de Interessenter, som den 1ste April s. A. havde Konto i Sparekassen, og som siden da ikke havde uddraget eller opsagt deres Kapitaler, $\frac{1}{2}$ pCt. Rente af det paa deres Konto den 1ste April indestaaende Beløb. Og i Henhold hertil blev der da ogsaa paa Regnskabet for 1884-85 godskrevet de paagældende Sparere 5.401 Kr. 04 Øre. Dernæst vedtoges det Aaret efter - den 14de Oktober 1885 - paa Forslag af Bankraadet at forøge Kontordagenes Antal til to Gange ugentlig i Stedet for een, saaledes at Sparekassen nu holder aabent hver Onsdag og Lørdag Kl. 11-1; og paa samme Generalforsamling vedtoges det endelig, at Antallet af Direktører kunde forøges med een, hvis det maatte anses nødvendigt som Følge af de forøgede Forretninger, ligesom Direktionens Honorar forhøjedes til 2500 Kr., og Bogholderens Løn, der i 1880 var fastsat til 1400 Kr., nu forhøjedes til 1600 Kr.

Direktørernes Antal blev nu ganske vist forhøjet til fem, idet Sagfører C. S. Lindhard i 1886 indvælges som det femte Medlem - nævnt første Gang som mødt den 13de Oktober 1885. Om de nævnte Bestemmelser iøvrigt har haft den tilsigtede Virkning, er dog tvivlsomt. Indskudskapitalen falder i al Fald i 1884-85, til Trods for en tilskreven Rente paa 53.928 Kr., med 15.000

Kr., og i 1885-86 stiger den kun med samme Beløb, hvad der, da den tilskrevne Rente udgjorde 47.748 Kr., vil sige, at Uddragene oversteg Indskudene med godt 33.000 Kr. (henholdsvis ca. 200.000 og 167.000 Kr.)

Saa endelig begynder paany en følelig Opgang i Sparekasseindskudene. Den er stor for alle vore Sparekasser, men dog særlig stor for Møens Spare- og Laanebank, hvis Indskudskapital i Aarene 1886-87 og 1887-88 stiger med henholdsvis 123.000 og 200.000 Kr. Dette vil sige, at Sparernes Tilgodehavende i disse to Aar tilsammen vokser med 26 pCt., medens Tilvæksten for samtlige danske Sparekasser udgjorde 24 pCt. At Stigningen saaledes var størst paa Møen, havde vistnok ligesom Nedgangen for 10 Aar siden en lokal Aarsag, idet Sukkerfabriken, der var anlagt i 1884, rimeligvis nu var begyndt at øve sin Virkning paa Velstanden og dermed paa Sparekasseindskudene; men at Stigningen som Helhed var saa stor, som den var, det havde, som alt nævnt, en ganske anden og langt mere almindelig Aarsag - en Aarsag, der øvede sin Virkning paa alle vore Sparekasser. Og der var det mærkelige ved den derved foraarsagede Tilvækst i Sparekasskapitalerne, at den ikke, som de fleste andre dog har, havde sin Rod i en økonomisk Opgang, i Tidernes Godhed, men tværtimod skyldtes Tidernes vedvarende Daarlighed.

Aarsagen var nemlig de stadig faldende Priser, den derved foraarsagede Forretningsløshed og det dermed sammenhængende Fald i Rentefoden. Gentagne Gange havde Nationalbankens Diskonto været nede paa $3\frac{1}{2}$ pCt., saaledes i 1879, 1880, 1881, 1884 og 1885, og efter at den den 17de Februar 1886 var steget til 4 à $4\frac{1}{2}$ pCt., faldt den allerede den 10de Marts s. A. til $3\frac{1}{2}$ à 4 pCt. og derefter den 17de Juni til 3 à $3\frac{1}{2}$ pCt.

Og paa dette Punkt blev den staaende til den 16de Oktober 1889*). Denne lave Markedsrente benyttedes da til en Række Konverteringer af de 4 pCt. eller derover rentebærende Obligationer; og disse Konverteringer bragte en Mængde fremmed - navnlig tysk - Kapital ind i Landet.

Københavns Kommune gjorde Begyndelsen, og derefter fulgte i November 1886 Staten, der optog et Laan paa 155 Mill. Kr. og op-sagde etlige saa stort Beløb af den indenlandske Statsgæld - enten til Ombytning med nye $3\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer eller til kontant Udbetaling den 11te Marts 1887. Af det opsagte Beløb konverteredes for 96 Mill. Kr., medens 59 Mill. udbetaltes kontant.

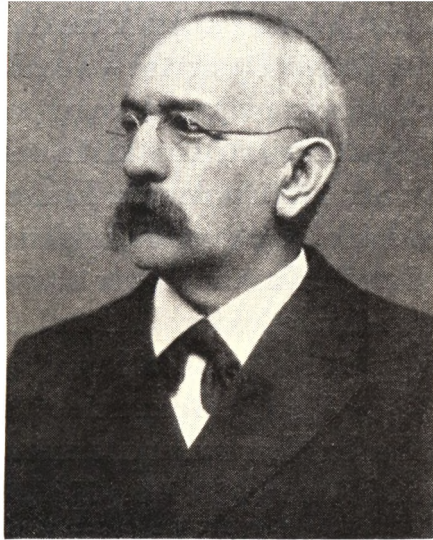
Herefter fulgte saa i 1887 Kreditforeningerne, der i dette Aar alene konverterede for over 100 Mill. Kr. $4\frac{1}{2}$ pCt. Obligationer til 4 pCt.

At der kom fremmede Penge ind i Landet ved denne Lejlighed, laa i, at fremmede Banker og Bankierhuse deltog i de store Laan. Og Følgen af de for vort Pengemarked saa uforholdsmæssig store Transaktioner blev da, at de fra Anbringelsen i Obligationer løsgjorte Kapitaler søgte ny Anbringelse i Banker og Sparekasser; deraf den store Tilvækst, der altsaa ogsaa kom Møens Spare- og Laanebank tilgode.

Det økonomiske Dødvande fortsattes imidlertid. Og da nu tilmed al den Kapital, der kunde frigøres, var frigjort, og kun meget lidt ny dannedes, er vi atter inde i Stagnationsperioden. Naar „Møens Spare- og Laanebank“ dog synes at have mere Modvind end andre Sparekasser, har vi dog vistnok her med lokale Aarsager, sandsynligvis den skarpere Konkurrence, at gøre.

Og Aarene var vanskelige. Endnu i Aaret 1888-89 var der

*) Se: Aærl Rubow: „Nationalbankens Historie 1878-1908“, Side 272-73.

Sagfører C. S. Lindhard

ganske vist en virkelig Fremgang, idet Sparernes Tilgodehavende da stiger med ca. 127.000 Kr. Men herefter vokser Kapitalen egentlig kun med sine egne Renter, senere ikke engang med dem. Den lille økonomiske Opgang, der ellers sporedes omkring Aaret 1891, synes ikke at være kommen Sparekassen synderligt tilgode. I 1890-91 var Tilvæksten saaledes 73.810 Kr., den tilskrevne Rente 69.822 Kr. I 1894-95 derimod var Stigningen 56.040 Kr., men Renten 81.279 Kr. Uddragene oversteg altsaa Indskudene med 25.239 Kr. I 1895-96 og 1896-97 er Tilvæksten kun nogle faa Tusinde Kroner, altsaa meget mindre - og dette til Trods for, at nye Konverteringer havde fundet Sted i 1895. Sidstnævnte Regnskabsaar slutter med en Indlaanskapital paa 2.197.045 Kr. 94 Øre.

Kassens Rentepolitik i disse Aar afspejler naturligvis ogsaa

de vanskelige Tider. Renten havde i mange Aar - og indtil 1888 - været 4 pCt. for Indskud paa 3 Maaneders Opsigelse og 3 pCt. for Indskud paa 14 Dages Opsigelse - det, Kassen kaldte for Folioindskud. Dette maatte siges at være en høj Rente i Betragtning af, at Obligationsrenten nu var falden til 4 og $3\frac{1}{2}$ p. Ct. Fra den 13de Oktober 1888 falder saa Renten til henholdsvis $3\frac{3}{5}$ og $2\frac{1}{2}$ pCt. pro anno, dog kun for Indskud, der er tilkomne efter den nævnte Dato*). Kassen regner altsaa nu med fire forskellige Rentesatser. - Saaledes forbliver da Renten til 1ste April 1896, da Satserne 4 pCt. og 3 pCt. falder bort, hvorefter der nu kun regnes med $3\frac{3}{5}$ og $2\frac{1}{2}$ pCt. Denne sidste Rentesats, der til at begynde med aabenbart har været dikteret af den særlig store Tilgang af Indskud i Aarene 1887 og 1888, var imidlertid nu - 3: i 1896 og 97 - for lav og kan have bidraget til, at Indskud indgik saa trevnt, som de gjorde, og til, at Uddragene i disse Aar oversteg dem.

Dette saa lidt som den stedlige Konkurrence var dog nu Hovedgrunden. Naar Uddragene efter Midten af Halvfemserne overstiger Indskudene, saa er Aarsagen paany at søge i de ydre Forhold. Og som Fremgangen i Slutningen af Firserne netop maatte tilskrives Tidernes Daarlighed, saaledes synes Tilbagegangen nu omvendt at maatte tilskrives den Omstændighed, at Tiderne var ved at blive bedre. Den langvarige, næsten 20 Aar gamle Stagnationsperiode maatte nemlig nu endelig siges

*) Nedsættelsen foresloges af Direktionen paa Generalforsamlingen den 10de Oktober 1888 og tiltrædes af Bankraadet „under Forventning af, at Foranstaltningen som værende foreløbig atter tages under Overvejelse næste Aar“. Som ovenfor i Teksten nævnt bliver dog Forholdet bestaaende og ændres tilmed i nedadgaaende Retning paa to Fællesmøder af Direktion og Bankraad den 22de Juni 1895 og 25de Marts 1896 fra 1ste April 1896 at regne.

at være forbi. Efter 1895 aander det økonomiske Liv atter op. Der begynder paany at komme Liv i Handel og Industri, og en af Virkningerne heraf er den, at de i Banker og Sparekasser opsamlede Kapitaler søger ud paa Markedet for at anvendes der og formeres der, for saa senere paany at vende tilbage til Sparekasserne i Form af Opsparinger.

Opgangen blev dog ikke langvarig, i al Fald ikke stadig. Den forceredes temmelig hurtigt frem til en Krisetilstand, der blev akut lige omkring Aarhundredskiftet, saa at 1900-01 atter viser Tilbagegang i Sparekasskapitalerne, hvorefter en jævn Fremgang tager sin Begyndelse.

Hvorledes „Møens Spare- og Laanebank“ reagerede over for alt dette, ses af følgende lille Talrække, der viser Bevægelserne i Sparernes Tilgodehavende til den 31te Marts 1903 : Slutningen af det Regnskabsaar, i hvilket Kassen kunde fejre sit 75-Aars Jubilæum.

Sparernes Tilgodehavende var:

Den 31te Marts 1897:	2.197.045	Kr. 94 Øre
.. .. 1898:	2.285.704	.. 71 ..
.. .. 1899:	2.316.315	.. 15 ..
.. .. 1900:	2.290.871	.. 41 ..
.. .. 1901:	2.258.997	.. 82 ..
.. .. 1902:	2.326.037	.. 30 ..
.. .. 1903:	2.435.615	.. 54 ..

Den følelige Tilbagegang i Indskudene i Løbet af Regnskabsaaret 1899-1900, en Tilbagegang, der for øvrigt var fælles for de allerfleste afvore Sparekasser, var formodentlig en medvirkende Grund til, at Bestyrelsen atter skrider til en Renteforhøjelse*),

*) Hovedgrunden var dog nok den, at Renten i det hele taget var steget paa denne Tid.

idet Satsen $3\frac{3}{5}$ pCt. ved et Fællesmøde mellem Direktion og Bankraad den 13de Januar 1900 forhøjes til 4 pCt., medens den lavere Sats for Indskud paa 14 Dages Opsigelse forbliver uforandret.

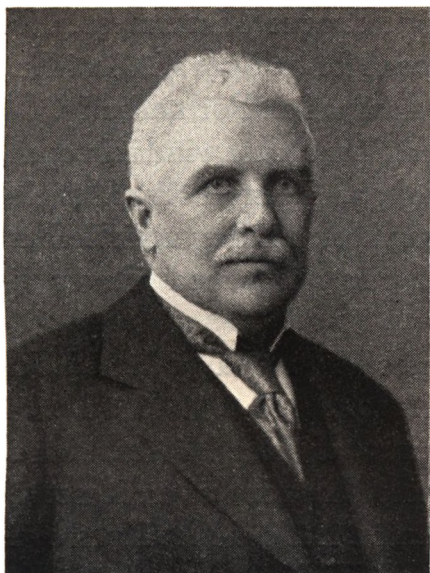
Da Nedgangen imidlertid fortsætter sig det følgende Aar, hvori Indskudskapitalerne ellers viser Fremgang, aabner dette Bestyrelsens Øjne for, at Kassen ikke arbejder under saa tidsvarende Forhold, som det kunde ønskes. Endnu havde man jo kun aabent to Gange ugentlig, hvad der maatte siges at være for lidt i en Tid, da der var kommet anderledes Liv og Røre i Forretningslivet, end man tidligere havde været vant til; og Kassen holdt endnu til Huse i lejede Lokaler, der ikke svarede til, hvad et Pengeinstitut af den Betydning, Kassen efterhaanden havde faaet, maatte forlange baade for sin egen og sine Interessenters Skyld. Paa begge disse Punkter trængte Kassen til Reform; og det blev Bankraadet, der tog Initiativet til disse.

Paa et Møde den 2den Oktober 1901 vedtog Raadet en Henstilling til Direktionen om fremtidig at holde Kontoret aabent to Timer hver Dag og i den Anledning at udvide Direktørernes Antal til fem. Denne Henstilling behandledes paa et Fællesmøde den 9de s. M., hvor det paa Forslag af Direktionen vedtoges:

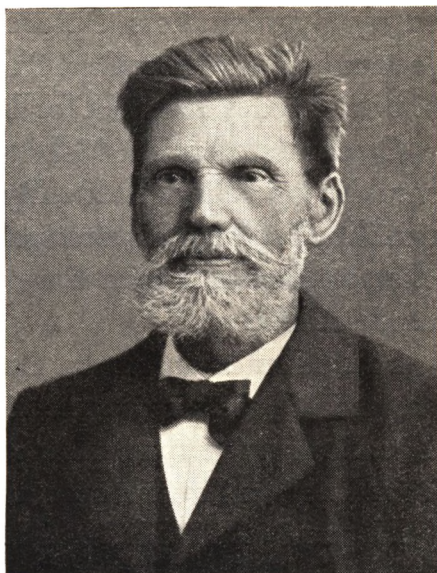
1. at holde aabent hver Dag, dog kun fra Kl. 12-1.
2. at Bankraadets Medlemmer fremtidig lønnes med 75 Kr. aarlig.
3. at Bogholderens Løn forhøjes med 500 Kr. aarlig.
4. at Direktionens Honorar forhøjes med 500 Kr. aarlig, og
5. at der vælges en femte Direktør.

Alt fra den 1ste Oktober s. A. at regne.

Paa dette Møde henstiller da fremdeles Bankraadet til Direktionen, at denne søger at skaffe Sparekassen nye og bedre Lokalteter. Siden 1854 havde man haft til Huse paa Raadhuset. Nu trængte man efter Raadets Mening, der sikkert var vel be-

Fabrikbestyrer J. Voltelen

Købmand Chr. M. Sidenius sen.

grundet, til noget nyt og mere tidssvarende. Dette kunde man dog næppe opnaa uden Køb af Ejendom, men hertil kunde Direktionen vente Raadets Billigelse, hvis Ejendommen kom til at ligge paa Hovedgaden og forøvrigt viste sig egnet til Brug.

Denne Henstilling tog Direktionen til Følge; og paa et Fællesmøde den 26de Oktober fremlagde den et fra Gæstgiver Hemmingsen fremsat Tilbud om Afhændelsen af hans Ejendom paa Torvet for en Købesum af 23.000 Kr. Imod dette Tilbud havde den ene af Direktørerne, Godsforvalter Scheel, skriftligt taget Stilling. Det vedtoges dog efter en længere Forhandling, idet kun et af Bankraadets Medlemmer, Apoteker Christensen, undlod at stemme.

Herefter approberede Bestyrelsen den 29de Januar 1902 en af Arkitekt *Th. Gundestrup*, København, fremsendt Tegning til

en ny Bygning, hvis Opførelse overdroges Murermester *Fr. Jensen* og Bygmester *Chr. Christensen* for en Sum af 28.000 Kr., hvortil føjedes 2340 Kr. for Indretning af en Portnerbolig.

Og den 1ste April 1903 flyttede da Sparekassen ind i sin egen, smukke og velindrettede, Bygning paa Byens Torv. Blev det end ikke i selve Jubilæumsaaret, saa blev det dog umiddelbart efter, og Begivenheden hører derfor naturligt med til nærværende Afsnit.

Som ovenfor anført var Sparernes Tilgodehavende ved Udgangen af Jubilæumsaaret 1902-03 vokset til 2.435.615 Kr. 54 Øre. Spørger vi nu om Anbringelsen af disse Midler, hvortil kom Kassens Egenformue, der bestod foruden af en Reservefond paa 201.108 Kr. 79 Øre af en i 1882 oprettet Kursreguleringsfond (Fond til Imødegaaelse af Tab), nu paa 24.046 Kr. 05 Øre, faas Svaret af følgende Tabel, der tillige viser de enkelte Posters Forhold til Helheden:

		I pCt.
Kassebeholdning	9.560 Kr.	0.36
Indlaan i Banker og Sparekasser	40.421 ..	1.51
<i>Udlaan:</i>		
a. mod Pant i Landejendomme	1.719.550 ..	64.64
b. mod Pant i Købstadejendomme	406.447 ..	15.28
c. mod Haandpant	53.200 ..	2.00
d. mod Selvskyldnerkaution	122.729 ..	4.61
e. til Kommuner	17.936 ..	0.67
Obligationer og Aktier	219.322 ..	8.24
Kassens faste Ejendom	41.831 ..	1.57
Renter tilgode	29.774 ..	1.12
	<u>2.660.770 Kr.</u>	<u>100.00</u>

Det falder her straks i Øjnene, at Anbringelsen i Landejendomme nu udgør den langt overvejende Del af samtlige An-

bringelser, næsten de to Trediedele. Havde der været Mangler herfor, saa er der i alt Fald nu bødet derpaa - og det til Overmaal. Som nævnt ovenfor - se Noten til Side 77 - var Forholdet i 1881 det, at Laan mod Pant i Landejendomme udgjorde 43.24 pCt., Laan mod Pant i Købstadejendomme 20.44 pCt. af den samlede Balance. Nu er Forholdet betydeligt forrykket til Fordel for Landejendommene. Dette kunde i og for sig synes naturligt nok, idet Sparekassens Balance vokser, medens Steges Bebyggelse er forholdsvis stationær. Skal Prioritetslaanene forøges, maa det da naturligt ske ved Laan mod Pant i Landejendomme. Men mindre naturligt bliver det, naar man ser paa Forholdet til de andre Anbringelser. I 1881 udgjorde de likvide Beholdninger, (3: Fondsbeholdning, Kassebeholdning og Indlaan i Banker og Sparekasser) tilsammen 17.78 pCt. af den samlede Balance mod tilsammen 63.68 pCt. i Prioritetslaan*). Nu i 1903 udgør de likvide Beholdninger tilsammen kun 10.11 pCt. af Balancen mod næsten 80 pCt. i Prioritetslaan**). Der er altsaa - og udelukkende til Fordel for Laanene i Landejendomme - sket en meget uheldig Forskydning i Retning af at fastgøre Kassens Midler. Denne Side af Sagen synes den daværende Direktion altsaa ikke at have skænket den fornødne Opmærksomhed.

*) Jfr. ogsaa Tabellen fra 1877, Side 82.

**) Til yderligere Sammenligning skal anføres, at for samtlige danske Sparekasser udgjorde i 1903 de likvide Beholdninger 28.91 pCt., Prioritetslaan i Landejendomme 34.39 pCt. og Prioritetslaan i Købstadejendomme 17.70 pCt. af samtlige Anbringelser.

Endelig kunde Direktionen have taget Lære af den paa Direktionsmødet den 2den November 1841 tagne Beslutning: at hvis de likvide Beholdninger „ikke udgør 1/3 Deel af hele Bankens til enhver Tid eksisterende Capitalmasse efter Kassebogen, saa maatte der indeholdes med yderligere Udlaan til Private“. Jfr. foran Side 45.

Heldigvis var Tiden saaledes, at Kassen ikke kom i Forlegenhed derved. Og senere bedredes Forholdene igen.

Som i Slutningen af forrige Afsnit, Side 83, omtalt, synes Sparekassen i 1877 helt at have glemt, at den i dette Aar fyldte sit 50 Aar. Hverken i Forhandlingsprotokol eller paa Regnskab findes nogen Hentydning til denne, dog ikke helt uvæsentlige Begivenhed. Først Aaret efter synes man at være kommen i Tanker herom. Og paa Generalforsamlingen den 10de Juli 1878 enes man da om at anvende „endeel af det i disse Aar stadigt voxende Reservefond, der efter de af Revisor meddelte Oplysninger i Virkeligheden androg den 31te December 1877 et Beløb af 66.959 Kr. 94 Øre*), saaledes:

1. At Direktionen bemyndiges til at anvende et Beløb af indtil 2000 Kr. som Gave til de her paa Møen bestaaende Syge- og Alderdoms- og Arbejderforeninger.

2. At der godskrives de Interessenter, som den 1ste Januar 1878 havde Konto i Sparebanken, og som ikke siden den Tid har uddraget eller opsagt deres Kapital til Udbetaling, $\frac{1}{2}$ pCt. Rente af det paa deres Konto bemeldte 1ste Januar henstaaende Beløb.“

I Henhold til denne Beslutning blev der da den 7de August fordelt 1600 Kr., hvoraf 400 Kr. til Arbejderforeningen, 200 Kr. til hver af seks Sygekasser. Beløbene blev samme Dag indsatte paa Sparekassebøger, hvorpaa der kun kunde hæves med Direktionens Samtykke.

*) Beløbet var paa Regnskabet opgivet til 63.529 Kr. 44 Øre. Denne Slags Rettelser var ikke sjældne og gjaldt ogsaa meget ofte Sparernes Tilgodehavende. Hvor dette og Reservefonden er anført i nærværende Skrift, er det dog altid den paa Regnskabet opførte, urettede, Sum, der er nævnt.

Amtsforsvalter H. A. Bendtsen

Inspektør N. K. Jensen-Kamp

Hvad angaar Punkt 2, da blev der godskrevet de paagældende Sparere ialt 4238 Kr. 35 Øre.

Da dette sidste Beløb er uddelt som en Gave, vilde det formentlig være berettiget at regne det med blandt de Beløb, Sparekassen har anvendt i velgørende Øjemed. Mere tvivlsomt kunde det derimod være, om man hertil kan regne de i 1885 paa samme Maade godskrevne 5401 Kr. 04 Øre, der muligvis ikke har anden Anledning end den Konkurrence, Sparekassen da følte sig trykket af. Forøvrigt er Kassens Bestyrelse, hvad de aarlig uddelte Beløb angaar, som Følge af Reservefondens voksende Størrelse bleven noget mere rundhaandet end tidligere, medens der ikke som i de foregaaende 25 Aar har været Anledning til Bevilgelse af større Summer. Af nogenlunde store Beløb kan dog nævnes de i 1891 til Teknisk Skole bevilgede

400 Kr. Blandt de Institutioner, der særlig kom i Betragtning, er stadig Stege Børneasyl, der lige siden 1841, om end ikke hvert Aar saa dog i de allerfleste, har modtaget sit Bidrag.

I alt blev der i de her omtalte 25 Aar uddelt 5850 Kr. i velgørende Øjemed foruden de ovenfor nævnte to ret betydelige Beløb til Sparerne.

Mærkeligt nok synes Jubilæet i 1902 at være gaaet fuldstændig ubemærket hen. Hverken i dette eller næste Aar ses det at være fejret paa nogen Maade. Muligt har de mange Udgifter til den nye Bygning gjort Bestyrelsen betænkelig ved at uddele Gaver i Anledning af det. Nogen Festlighed blev der heller ikke Tale om.

Hvad der i dette Tidsrum skete af Vedtægtsforandringer og andre Ændringer i den bestaaende Ordning indenfor Sparekassen, er, for saa vidt det var af Betydning for Fremstillingen, omtalt i denne. Ud over det alt omtalte kan dog nævnes, at Revisor Overlærer *Vorbeck* i 1878 havde gjort en Antegnelse til Regnskabet, hvorefter han vilde have Lov til at foretage en Undersøgelse af Kassens Aktiver, medens Revisionen hidtil kun var gaaet ud paa at undersøge Regnskabets Overenstemmelse med Bøgerne. Direktionen tiltraadte denne Antegnelse, og paa Forslag af Hofjægermester *Tutein* vedtoges det da paa Generalforsamlingen den 10de Juli 1878, at Bankraadet skulde vælge to af sine Medlemmer til sammen med Revisor at gennemgaa Aktiverne.

Endnu vælges dog Revisor af Direktionen. Først da Sparekasseloven var bleven til Virkelighed, vedtoges det, som alt tidligere anført, paa Generalforsamlingen den 14de Juli 1880, at Valget af Revisor og Decisionen paa hans Antegnelser fremtidig skulde overgaa til Bankraadet. Den 11te Maj 1881 bestemtes det

fremdeles, at Revisor skulde vælges paa ubestemt Tid, men med et halvt Aars Opsigelse til den 31te Marts.

Hvad endelig angaar de personelle Forandringer i Kassens tredie Femogtyveaarsperiode kan det nævnes, at Borgmester V. Goos dør i Juli Maaned 1881 efter at have haft Sæde i Direktionen i 8 Aar. Han efterfølges den 1ste April 1882 af Borgmester *Christian Alexænder Hviid*.

Den 16de Juli 1885 dør saa Direktionens ældste Medlem, den Mand, der i det hele taget har siddet længst i Kassens Direktion, Hofjægermester Tutein. Han var den sidste af Kassens Stiftere, og hans Arbejde i Kassens Tjeneste strækker sig gennem 58 Aar. Og har han end ikke præsteret et saa stort og betydeligt personligt Arbejde som Meincke og Puttfercken - han var jo ligesom Scavenius og Hother Hage Politiker - saa har hans Arbejde dog været meget stort. Ofte var han tilstede paa Kontordagene, og ikke sjældent er det ham, der har ført Forhandlingsprotokollen. Han har saaledes taget megen Del i det daglige Arbejde og har desuden ved sin Indsigt, sin store personlige Dygtighed, sin anerkendte Autoritet og ved den Betydning, han i det hele taget havde for Møen, været Kassen en uvurderlig Støtte. Med ham gik et stort Stykke af Kassens Historie bort. Om hans Liv jfr. iøvrigt foran Side 20.

I hans Sted indvælges Generalpostdirektør, Grev *O. S. Daneskiold-Samsøe* til Nordfeld, Aalebækgaard og Klosterskov, fra hvilken Dato, kan ikke ses, men af Kassens Kopibog fremgaar det, at Direktionen den 5te August 1885 skriftlig har anmodet Greven om at indtræde, og at den den 12te s. M. har meddelt Bankraadet, at han var indtraadt.

Som Følge af Vedtagelsen paa Generalforsamlingen den 14de Oktober 1885 om Supplering af Direktørernes Antal med een

indtræder som alt nævnt - se foran Side 98 - Sagfører C. S. Lindhard i Direktionen. Heller ikke for hans Vedkommende kan nogen bestemt Dato angives. Men i Skrivelse af 28de Oktober 1885 meddeles det Bankraadet, at han *er* tiltraadt.

Medens vi iøvrigt ikke i Oversigten over de skiftende Bestyrelsesmedlemmer har kunnet nævne Forandringerne i Bankraadets Sammensætning, skal paa dette Sted dog gøres en Undtagelse, idet det bør nævnes, at paa Generalforsamlingen den 12te Oktober 1887 indvælges i Bankraadet, foruden Fabrikbestyrer *Voltelen*, Gaardejer *Mads Peder Hansen*, Hjelm, nu Tilsynsraadets Formand.

Tre Aar efter Tuteins Død mistede Sparekassen atter en af de Direktører, der i en meget lang Række af Aar havde arbejdet og arbejdet trofast og godt - i dens Tjeneste. Det var Amtsforvalter Hans Georg Reinholm. Han var født den 10de November 1808, havde i sin Tid været Godsforvalter paa Frederiksværk Gods, men udnævntes til Amtsforvalter i Stege fra den 1ste April 1858 at regne.*) Kort efter indvalgtes han i Sparekassens Direktion (Se foran Side 85), hvori han sad til sin Død den 18de April 1888, altsaa i omtrent 30 Aar. Han var efter Puttferckens Død - og vel ogsaa en Tid før denne - Leder af det daglige Arbejde i Sparekassen, og har som saadan ligesom sine Forgængere Meincke og Puttfercken gjort et stort og fortjenstfuldt Arbejde.

Her er det Sagfører Lindhard, der løfter hans Arv. Iøvrigt erstattes han ikke med nogen ny Direktør, saaledes at Direktionen fra hans Død til 1891 kun bestaar af fire Medlemmer.

En anden Afgang bør nævnes i denne Sammenhæng, skønt den ikke vedrører Direktionen. Det er den gamle Bogholder, Kæmner H. J. Tiedemanns. Som allerede foran Side 35 nævnt

*) Om disse Data se „*Møens Avis*“ for den 19de April 1888.

hørte han til Kassens første Indskydere, idet han, da Kassen stiftedes, var Kontorist hos By- og Herredsfoged Meincke. Da Kassens første Bogholder, Black, i 1845 var bleven Postmester i Præstø, valgtes Tiedemann til hans Efterfølger med en Gage af 200 Rbd. aarlig og Forpligtelse til at afgive Lokale til Direktionsmøderne. Nu i Aaret 1890 - søger han sin Afsked fra 1ste Juli „mod forventet Pension“. Denne bevilges ham ogsaa med 1000 Kr. aarlig. Han havde været Kassens højt betroede Mand i 45 Aar og sikkert været de skiftende Direktører en solid Støtte. Som sin gamle Medarbejder Puttfercken var han en kendt Mand paa Møen, selv om han - at dømme efter forskellige Angreb i „Møens Avis“ - næppe har ejet dennes overordentlige Popularitet.

I 1890 udgaar Sagfører C. S. Lindhard af Direktionen for at overtage Stillingen som Kassens Bogholder efter Tiedemanns Afgang 3: fra 1ste Juli. I hans Sted indtræder Bestyrer paa Sukkerfabriken J. Voltelen. Han var som alt anført indvalgt i Bankraadet paa Generalforsamlingen den 12te Oktober 1887. Allerede den 15de December det følgende Aar udtræder han imidlertid heraf, da han vælges til Revisor. Nu følger han altsaa Lindhard som Direktør.

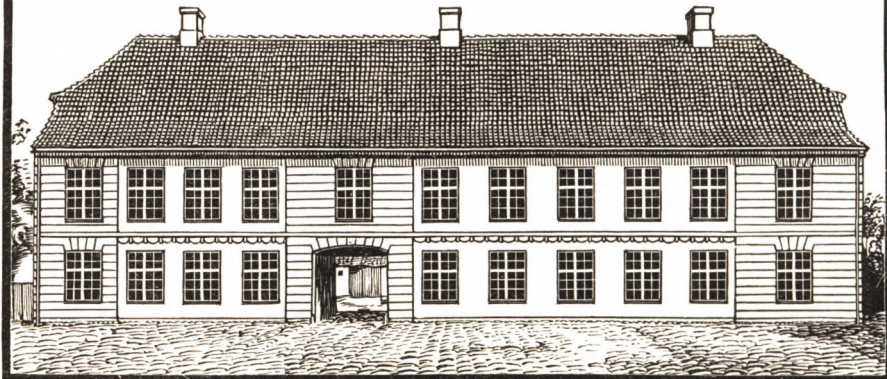
Købmand *Chr. Matzen Sidenius*, der var indvalgt i Bankraadet den 8de Oktober 1890, tiltræder Direktionen i 1891 som dennes femte Medlem. Da Grev Danneskiold-Samsøe dør den 31te Januar 1894 efter at have siddet i Direktionen i otte Aar, erstattes han ikke, hvorfor Direktionen paa ny kun bestaar af fire Medlemmer.

I 1898 afgaar Fabrikbestyrer J. Voltelen, som erstattes med Amtsforvalter *H. A. Bendtsen*.

Endelig indvælges i 1901 Inspektør paa Marienborg *N. K. Jensen-Kamp* som femte Medlem af Direktionen. Han havde været Medlem af Bankraadet siden den 9de Oktober 1889.

1903-1927

HAGES GAARD

1903-1927

MØENS Spare- og Laanebank gaar nu ind i sit fjerde Kvart-seculum. Havde den i de tre foregaaende oplevet snart lyse, snart mørke Tider, snart Tider, hvori det gik fremad, snart Tider, hvori det gik tilbage, saa skulde den nu opleve en Tid, hvori baade de økonomiske og de politiske Omvæltninger antog saa gigantiske Former, at man vel skal helt tilbage til Folkevandringens Tid for at finde deres Lige. Det skulde blive en Tid, hvori den saakaldte civiliserede Verden vred sig i Smerte, væltede sig i Blod, vaklede helt ned i sin dybeste Grundvold. Det skulde blive en Tid, hvori hele den vældige Kapitalopsamling, som det nittende Aarhundredes store Opfindelser og dets utæmmelige Energi havde muliggjort, sattes paa Spil og for en væsentlig Del gik tabt - en Tid, der skabte Fattigdom, økonomisk Tilbagegang og almindelig Forretningsløshed i langt større Stil, end vi tidligere har set - for slet ikke at tale om, at den medførte en uhyggelig Nedgang i alle moralske Forhold rundt om i den civiliserede Verden.

Fredeligt nok begyndte Perioden imidlertid, for Sparekassernes Vedkommende næsten altfor fredeligt, for saa vidt som det for dem blev om ikke just en Marche paa Stedet, saa dog en meget ringe Fremgang - som Helhed kun med deres egne Renter, undertiden ikke engang med saa meget. Naar Forholdet

i disse ellers gode Aar var saaledes, skyldes det vistnok den i disse Aar overhaandtagende og meget paagaende Konkurrence fra de mange nyopdukkende Bankers Side. Det viste sig da ogsaa, at Krisen i 1908 bragte nogen Forandring heri. Den artede sig her som en Penge- og Bankkrise, og i Løbet af Aarets første Maaneder gik en Række Banker i Stykker, i København saaledes Grundejerbanken, Detailhandlerbanken og Centralbanken. Da saa i Efteraaret Alberti-Katastrofen indtraf, saa det en Tid ud til, at den Mistænksomhed, der havde grebet Sindene overfor Bankerne, skulde brede sig ogsaa til Sparekasserne; men det blev dog ved Truslen, og i de følgende Aar gaar Sparekasserne fremad i et ikke saa lidt raskere Tempo, saaledes at de i 1914 er naaet op til en Indlaanskapital paa omtrent 858 Mill. Kr., bortset fra, hvad der indestod i Bankernes Sparekasseafdelinger.

Møens Spare- og Laanebank følger i det Hele og store Bevægelserne i disse Aar, dog i et ikke saa lidt raskere Tempo. Katastrofen i 1908 berører den ikke. Tager vi hele Perioden fra 1903-1914, er Sparekasserne som Helhed gaaet frem fra 625 Mill. Kr. til 858 Mill. ♂: med ca. 36 pCt., Møens Spare- og Laanebank derimod fra 2,4 til 4,4 Mill. Kr. eller med næsten 82 pCt.

Saa kom Verdenskrigen.

Og med den kom som alt antydet den største Omvæltning, Verden har set, i alle Kapital- og i alle Pengeforhold. Mens de kæmpende Nationer omsatte Kapitalerne, det vil sige: de produktive Værdier, i Krigsmateriel og - tilintetgjorde dem, summede Pengene, eller rettere sagt: Pengerepræsentativerne, ♂: de Papirslapper, der træder i Stedet for de virkelige Penge, sig op i Omsætningen, og her tjentes Formuer efter en ukendt Maalestok. Desværre viste det sig jo snart, at det for en meget stor

Sparekassens Bygning paa Torvet i Stege.

Del var Papirformuer, 3: Formuer, der vel for en Tid tillod en vanvittig og ligesom Krigsforbruget kapitalødelæggende Luksus, men som snart sank sammen som de Korthuse, de var.

At vore Pengeinstituter ogsaa fik Omvæltningen at føle, er jo kun naturligt. Til at begynde med truede det dog med at gaa den gale Vej. Frygten for, hvorledes det under den almindelige Brand vilde gaa vort Fædreland, forårsagede øjeblikkelig et Stormløb mod alle Pengeinstituter, derunder ogsaa Sparekasserne. I Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn gik saaledes allerede den 1ste August ikke mindre end 750.000 Kr. ud, alene ved Hovedafdelingen. Men heldigvis blev Stormen afværget.

Samme Dato vedtoges nemlig, som det endnu vil erindres, en Lov om, at der kun kunde fordres udbetalt 300 Kr. ugentlig paa hver Konto. Det hjalp. Og da Frygten for, at Danmark skulde blive inddraget i Krigen, forholdsvis snart tabte sig, og det tvertimod blev klart, at vi havde enorme Chancer, strømmede Indskudene ind efter en hidtil ukendt Maalestok og vedblev hermed under hele Krigen og endda et Stykke Tid derefter, saa at Sparekasserne nærmest kom i Forlegenhed med de mange Penge og havde Vanskelighed ved at faa dem anbragt. Følgen blev da bl. a. store Opkøb af Fonds - Opkøb, der befordredes stærkt ved, at Udlandet, ikke mindst Tyskland, realiserede de store Beholdninger af danske Obligationer, det laa inde med, saa at det blev billigt at købe dem tilbage.

Ser vi paa hele Perioden fra den 31te Marts 1914 til den 31te Marts 1920, viser det sig, at de danske Sparekassers Indlaanskapital i denne Tid voksede fra 858 til 1478¹/₂ Mill. Kr.*) eller med godt og vel 100 Mill. Kr. aarlig.

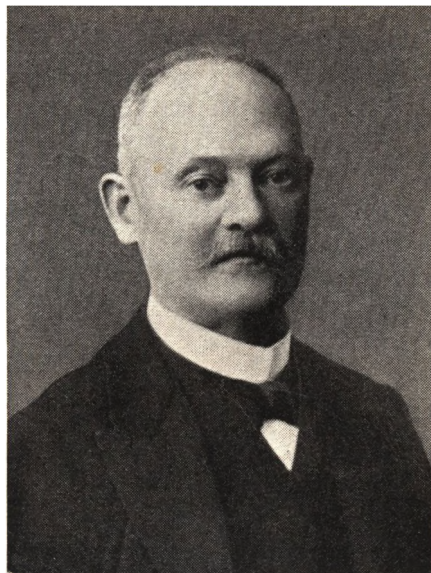
Ogsaa i denne Udvikling følger Møens Spare- og Laanebank med. Først mærker den naturligvis som andre Sparekasser Stormløbet. Det begyndte allerede den 30te Juli 1914, da der hævedes 12.599 Kr., medens der kun indsattes 200 Kr.; og i de

*) I disse Beløb er ikke medregnet, hvad der indestod i „Sparekasseafdelingerne“ i saadanne Banker, der, indtil den nye Sparekasselov traadte i Kraft, havde at indsende Meddelelser om Sparernes Tilgodehavende til Sparekasseinspektøren. Beløbene stemmer derfor heller ikke med dennes Aarsberetninger. Heller ikke skyldige Renter til Sparerne er medtaget her.

Hvad det sidstnævnte af de to Beløb angaar, maa det erindres, at det vilde have været endnu større, hvis ikke hele otte Sparekasser, dels af Frygt for den nye Lov, dels af andre Grunde, var ophævede i Regnskabsaaret 1919-20 eller gaaede op i Banker. Blandt de sidste var „Dansk Arbejderbank“ i København, der den 31te Marts 1919 stod med en Indlaanskapital paa godt 34¹/₂ Mill. Kr.

Pastor S. C. Borch

Borgmester P. C. S. Rosenørn

følgende 6 Dage stiger nu Uddragene saaledes, at der til og med den 6te August og trods den ovenfor nævnte Lov om, at der kun maatte hæves 300 Kr. ugentlig paa hver Konto, ialt er uddraget 59.576 Kr. 48 Øre, medens Indskudene kun beløb sig til 12.936 Kr. 60 Øre. Fra og med den 7de August tager saa Udstrømningen noget af, idet de to Sparekasser i Stege efter Overenskomst havde vedtaget, at der fra denne Dato uden Opsigelse kun kunde hæves 50 Kr. ad Gangen paa hver Konto. Ved Udgangen af August Maaned var der dog ialt uddraget 93.940 Kr. 42 Øre overfor Indskud paa ialt 31.279 Kr. 40 Øre.

Men nu synes der ogsaa her at være kommet Ro i Gemytterne, og Udviklingen gaar den for Sparekasserne da sædvanlige Vej, og fremad med Kæmpeskridt. Hvor stærk Tilvæksten under Krigen var, ses lettest af Tallene selv; og da Aaret 1925, som

det straks vil ses, danner et Mærkeaar, vil det være naturligt at nævne Tallene for hele Perioden 1914-1925.

I hvert af disse 12 Aar var Indlaanskapitalen som følger:

Den 31te Marts 1914	4.423.061	Kr. 86	Øre
.. .. 1915	4.737.074	.. 88	..
.. .. 1916	5.150.251	.. 58	..
.. .. 1917	5.342.377	.. 62	..
.. .. 1918	6.049.353	.. 06	..
.. .. 1919	7.066.871	.. 79	..
.. .. 1920	7.596.399	.. 50	..
.. .. 1921	7.642.831	.. 89	..
.. .. 1922	8.045.631	.. 10	..
.. .. 1923	8.224.602	.. 44	..
.. .. 1924	8.562.510	.. 41	..
.. .. 1925	8.821.436	.. 78	..

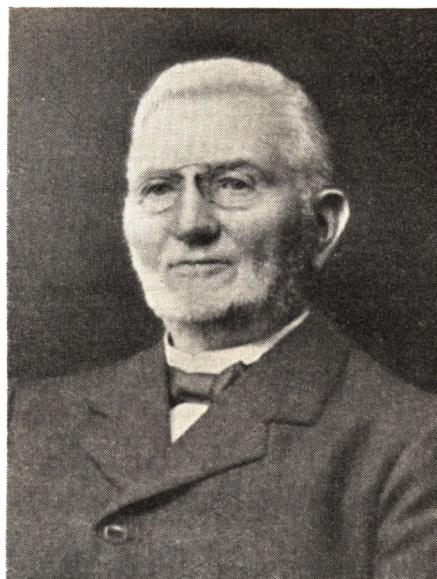
Svækkedes end Tilvæksten, som naturligt er, i de sidste af Aarene, vil det dog ses, at den som Helhed har været betydelig - saa betydelig, at Indlaanskapitalen i de elleve Aar, der var forløbne siden den 31te Marts 1914, fordobledes, hvad der atter vil sige, at Sparekassen i disse elleve Aar voksede lige saa meget, som den var vokset i samtlige syv og firs foregaaende Aar.

Ogsaa Udviklingen i Retning af at anbringe Midler i Fonds følges af Sparekassen. Det ses tydeligt af, at medens den samlede Udlaansmasse fra 1914 til 1925 steg fra 3.856.754 Kr. til 7.252.782 Kr., 卽 med ialt 3.396.028 Kr. eller godt 88 pCt., saa steg Beholdningen af Fonds og Aktier - regnet efter Kursværdien - i samme Aaremaal fra 545.493 Kr. til 1.357.520 Kr. eller med næsten 150 pCt.

Spørger vi nu endelig om, hvorledes de forskellige Anbrin-

Sognefoged Jens Peder Larsen

Fhv. Lærer P. Andresen

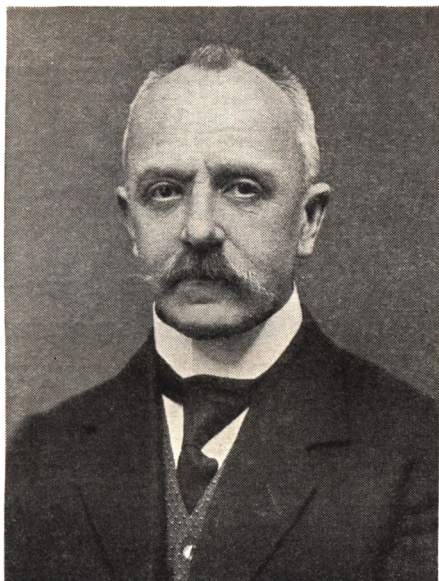
gelser forholder sig til hinanden, vil det, idet vi stadig holder os til Aaret 1925, ses, at Anbringelserne er saaledes:

				I pCt.
Kassebeholdning	26.559 Kr. 81 Øre			0.28
Indlaan i Banker og Sparekasser . . .	535.516	.. 19	..	5.70
<i>Udlaan:</i>				
Mod Pant i Landejendomme	4.478.123	.. 44	..	47.87
Mod Pant i Købstadejendomme. .	1.385.151	.. 87	..	14.80
Mod Haandpant	41.000	.. 00	..	0.43
Mod Selvskyldnerkaution	438.296	.. 15	..	4.68
Til Kommuner o. l.	910.211	.. 08	..	9.72
Obligationer og Aktier	1.357.520	.. 40	..	14.50
Kassens faste Ejendom.	60.000	.. 00	..	0.63
Renter tilgode	122.017	.. 99	..	1.39
Balance . . .	9.354.396 Kr. 93 Øre			100.00

Sammenholdes denne Oversigt med den foran Side 106 anførte, vil det ses, at der nu er raadet Bod paa den alt for store Anbringelse af Kapital i faste Ejendomme, som fandt sit Udtryk paa Regnskabet pr. 31te Marts 1903. Dengang udgjorde denne Anbringelse tæt op mod de 80 pCt. af Kassens samlede Midler, deraf 64.64 pCt. i Landejendomme, 15.28 pCt. i Købstadejendomme. Nu er de tilsvarende Tal 47.87 og 14.80, eller tilsammen 62.67 pCt. De likvide Midler: Kassebeholdning, Indlaan i andre Pengeinstituter samt Fonds- og Aktiebeholdningen, er derimod steget fra tilsammen 10.11 pCt. til 20.48 pCt.; og saa var alle tre Poster i 1925 endda et godt Stykke mindre, end de havde været Aaret iforvejen - Fondsbeholdningen iøvrigt kun som Følge af den i de senere Aar fortsatte, betydelige Kursnedgang paa de offentlige Obligationer.

Den nævnte talmæssige Opgang i de likvide Midler giver tilmed ikke Udtryk for Kassens virkelige Likviditet. Siden 1903 har Kassen nemlig gennemført den Forholdsregel at tage Afdrag af alle Laan. Kun Afdragsmaaden er forskellig. Som Regel er det saaledes, at Prioritetslaan og Laan til Kommuner er ordnede som Annuitetslaan, d: at der for hvert Laan aarlig indbetales et forud fastsat Beløb, hvoraf en vis Del er Rente, Resten Afdrag. Derved bliver Afdraget større og større, alt som Aarene gaar. For alle andre Laan er Afdraget ens gennem hele Laaneprodukten. Men afdraget bliver altsaa alle Laan, og derved bliver de alle til en vis Grad likvide; og Kassens Mulighed for at skaffe rede Penge er altsaa ikke saa lidt større, end de ovennævnte rent talmæssige Størrelser lader formode.

De to senere Regnskaber: Regnskaberne for 1925-26 og 1926-27 ændrer ikke noget særligt i det nys skildrede. Her skal kun nævnes, at pr. 31te Marts 1926 var Sparernes Tilgodeha-

Dommer A. B. Richter

Gaardejer J. Chr. Christoffersen, Nyborre

vende 8.808.290 Kr. 73 Øre og pr. 31te Marts iaar 8.786.335 Kr. 27 Øre - altsaa en mindre Tilbagegang i begge Aarene.

At Kassens Reserver ikke har kunnet holde Trit med den voldsomme Fremgang i Indlaanskapitalen, siger sig selv, Absolut set er de voksede stærkt, men i Forhold til Sparernes Tilgodehavende er de gaaet lige saa stærkt tilbage. Den 31te Marts 1903 beløb de to Dækningsfonds sig tilsammen til 225.154 Kr. 84 Øre (heraf Reservefonden 201.108 Kr. 79 Øre, Fond til Imødegaaelse af Tab 24.046 Kr. 05 Øre). Det vil sige, at de tilsammen udgjorde 9.2 pCt. af Sparernes Tilgodehavende. I 1914 var de absolut set stegne til 318.225 Kr. 14 Øre, men relativt, d: i Forhold til Sparernes Tilgodehavende, faldne til 7.2 pCt. I 1925 var endelig Reservefonden alene - Kursreguleringsfonden var som

Følge af det vedvarende Kursfald helt forsvunden i 1923 - vokset til 530.230 Kr. 15 Øre, 3: 6 pCt af Indlaanskapitalen. *) Endnu staar dog Møens Spare- og Laanekasse ogsaa relativt set med en særdeles præsentabel Reservefond, idet Sparekassernes Dækningsfonds gennemsnitlig kun udgør lidt over 5 pCt. af Indlaansmængden.

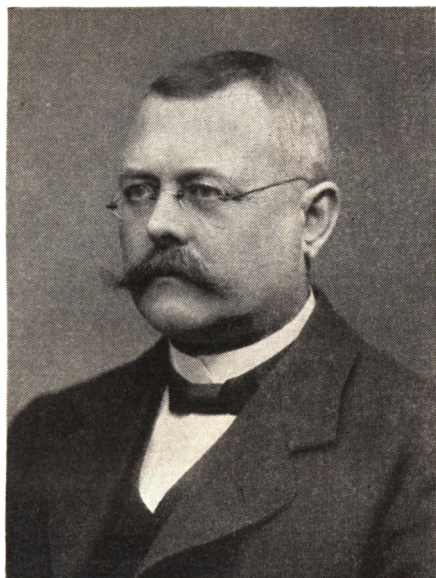
Naar her siges „kun“, maa det dog straks bemærkes, at Sparekassernes Soliditet ikke maales ved deres Reserve- og andre Dækningsfonds, men ved deres sikre - som Helhed ganske urisikable - Kapitalanbringelser.

Det i Aarenes Løb stærkt voksende Reservefond gjorde, som naturligt er, Sparekassen mere gavmild med Hensyn til Udgifter i velgørende Øjemed. I den Periode, der i dette Afsnit har været Tale om, 31te Marts 1903 - 31te Marts 1925, er ialt udbetalt 8996 Kr. 50 Øre eller gennemsnitlig op imod 400 Kr. aarlig. Af større Beløb kan nævnes 400 Kr. i 1910 til Hjælp til Restaure-ring af Stege Kirke, 1000 Kr. i 1913 til Fædrelandets Forsvar og 2500 Kr. i 1919 til „Sønderjydske Fond“.

Lægges hertil de i Aarene 1926 og 1927 udbetalte 275 Kr. og 650 Kr. har Kassen ialt indtil 31te Marts 1927 udbetalt 28600 Kr. 78 Øre foruden de to tidligere omtalte til Sparerne bevilgede Ekstrarenter 4.238 Kr. 25 Øre og 5.401 Kr. 04 Øre. Endelig er i de fire sidste Aar til en Gavefond henlagt ialt 6785 Kr.

Det var imidlertid ikke alene Reservefonden, der voksede med Aarene og da især under Krigen; det var ogsaa Forretningerne og Arbejdet. Og dette giver nu i Forening

*) Den 31te Marts 1926 udgjorde Fonden 546.750 Kr. 23 Øre eller 6.2 pCt., den 31te Marts iaar 575.103 Kr. 58 Øre eller godt 6.5 pCt. af Sparernes Tilgode-havende. Den procentvise Stigning er en Følge af, at Fonden stadig vokser, medens Indlaanskapitalen nu gaar tilbage.

Købmand Carl Nielsen, Stege

Boghandler Carl Petersen, Stege

med den med Krigen voksende Dyrtid Anledning til en Række Lønforhøjelser, for hvilke det her vil være Stedet at gøre Rede.

Som ovenfor (Side 104) nævnt, vedtoges det i 1901 at Kontoret skulde holdes aabent en Time hver Dag. I August 1910 indbyder imidlertid Direktionen Bankraadet til et Fællesmøde med Forhandling om, at Kontoret fremtidig holdes aabent to Timer daglig, og at Direktionens Lønning i den Anledning forhøjes med 1500 Kr., Bogholderens med 500 Kr. aarlig. Dette vedtoges den 12te September fra den 1ste Oktober at regne; og herefter er Kontoret aabent hvert Søgnedag fra 12-2, om Mandagen dog fra 11-1. Ved et nyt Fællesmøde den 24de Januar 1917 vedtoges det dernæst at yde Direktion og Bogholder et Dyrtidstillæg for Aarene 1916-17 og 1917-18 paa henholdsvis 1000 og 500 Kr., ligesom det paa Bankraadets Henstilling vedtoges dels, at der

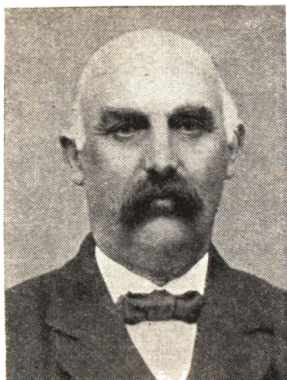
skulde betales Raadets Medlemmer, naar de tilkaldtes af Direktionen som raadgivende ved Bevilgelse af Laan, et Honorar af 10 Kr. pr. Medlem, dels at der altid skulde tilkaldes mindst to Medlemmer.

Paa et tredie Fællesmøde - den 8de September 1917 - vedtog man saa, at Kontortiden yderligere skulde forlænges med een Time, saaledes at Kassen nu holder aabent fra 11-1 og fra 3-4.

I den Anledning forhøjes Direktionens Lønning til 6000 Kr., Bogholderens til 3200 Kr., og samme Aar forhøjes Revisors Løn til 800 Kr.

Dyrtiden, som gjorde sig mere og mere gældende, efterhaanden som Krigen skred frem, stillede imidlertid sine Krav, og allerede den 7de Juli 1918 vedtoges derfor en ny Lønningsforhøjelse. Direktionens Lønning sættes nu til 7500 Kr., Bogholderens til 4300 Kr., medens Bankraadet faar tillagt 1200 Kr., hvorhos Dagpengene til de af Direktionen tilkaldte Bankraadsmedlemmer forhøjes til 15 Kr. pr. Dag. Den 18de December s.A. deler man saa Bogholderens Lønning i to Dele, en til Bogholderen selv paa 2500 Kr. en anden til en Assistent paa 1800 Kr. Til Assistent udnævnes Frøken *I. Wassmann* fra den 1ste Februar 1919, og da Bogholderen, By- og Herredsfuldmægtig *Hammerich*, der fra 1ste Januar 1916 havde afløst Sagfører Lindhard, havde ønsket at fratræde, indtræder fra den 1ste Marts Byfogedfuldmægtig *P. Kühl* i hans Stilling med den nævnte Lønning 2500 Kr. I dette Aar stiger endelig Revisors Løn til 1000 Kr.

Disse Lønninger svarede imidlertid stadig ikke til Tidens Krav. I Efteraaret 1919 forhandlede derfor gentagne Gange om nye Forhøjelser, uden at disse Forhandlinger dog førte til noget Resultat, naar undtages, at Portner *Jensens* Lønning forhøjedes

Sognefoged N. K. Hansen,
Tjørnemark

Konsul, Apoteker
James W. Christensen

Gaardejer Mads P. Hansen,
Hjelm

til 600 Kr. Først ved et Fællesmøde den 12te Marts 1920 enedes man om følgende Lønninger: Direktionen 10.500 Kr., Bogholderen 3300 Kr. og Assistenten 3000 Kr., alt dog fra den 1ste April 1919 at regne.

Baade Lønningsmaaden - den faste Lønning - og Lønningens Størrelse ændredes imidlertid ved den Forretningsorden, som det i Henhold til den nye Sparekasselov af 4de Oktober 1919 valgte Tilsynsraad foreskrev Direktionen. I den fastsattes nemlig Lønningen til $2\frac{1}{2}$ pCt. af Reservefonden „saaledes som denne er opgjort i Regnskabet for det foregaaende Aar“. Hermed var altsaa et helt nyt Lønningsprincip indført, og Lønningen kunde nu stige med og i Forhold til Reservefonden. Men - den kunde ogsaa falde med denne; og denne Mulighed var nærliggende, da Kassens „Fond til Imødegaelse af Tab“ 3: dens Kursreguleringsfond, forsvandt i 1923, hvorefter Kurstabene, som Direktionen jo var ganske uskyldig i, vilde komme til at formindske Reservefonden og dermed Direktionens Løn. Muligvis af denne Grund, muligvis ogsaa, fordi man har set, at denne Lønningsmaade ikke egnede sig for en Sparekasse, der ikke som en privat

Forretning skal lønne i Forhold til Udbytte o.l., vedtog man derfor paa et Møde af den samlede Bestyrelse den 10de September 1924 igen at gaa bort fra denne Lønningsmaade og at vende tilbage til den faste Lønning, der nu fastsattes til 15000 Kr. aarlig.

Endelig kan i denne Forbindelse nævnes, at Revisors Løn i 1921 forhøjedes fra 1000 til 1400 Kr. aarlig, samt at Lønnen til Tilsynsraadets Medlemmer ved den nye Sparekasselovs Ikrafttræden fastsattes til 100 Kr. for hvert Medlem og i Henhold til Vedtagelse af 20de Marts 1926 forhøjedes til 200 Kr., saa at den nu ialt udgør 2600 Kr.

Ligesom Prisen paa Arbejde steg i de her omtalte Aar, saaledes steg ogsaa Prisen paa Kapital, 3: Renten. For Møens Spare- og Laanebank giver dette sig Udtryk i, at Renten af Indskud paa fjorten Dages Opsigelse (Folio) paa et Fællesmøde af Bankraad og Direktion den 14de Januar 1916 forhøjedes fra $2\frac{1}{2}$ til $2\frac{1}{2}$ à 3 pCt. „efter Direktionens Skøn“. Saa holder den stærke Tilstrømning af Penge en Tid lang Rentens Tendens til Stigning i Skak; men den 19de Juni 1919 stiller Direktionen paa et nyt Fællesmøde som Følge af, at Andelsbanken nu vil gaa op til en Indlaansrente af $4\frac{1}{2}$ pCt.- og for Folio 4 - samt efter Forhandling med Byens andre selvstændige Pengeinstituter Forslag om at give „for Indskud med Opsigelse $4\frac{1}{2}$ pCt., for Folioindskud $3\frac{1}{2}$ à 4 pCt. efter Direktionens Skøn fra den 1ste Oktober at regne, dog saaledes, at Folio-rentens Forhøjelse eventuelt træder i Kraft den 1ste Juli“ - og dette Forslag vedtoges.

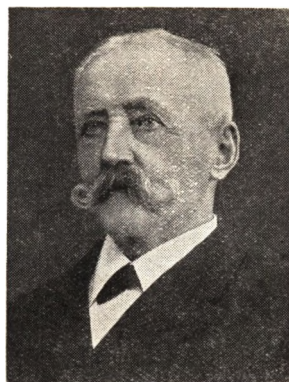
Samme Dag fastsatte Direktionen Udlaansrenten saaledes: For Prioritetslaan og Kommunelaan ydes aarlig 5 pCt., hvoraf 4.80 pCt. er Rente, Resten Afdrag. For Kautionslaan og Haand-

Gaardejer Hans Hansen,
Kozeby

Gaardejer Jens Chr. Larsen,
Keldby

Avlsbruger O. Olsen,
Stege

pantslaan sættes Renten til $5\frac{1}{2}$ pCt. - alt fra den 11te December s. A. at regne.

I Juli Maaned 1920 indløber dernæst fra „Spare- og Laanekassen for Landboere paa Møen“ en Forespørgsel om, hvorvidt Direktionen vilde kunne gaa med til at forhøje Renten af nye Kautions- og Haandpantslaan til 6 pCt., af nye Kommunelaan til $5\frac{1}{2}$ pCt. Direktionen svarer, at den vil gaa med, naar det er vedtaget af Forespørgeren. Den 27de Juli meddeler saa Landbosparekassen, at den har vedtaget det, og dermed indtræder Renteforhøjelsen ogsaa for Møens Spare- og Laanebank - fra den 26de Juli at regne.

Den 9de Oktober 1922 indstiller dog Direktionen - atter efter Forhandling med Landbosparekassen - at Renten af de saakaldte Folioindskud sættes ned til 3 pCt. fra den 15de Januar 1923. Heri samtykker Tilsynsraadet. Og i denne Nedsættelses Spor følger saa en Nedsættelse af Renten af Haandpantslaan til $5\frac{1}{2}$ pCt.

Vigtigere end disse Forandringer i Lønninger og Renter var imidlertid de Forandringer, der foretoges i Kassens indre Ord-

*Gaardejer H. P. Carstensen,
Vollerup*

*Gaardejer J. J. Larsen,
Frenderup*

*Fhv. Gaardejer Jørgen Larsen,
Østermark*

ning som Følge af den nye Sparekasselov af 4de Oktober 1919. Disse Forandringer betød paa væsentlige Punkter intet mindre end en Revolution, om de end ikke sporedes i den daglige Virksomhed. De var, som følger:

Det havde jo hidtil været saaledes, at Kassens Sparere eller dens Interessenter, som det altid hed i gamle Dage, havde udgjort Generalforsamlingen; og hver Gang den selvsupplerende Direktion - ogsaa før Generalforsamlingen i 1867 blev gjort til en aarlig tilbagevendende Institution - havde staaet overfor et særlig vigtigt Spørgsmaal, havde den ogsaa forelagt Interessenterne dette til Afgørelse - saaledes i 1841 Spørgsmaalet om Anvendelse af „Overskudet“ : Reservefonden, og i 1867 Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Bankraad m. m. I Praksis betød dette vel næppe meget, dels fordi der kun mødte meget faa Interessenter ved disse Generalforsamlinger, dels fordi de faa, der kom, i alt væsentligt fulgte Direktionens Henstillinger. Men i Principet var det dog en Indrømmelse til Sparerne og det en meget demokratisk Indrømmelse. Den nye Sparekasselov gjorde imidlertid en Ende herpaa. Den anordnede to Slags Spa-

*Gaardejer A. H. Bendsen,
Budsemark*

*Konsul, Købmand
Chr. F. Carøe, Stege*

*Gaardejer Mads Jørgensen,
Elmelunde*

rekasser: en med Garanter, hvor Garanterne udgjorde Generalforsamlingen, en anden med et Tilsynsraad, bestaaende af mindst syv Medlemmer, af hvilke Handelsministeren skulde vælge det ene, medens de øvrige Valg krævede hans Godkendelse. Den første af disse Former bestod allerede ved Lovens Ikrafttræden og var den hyppigst forekommende, idet den omfattede saa godt som alle de Sparekasser, der var stiftede siden 1870. Den hørte altsaa især hjemme i vore Landbosparekasser. Den sidstnævnte Form var en Modificering af den ældste Form for vore Sparekasser: den, hvor de oprindelige Stiftere - altid en meget snæver Kreds af Stedets ledende Mænd - ved Afgang supplerede sig selv. Denne Form fandt man ikke længer svarende til Tiden og ønskede den demokratiseret. Da den imidlertid i Virkeligheden havde bevist sin Eksistensberettigelse ved den Samvittighedsfuldhed, hvormed de gamle Sparekasser altid havde været ledede, nøjedes man med at udvide den Kreds, indenfor hvilken Selvsuppleringen skulde finde Sted - nemlig ved Oprettelsen af det nævnte Tilsynsraad - og at forlange, at Ministeriet skulde kunne etablere et vist Indseende med Styrel-

Gaardejer H. P. Petersen,
Haarbølle

Gaardejer Niels H. Hyllemose,
Aalebæk

sen gennem Godkendelse af de Valg til Tilsynsraadet, som Kassen selv foretog, og navnlig ved det af Ministeren selv valgte Medlem af Raadet. Herved forsvandt imidlertid den Ordning, som vel, naar alt kom til alt, maatte siges at være den mest demokratiske, og som forøvrigt flere af de gamle, for „aristokratiske“ ansete Sparekasser frivilligt havde indført: selve Sparernes Deltagelse i Kassens Ledelse. Den forsvandt altsaa ogsaa i Møens Spare- og Laanebank, idet man her, hvor man tilmed havde et Raad iforvejen, ganske naturligt ordnede sig som en Sparekasse med Tilsynsraad.

Ganske ejendommeligt var det jo imidlertid, at paa Generalforsamlingen den 13de Oktober 1920, hvor de nye Vedtægter blev vedtagne, og som var den sidste, paa hvilken Sparerne havde Stemmeret, dér maatte de bruge denne til at sætte sig selv ud af Spillet.

Jaselve Generalforsamlingen forsvinder jo nu og afløses af Bestyrelsesmøder, idet Kassens Ledelse nu bestaar af Tilsynsraad og Direktion, og idet Tilsynsraadet nu skal godkende Regnskabet og i det Hele overtage Generalforsamlingens Funktioner.

Gaardejer Albert Jensen,
Koster

Købmand
Chr. M. Sidenius jun., Stege

Dette var ensbetydende med en Revolution ogsaa i Bankraadets Stilling. Hidtil havde dette Raad jo været en henstillende Myndighed; nu da det blev Tilsynsraad - thi man valgte ret naturligt det gamle Bankraad til Tilsynsraad*) - blev det den afgørende Myndighed, den højeste Myndighed, den, der bl. a. skulde vælge og afskedige Direktører. Saa godt havde imidlertid Forholdet mellem Direktion og Bankraad været, at man

*) Valget foretoges paa samme Generalforsamling, som vedtog de nye Vedtægter, d. den 13de Oktober 1920. Ved denne Lejlighed udtraadte dog to Medlemmer: Gaardejerne J. J. A. Bendsen, Kjeldby, og K. H. Jakobsen, Dame, i hvis Sted Gaardbestyrer Jens Chr. Larsen, Kjeldby, og Gaardejer H. P. Carstensen, Vollerup, indvalgtes.

Til Gengæld valgte Tilsynsraadet i sit første Møde, samme Dag, den bestaaende Direktion til Direktion. Isamme Møde vedtoges en Forretningsorden for Direktionen.

Som Formand for Tilsynsraadet valgtes Sognefoged N. K. Hansen, Tjørnemark; da denne kort efter traadte tilbage, valgtes den 6te Januar 1921 Konsul, Apoteker James W. Christensen. Og da denne i 1924 nedlagde sit Hverv paa Grund af Bortrejse, valgtes i hans Sted den hidtilværende Næstformand, Gaardejer M. P. Hansen, Hjelm.

Som det af Handelsministeriet udnævnte Medlem af Raadet indtraadte Gaardejer Mads Jørgensen af Elmelunde. (Udnævnelse af 21de December 1920).

enedes om, at der skulde nedsættes et særligt Udvalg bestaaende af Direktionen og et tilsvarende Antal Medlemmer af Tilsynsraadet*); og dette Udvalg skulde saa gøre Indstilling til Tilsynsraadet om ny tiltrædende Medlemmer af Direktionen.

Ogsaa med Hensyn til Kassens Revisorer indtraadte der Forandringer som Følge af den nye Lov, idet denne paabyder dels, at der skal være to Revisorer - og Kassen havde hidtil**) kun haft een - dels, at disse i Tilsynsraadskasser skal vælges af offentlig Myndighed, medens det i Møens Spare- og Laanebank hidtil havde været Bankraadet - og før dette Direktionen - der havde valgt Revisor. Nu blev det Dommer og Politimester, der fik det Hverv at vælge Revisorerne. De saaledes valgte valgtes imidlertid kun som Aarsrevisorer 3: de fik kun med Revisionen af Aarsregnskabet at gøre, og lønnedes herfor med 100 Kr. hver***), medens Kassens hidtilværende Revisor, Kantor *Elias Nielsen* nu blev daglig Revisor og beholdt sin Lønning 1400 Kr. aarlig.

*) Disse valgtes den 14de September 1921 og var følgende: Gaardejerne *M. P. Hansen, Hjelm, Chr. Christoffersen, Nyborre, og I. Larsen, Frenderup*, samt Konsul, Apoteker *J. W. Christensen, Stege*.

**) Til at begynde med var der ganske vist, som det ogsaa vil ses af de foran aftrykte Vedtægter, to Revisorer; hvornaarman er hørt op hermed, kan imidlertid ikke ses, idet de i Kassen beroende Regnskaber efter 1839 og til 1881 - Sparekasseloven - ikke er underskrevet af nogen Revisor. Heller ikke Forhandlingsprotokollen giver Oplysninger herom. Regnskabet for 31te Marts 1881 er kun underskrevet af een Revisor.

***) Valgte blev: af Politimesteren Postmester *E. S. I. L. Bülow*, af Dommeren Toldforvalter *Hassing*. Sidstnævnte fratraadte dog allerede 1923 som Følge af Fraslytning, og i hans Sted valgtes Boghandler *Carl Petersen, Stege*. Da denne i 1924 vælges ind i Tilsynsraadet, følges han som Revisor af Kæmner *H. Hansen*, og da Postmester *Bülow* 1925 rejser fra Byen, erstattes han med Toldforvalter *Jensen-Egeberg*.

*By- og Herredsfuldmægtig
Martin Hammerich*

*Sagfører
Poul de Fine Kühl*

*Frøken
Inger Wassmann*

Endelig maatte Sparekassens gamle Navn forandres, idet den nye Lov ikke tillod nogen Sparekasse at kalde sig Bank. Navnet blev da det nuværende: „Møens Spare- og Laanekasse af 1827“.

De trykte Vedtægter, som vil findes aftrykte bag i nærværende Bog, stadfæstedes af Handelsministeriet den 29de Januar 1921.

Forandringerne i Direktionens Sammensætning i denne Periode var følgende:

Inspektør paa Marienborg *K.N. Jensen-Kamp* fik som Direktør i Sparekassen kun en meget kort Funktionstid. Desto længere var hans Funktionstid i Bankraadet. Heri indtraadte han i Oktober 1889 og var et baade virksomt og anset Medlem, hvorfor han ogsaa indvalgtes i Direktionen. Heri sad han saa fra 1901 til August 1904, da han døde. Ogsaa som Landmand nød han stor Anseelse paa Møen og var bl. a. Formand i Møens Landboforening. Hans Efterfølger i Sparekassen blev Pastor *S. C. Borch*, der tiltraadte den 1ste September 1904.

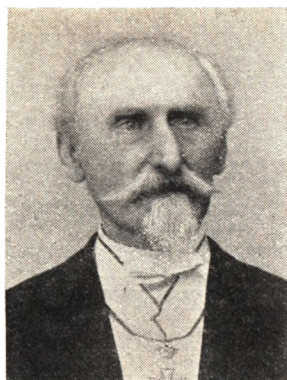
Den 26de s.M. meddeler fhv. By-og Herredsfoged, Etatsraad *Christian Alexander Hviid*, at han paa Grund af Bortrejse - han flyttede til København - fratraadte Direktionen fra samme Dato. Han havde været Medlem i mere end 22 Aar, og hørte han end ikke til de Direktører, hvis Navn har størst Betydning, havde han dog været sine Kolleger en god og trofast Medarbejder. I Februar 1882 blev han udnævnt til By-og Herredsfoged i Stege og indvalgt i Direktionen for Sparekassen allerede den 1ste April s. A. Hans Efterfølger blev Borgmester *P. C. S. Rosenørn*, der tiltraadte den 1ste December 1904.

Saa gik 5 Aar, uden at nogen Forandring indtraadte; men den 6te Marts 1909 døde et andet af Direktionens gamle, trofaste Medlemmer: Godsforvalter *Jørgen Ulrich Scheel* til Kloster-skovgaard. Han var som nævnt foran Side 91 indtraadt i Direktionen den 10de Januar 1877 som Puttferckens Efterfølger og kunde altsaa se tilbage paa en Funktionstid af 32 Aar.

Hans Efterfølger blev Sognefoged *J. P. Larsen*, Keldby. Denne blev indvalgt i Bankraadet paa Generalforsamlingen den 11te Juli 1877. Han havde i mange Aar været Raadets Formand og sattes nu ind i Direktionen, fordi Bankraadet ønskede Landboerne repræsenterede her.

Borgmester Rosenørn dør i September 1911 efter en Funktionstid af kun 7 Aar. Hans Navn er et af dem, man sjældent træffer i Forhandlingsprotokollen. Aabenbart har hans Embedsgerning lagt Beslag paa hans Tid. Han efterfølges - fra 1ste Oktober - af pensioneret Lærer *P. Andresen* af Lindemark.

Det største Tab i denne Periode led Kassen utvivlsomt ved Sagfører *Lindhards* Død 1915. Christian Sophus Lindhard var født den 12te November 1850 som Søn af Murermester Lindhard i Stege. Straks efter sin Konfirmation kom han paa Kon-

Postmester,
Kaptajn von Späth

Lærer
Carl Jepsen

Kantor
Ellas Nielsen

toret hos Amtsforvalter Reinsholm. Og paa dette Kontor arbejdede han for saa vidt hele sin senere Levetid - bortset fra hans Arbejde i Sparekassen - som han efter Reinsholms Død købte Ejendommen, hvori Kontoret laa, og drev sin Sagførerforretning der.

Som nævnt foran Side 98, jfr. Side 112, blev han i 1886 indvalgt i Sparekassens Direktion. Herfra traadte han imidlertid atter tilbage i 1890, da han overtog Posten som Bogholder. Det er som saadan, at han har gjort sin store Indsats i Sparekassens Liv. Morsomt nok var det, at han stod i et lignende Forhold til Amtsforvalter og Direktør Reinsholm, med hvem han jo havde et Par Direktionsaar fælles, som Puttfercken i sin Tid havde staaet i til Meincke; og ligesom Puttfercken fortsatte Meinckes Arbejde, fortsatte Lindhard Reinsholms og spandt saaledes videre paa *den røde Traad* i Sparekassens Tilværelse, som betød den fortsatte gode Tradition. Som sine nævnte Forgængere ejede han den store Interesse, den store Arbejdsevne, Nøjagtigheden - han skal aldrig have begaaet en Kassefejl - og den store Popularitet. I sine Livsvaner, som

vist ogsaa i sin politiske Overbevisning, var han konservativ til det yderste: „Hans Kontor med Inventar og den hele Opstilling ser ganske ud som, da Amtsforvalter Reinsholm færdedes der og bød Landboerne en Pris, naar de kom for at betale Skatter eller for at faa et godt Raad for deres Bekymringer. Lindhard sad endogsaa hele sin Tid ved den samme Pult, han havde som ungt Menneske“.*) Da han døde den 26de November 1915, mistede Sparekassen en ledende og bærende Kraft, en trofast og elskværdig Arbejder, og Stege By mistede „en af sine nobleste og bedste Mænd“.**))

Den næste, der afgik, blev Sognefoged J. P. Larsen, der fra traadte den 1ste December 1916. Som Direktør fungerede han saaledes kun i 7 Aar. I hans Sted indvalgtes Borgmester - nu Dommer - *Andreas Boghart Richter*.

Endvidere udtræder, i Efteraaret 1921, pensioneret Lærer P. Andresen. Han var over 70 Aar, da han indvalgtes i Direktionen 1911, jfr. ovenfor Side 138, og hans Valg havde derfor mødt nogen Modstand. Imidlertid hævdede han sig trods sin høje Alder særdeles smukt og varetog sin Gerning indenfor Direktionen baade med Interesse og Dygtighed.

Valget af hans Efterfølger sker saa under de nye Former, 3: i Henhold til de nye Vedtægter. Den 14de September 1921 afholder den samlede Bestyrelse: Direktion og Tilsynsraad, det Møde, der nu træder i Stedet for Generalforsamlingen. Regnskabet bliver fremlagt og godkendt af Tilsynsraadet, og dette meddeler, at det efter Ansøgning har meddelt Lærer Andresen Afsked som Direktør fra 30te September, hvorefter det ovenfor -

*) *Møens Folkeblad for den 27de November 1915, hvoraaf ogsaa flere af de ovenfor nævnte Data er tagne.*

**) *Samme Sted.*

Toldforvalter
Jensen-Egeberg

Kæmner
H. Hansen

Sparekassens Portner,
P. Jensen

Side 136 - omtalte Udvalg - der valgtes samme Dag - vil have at gøre Indstilling om en Efterfølger. Udvalget holder Møde med det samme og indstiller Gaardejer Chr. Christoffersen, Nyborre, der saa vælges af Tilsynsraadet. Han tiltræder den 1ste Oktober.

Ca. $1\frac{1}{2}$ Aar efter udtræder Pastor Borch, der paa Grund af Svagelighed søgte sin Afsked fra 1ste April 1923 at regne. Sigurd Christian Borch var født i Valsbøl Præstegaard i Sønderjylland den 29de Marts 1857 og kom til Stege allerede i 1884. I Sparekassens Direktion indvalgte han som nævnt ovenfor Side 137 fra den 1ste September 1904 at regne og kunde altsaa se tilbage paa en Funktionstid af $18\frac{1}{2}$ Aar. Ogsaa han havde været et interesseret og virksomt Medlem, der kun efterlod sig gode Minder. Det samme kan siges om ham i hans Virksomhed udenfor Sparekassen. Foruden at passe sin Livsstilling som residerende Kapellan var han i mange Aar Medlem af Byraadet, Formand for Bestyrelsen af Stege Asyl og endelig stærkt kunstinteresseret, havde endogsaa selv dyrket Malerkunsten. Han døde Aaret efter sin Fratræden, den 5te Maj 1924.*)

*) „Møens Folkeblad“ for den 6te Maj 1924.

I hans Sted valgtes Købmand *Carl Martin Nielsen*, Stege.

Den næste i Rækken af de fratrædende blev Købmand Christian Matzen Sidenius. Han var født paa Falster 1846 som Søn af daværende Lærer - senere Gaardejer og Folketingsmand - Sidenius og kom efter Faderens Død til Stege som niaars Dreng. Efter sin Konfirmation sattes han i Handelslære og aabnede i 1872 sin egen Butik i den Ejendom, som han senere blev Ejer af, og hvori han boede til sin Død den 16de September 1924.

I Sparekassens Direktion blev han indvalgt i 1891 - jfr. foran Side 113 - efter forud at have siddet et Aars Tid i Bankraadet. Han var en dygtig, interesseret og pligtopfyldende Mand og hørte til dem, der har siddet længst i Direktionen, idet han virkede som Medlem af denne i ca. 33 Aar. Endnu en Uge før sin Død havde han deltaget i et Bestyrelsesmøde og en efterfølgende festlig Sammenkomst. Ved denne følte han sig utilpas og blev ledsaget hjem, hvor han gik tilsengs for ikke at rejse sig mere.

Ogsaa udenfor Sparekassen var han den ansete og meget betroede Mand. Som Medlem af Byraadet havde han forlængst fejret sit 25-Aars Jubilæum og havde i lang Tid været Formand for Forsørgelsesudvalget, hvor han havde udført et stort og brydsomt Arbejde. Ogsaa Skolevæsenet interesserede han sig stærkt for. Endelig havde han været Medlem af Forligskommissionen og i en lang Aarrække beklædt Stillingen som Branddirektør. *)

I Sparekassens Direktion efterfulgtes han af Boghandler *Carl Petersen*.

Den sidste i Rækken af de fratrædende gamle Direktører var Amtsforvalter Hans Jørgen Bendtsen, der tog sin Afsked den

*) „Møns Folkeblad“ for den 17de September 1924.

1ste Juli 1925. Han var født paa Bornholm den 30te Marts 1860 og kom til Stege i September 1897, da han overtog Møens Amtstue. Allerede Aaret efter valgtes han ind i Sparekassens Direktion og ses at være mødt første Gang til Direktionsmøde den 12te Oktober 1898. Ogsaa han hørte altsaa til den lange Række af gode Mænd, der har fejret deres 25-Aars Jubilæum som Direktør i den gamle Sparekasse, og ogsaa han har været den en dygtig og trofast Tjener. Som sine Forgængere i Amtsforvalterembedet, Paulsen og Reinsholm, var han den dygtige og rutinerede Kontormand, hvorfor han ogsaa helligede navnlig Regnskabsvæsenet sin Opmærksomhed. Han tog til Hovedstaden, hvor han nu nyder sit velfortjente Otium. Ogsaa i ham mistede Sparekassens Direktion en trofast og interesseret Medarbejder og Stege By en god Borger.

Han fik ingen Efterfølger i Direktionen.

TILBAGEBLIK

DET blev i Indledningen sagt, at Sparekasserne var fødte af Tilliden, og at de - fraset nogle faa og for det Store og Hele betydningsløse Tillidsbrud - ikke har svigtet denne. Ogsaa Møens Spare- og Laanekasse fødtes af Tilliden, og den har aldrig svigtet sit Ophav. Gik Tiderne op eller ned, gav de Medbør eller Modvind, havde de Kamp eller Fred i deres Følge: Møens Spare- og Laanekasse stod, der den stod, og svarede enhver sit. Sparekassens Ledere kunde skifte, nye Tidens Mænd kunde afløse ældre Tidens, andre Typer af Mænd kunde komme til Roret: Tilliden blev aldrig svigtet. Det oprindelige Maal blev aldrig tabt af Syne. Selv i de værste Tider vidste man at klare alle Skær. Kunde end Kassens Publikum, som alle andre Pengeinstitutters Publikum, af og til berede Direktionen Vanskeligheder og tabe Tilliden, saa var det da heller ikke Kassen eller dens Mænd, det mistede Troen paa, men derimod Magter, der mentes Kassen og dens Ledere overlegne. Dette var Tilfældet baade i 1848, i 1864 og i 1914, da det var Krigene, der forvoldte Bryderierne, og det var Tilfældet i 1857, da Verdenskrisen lammede alt og alle. Ja selv i 1867, da en Del af Sparekassens hidtilværende Publikum brød Forbindelsen med den, var heller ikke dette grundet i nogen Tvivl om de indskudte Midlers Sikkerhed, ikke i nogen Mistillid til Sparekassens Soliditet, men

i en almenfolkelig Bevægelse, der intet havde med Frygt for Pengenes Sikkerhed at skaffe.

Og nu Kassens Maal? Blev det ikke udtrykt i de Ord i det foran optrykte Referat af Direktionens første Møde, de Ord, der satte det som Sparekassens Opgave at opnaa de flest mulige „velgjørende Følger saavel for Private som for det Offentlige“? Og er dette Maal ikke naaet? Er denne Opgave ikke løst? Og arbejdes der ikke stadig paa den fortsatte Løsning deraf? Det skal siges her, at saa lidt som Kassen nogensinde har svigtet den Tillid, den paakaldte i sin Fødselsstund, saa lidt har den svigtet det Maal, dens Stiftere satte den og sig selv ved dens Stiftelse.

Den, der som Forfatteren af dette lille Skrift har gennempløjet samtlige hundrede Aars Regnskaber og set dem i de skiftende Tiders Spejl og desuden gransket Sparekassens Hjerter og Nyrrer gennem det foreliggende skriftlige Materiale, tør vel sige det, der er sagt ovenfor - uden at det for Læserne tager sig ud som Selvros fra Kassens Side.

Og ser vi nu tilbage paa den Række af Mænd, der har tjent Sparekassen i de skiftende Tider, 3: tjent dens Publikum, hvad der atter vil sige først og fremmest Beboerne af Møens Land og videre set hele vort Folk, saa ser vi en Række af Mænd, hvoraf nogle vel er ude i Periferien, ude i Baggrundens Halvlys, medens andre staar inde i Centret, staar i Forgrundens klare Lys; men hvad enten de staar det ene eller det andet Sted, hvad enten de staar den daglige Virksomhed nærmere eller fjernere, saa ser vi dem alle arbejde i samme Aand og med samme Maal for Øje. Og alle har de bidraget deres til, at Sparekassen med usvækket Kraft har kunnet fortsætte sin Virksomhed et Aarhundrede igennem. Alle har de vidst og forstaaet, at de tjente en god Sag. Det gælder Kassens Direktører, det gælder

dens Personale, det gælder Bankraadets Medlemmer, som det gælder deres Efterfølgere: Tilsynsraadets Medlemmer. Det gælder endelig Kassens skiftende Revisorer.

Og vi skylder dem alle en Tak for deres Arbejde, for deres Forstaaelse, for deres Tjenersind og for den Kærlighed, hvormed de har omfattet deres Virksomhed.

Tænker vi saa sluttelig paa Tidsforholdene, saaledes som de var, da Kassen blev stiftet, og saaledes som de er nu, da den fejrer sit Hundredaars-Jubilæum, saa minder de uvilkaarligt En om et Par Vers af en gammel svensk Digter.*) De lyder saaledes:

I ring går solen
kring himlapolen,
i ring går månen på
nattens panna.

I ring som tärnor
gå fästets stjärnor,
i evig kretsans och
aldrig stanna.

I ring går våren
och sommarn, hösten
och vintren jemt uppå
jordens rund.

Och löjet,**) tåren,
och smärtan, trösten
i kretsgång vexla på
tidens grund.

Det vil sige, at alt i Verden og Livet drejer sig i Ring. Og det forløbne Aarhundredes økonomiske Historie bekræfter unægtlig denne Sandhed for os paa en klar og kraftig Maade. Saaledes som Forholdene var ved Hundredaarets Begyndelse, og saaledes som de er ved dets Slutning, er de saa lig hinanden, som skiftende Tidens Forhold overhovedet kan være. Ringen er sluttet. Da Møens Spare- og Laanebank stiftedes, havde Danmark netop ladet en stor Handels- og Haandværkskrise bag

*) C. A. Kullberg.

**) ☺: Smilet.

sig, og det stod midt i den alvorligste Landbrugskrise, det havde oplevet i den historiske Tid. Valutaforholdene var desuden saadanne, at Haabet om at komme ind i sunde og normale Tilstande atter og atter maatte udskydes. Nu ved de 100 Aars Slutning er Forholdene ikke mindre alvorlige og ikke mindre skæbnesvangre, end de var dengang. Ganske vist er vi nu overvære Dages Valutakrise; men Krisen i Handel og Industri er i al Fald da dette skrives - December 1926 - saa alvorlig som ingsinde før, og Landbrugskrisen er godt paa Vej. Vi har oplevet Tillidsbrud af et hidtil ukendt Omfang og en hidtil ukendt Ondartethed, og vi har set kendte og fremragende Mænd og store, vidtomspændende Erhvervsforetagender styrt i Støvet og forsvinde.

Men den Forskel er der paa Tiden da og Tiden nu, at nu har Danmark 530 Sparekasser med en Forvaltningskapital af godt to Milliarder Kroner. Og det skal siges til disse Sparekassers Ros, at har end ogsaa de mærket Tidernes Daarlighed, saa staar de urørte af alle Sammenbrudstendenser. Heller ikke i denne voldsomme Krise har de svigtet den Tillid, Danmarks Befolkning har vist dem i over et Aarhundrede. Og mellem disse Sparekasser indtager Møens Spare- og Laanekasse *sin* smukke Stilling. Lad os da ønske og haabe for den, at den maa bevare denne Stilling ogsaa i det kommende Aarhundrede, og at den ogsaa i dette maa kunne finde Mænd, der ligesom Mændene af det svundne Aarhundrede vil arbejde i den gamle Aand og efter de gamle smukke Traditioner. Saa vil den fremdeles bevare sit Publikums Tillid og virke til Opnaaelsen af de flest mulige „velgjørende Følger saavel for Private som for det Offentlige“. Det vil sige, at saa vil den kunne virke til størst muligt Gavn for Møens Land og derved for Fædrelandet.

VEDTÆGT
FOR
MØENS SPARE- OG LAANEKASSE
AF 1827

§ 1.

- a. Indskud modtages fra 50 Øre til et saa stort Beløb, som Sparekassen finder det forsvarligt at modtage.
- b. Ethvert Indskud indføres i en Hovedbog, hvori hver Indskyder har sin Konto lydende paa Indskyderens Navn, Stand eller Stilling og Bopæl, samt om ønskes et særligt Mærke.
Paa denne Konto kan der efter Indehaverens Begæring tilføjes mulige Klausuler, som han maatte ønske med Hensyn til Berettigelsen til at modtage Udbetalinger af de paa Kontoen indestaaende Beløb.
- c. Som Bevis for sin Fordring paa Sparekassen modtager Indskyderen en Sparekassebog, mærket med det Nummer, hans Konto har i Hovedbogen.
- d. De i Sparekassen indestaaende Penge kan i Følge kgl. Bevilgning af 25de Juli 1827 ikke belægges med Arrest eller Beslag.
- e. Om Indskud eller dissers Størrelse maa der ikke gives Uvedkommende nogen Oplysning.
- f. For at et Indskud skal kunne betragtes som et gyldigt Krav paa Sparekassen, maa der være kvitteret derfor af to dertil bemyndigede Personer.
- g. En Sparekassebog betales med 50 Øre, naar Restbeløbet hæves paa Bogen.

§ 2.

- a. Udbetalte Beløb afskrives i Sparekassebogen, og Afskrivningen gælder som fuldt Bevis overfor dennes Ejer.

Afskrivninger er kun gyldige, naar de er attesterede af to dertil bemyndigede Personer.

- b. Sparekassen har Ret, men ikke Pligt til at kræve sig forelagt Bevisligheder for, at Foreviseren af Sparekassebogen har Ret til at hæve paa denne.
- c. Summer paa indtil 100 Kr. kan faas udbetalte uden Opsigelse. For større Summer kræves tre Maaneders Opsigelse. Sparekassen kan dog, naar den skønner, at Udbetaling kan ske uden Vanskelighed for den, afvige fra disse Regler.
- d. Udbetaling af Kapital og godskrevne Renter kan ogsaa ske ved Afgivelse af Checks, hvortil Blanketter udleveres af Sparekassen.
- e. De indskudte Penge kan af Sparekassen med mindst 12 Ugers Varsel opsiges til Udbetaling enten ved Forkyndelse for Vedkommende personlig eller ved Indkaldelse i det i § 3 nævnte Dagblad.

§ 3.

Har en Sparekassebog i Løbet af 20 paa hinanden følgende Aar ikke været præsenteret paa Sparekassens Kontor - hverken til Indskud, Uddrag eller Tilskrivning eller Udbetaling af Renter - og Ejeren ikke melder sig 12 Uger efter at være indkaldt i „Berlingske Tidende“, er Bogen ugyldig, og det indestaaende Beløb, Renter indbefattet, tilfalder da Sparekassen.

§ 4.

Hvis en Sparekassebog eller et af Sparekassen udstedt Indlaansbevis eller Modtagelsesbevis er bortkommen, er Sparekassens Bestyrelse berettiget til ved en Bekendtgørelse, der indrykkes 3 Gange efter hinanden i Statstidende samt i Møens Folkeblad, Møens Dagblad, Møens Tidende og Møens Social-

demokrat, med 12 Ugers Varsel at indkalde Ihænde-haveren og, hvis ingen melder sig inden Fristens Udløb, at udbetale Sparekassebogens eller Bevisets Paalydende til den, hvem Beløbet efter Sparekassens Bøger tilkommer.

§ 5.

- a. Renten af Indskud fastsættes til enhver Tid af Sparekassen, og meddeles ved Opslag i Kassens Lokaler eller gennem de dertil valgte Dagblade.
- b. Renten beregnes halvaarsvis til 31te Marts og 30te September fra Dagen efter, at Indskudet sker. Den Rente, der ikke er hævet inden en Maaned efter Renteterminens Begyndelse, lægges til Kapitalen og bærer Renter sammen med denne.
- c. Der svares kun Rente af fulde Kroner, og ved Renteberegningen regnes Aaret til 360 Dage.
- d. Af opsagte Penge svares ingen Rente fra den Dag, de efter Opsigelsen er forfaldne til Udbetaling.

§ 6.

De i Sparekassen indestaaende Midler frugtbargøres paa betryggende Maade, saasom i letsælgelige Værdipapirer navnlig Statsobligationer og lignende, eller i Udlaan mod Pant, Selvskyldnerkaution, denne ogsaa i Vexelform, eller tilsvarende Sikkerhed.

Renter af Udlaan fastsættes til enhver Tid af Sparekassen.

§ 7.

Til Dækning af Indskydernes Tilgodehavende tjener Sparekassens Aktiver, herunder dens Reservefond, og andre særlige Sikrings- eller Fornyelsesfond.

§ 8.

Sparekassen bestyres af et Tilsynsraad og en Direktion. Tilsynsraadet består af 13 Medlemmer, hvoraf Handelsministeren vælger et.

Valget af de øvrige Medlemmer skal godkendes af Handelsministeren.

Tilsynsraadet har den overordnede Ledelse af Sparekassen. Det vælger selv sin Formand og bestemmer sin Forretningsorden. Dets Virksomhed består navnlig i:

a. Tilsyn med Direktionens Ledelse af Sparekassens Virksomhed, herunder blandt andet, at Raadet aarlig foretager Eftersyn af Sparekassens Aktiver i Overensstemmelse med Forretningsordenen.

Desuden udarbejder Raadet Forretningsorden for Direktionen.

b. Eventuelt Decision samt Godkendelse af Aarsregnskabet.

c. Afgørelse af Spørgsmaal om Forandring i Vedtægterne, om Direktionens Ansvar, om Anvendelse af en Del af det aarlige Overskud i velgørende og almennyttige Øjemed, samt om andre Sager, forebragte enten af Direktionen eller af Medlemmer af Raadet.

Til gyldig Vedtagelse af Vedtægtsændringer kræves, at mindst $\frac{2}{3}$ af de afgivne Stemmer er for Ændringen, og at Ændringen derefter stadfæstes af Handelsministeren.

Til gyldig Vedtagelse af Sparekassens Ophævelse kræves mindst $\frac{3}{4}$ af Tilsynsraadets Stemmer.

d. Valg af nye Medlemmer i Stedet for afgaaede. Dør eller udtræder det af Handelsministeren valgte Medlem, vælges et nyt Medlem i det afgaaedes Sted af Ministeren.

e. Ansættelse og Afskedigelse af Direktører og Fastsættelse af

deres Antal efter Indstilling fra et Udvalg, bestaaende af de fungerende Medlemmer af Direktionen og et ligesaa stort Antal Medlemmer af Tilsynsraadet, valgte af dette, samt Ansættelse og Afskedigelse af det overordnede Personale, efter Indstilling af Direktionen.

- f. Ansættelse og Afskedigelse af en Revisor, der reviderer den daglige Bogføring og Kasseexpedition samt Renteberegning.
- g. Fastsættelse af Vederlaget og øvrige Ansættelsesvilkaar for Direktionen, det overordnede Personale og den daglige Revisor.

Tilsynsraadet lønnes med 100 Kr. aarlig til hvert Medlem.

Kommer et Medlem ud af Raadighed over sit Bo, eller indtræder andre Forhold, som efter de øvrige Medlemmers Formening gør ham uskikket til at forblive i Raadet, udtræder han af dette.

§ 9.

- a. Direktionen leder Sparekassens daglige Virksomhed i Overensstemmelse med Vedtægterne og den af Tilsynsraadet udarbejdede Forretningsorden.
- b. Den antager og afskediger det underordnede Personale og gør Indstilling til Tilsynsraadet om Ansættelse og Afskedigelse af det overordnede Personale.

§ 10.

Sparekassens Firma tegnes af 2 af Direktørerne i Forening eller af en af Direktørerne i Forbindelse med Bogholderen pr. procura.

§ 11.

Aarsregnskabet, der underskrives af samtlige Direktionsmedlemmer og bilægges med Fortegnelse over de enkelte Spare-

og Udlaanskonti, revideres af 2 Revisorer, valgte af Dommeren i Stege og Møens Herred, og Politimesteren for Stege og Møens Herred, der hver vælger een af Revisorerne. Revisorerne lønnes med 100 Kr. aarlig.

§ 12.

Aarsregnskabet offentliggøres i Møens Folkeblad, Møens Dagblad, Møens Tidende og Møens Socialdemokrat.

§ 13.

Det aarlige Driftsoverskud henlægges - efter at Udgifterne i velgørende eller almennyttige Øjemed er afholdte - til Reservefonden eller til Fond til Imødegaaelse af Tab paa Aktiver. Saa længe de to Fonds tilsammen ikke udgør mindst 15 pCt. af Sparernes Tilgodehavende efter sidste Aarsopgørelse, maa højst 10 pCt. af Overskudet anvendes i velgørende eller almennyttige Øjemed.

§ 14.

Ophæves Sparekassen, bliver dens Netto-Formue at anvende til Fremme af velgørende eller almennyttige Øjemed i Sparekassens Virkekreds efter Bestyrelsens nærmere Bestemmelser.

Bestyrelsen for Møens Spare- og Laanekasse af 1827.

Stege den 6te Januar 1921.

Tilsynsraadet:

M. P. Hansen Chr. F. Carøe Olaf Olsen James W. Christensen

M. Jørgensen Jørgen Larsen Hans P. Carstensen

J. Chr. Larsen Chr. Christoffersen

Jens Larsen A. Bendsen

Direktionen:

Chr. M. Sidenius H. Bendtsen S. C. Borch

P. Andresen A. B. Richter

Foranstaaende Vedtægter for Møens Spare- og Laanekasse stadfæstes herved i Medfør af Lov om Sparekasser af 4de Oktober 1919 § 4 som gældende indtil videre.

Handelsministeriet, den 27de Januar 1921.

P. M. V.

E. B.

S. Tetens

Kn.

Paa et den 9de September d. A. afholdt Møde har Tilsynsraadet for Møens Spare- og Laanekasse af 1827 under forventet Approbation vedtaget følgende Ændring i Sparekassens Vedtægt:

§ 10 kommer til at lyde saaledes:

„Sparekassens Firma tegnes af 2 af Direktørerne i Forening eller pr. procura af 1 af Direktørerne i Forening med enten Bogholderen eller Assistenten.“

Tilsynsraadet for Møens Spare- og Laanekasse af 1827.

p. t. Stege, den 12te November 1925.

M. P. Hansen.

Formand for Tilsynsraadet.

I Medfør af Lov om Sparekasser af 4de Oktober 1919 § 4 stadfæstes foranstaaende Ændring i § 10 i Vedtægter for Møens Spare- og Laanekasse af 1827 som gældende indtil videre.

Ministeriet for Industri, Handel og Søfart,

den 19de November 1925.

P. M. V.

E. B.

Helper.

Fm.

Paa et den 20de Marts d. A. afholdt Møde har Tilsynsraadet for Møens Spare- og Laanekasse af 1827 under forventet Approbation vedtaget følgende Ændring i Sparekassens Vedtægter:

§ 8 g, 2det Punktum kommer til at lyde saaledes:

„Tilsynsraadet lønnes med 200 Kr. aarlig til hvert Medlem.“

Tilsynsraadet for Møens Spare- og Laanekasse af 1827.

Hjelm, den 27de Marts 1926.

M. P. Hansen.

Formand for Tilsynsraadet.

I Medfør af Lov om Sparekasser af 4de Oktober 1919 § 4 stadfæstes foranstaaende Ændring i de senest under 19de November f. A. stadfæstede Vedtægter for Møens Spare- og Laanekasse af 1827 som gældende indtil videre.

Ministeriet for Industri, Handel og Søfart,

den 18de Maj 1926.

P. M. V.

Dalhoff /

S. Tetens.

BANKRAADETS MEDLEMMER

<i>Sognefoged Lars Andersen, Keldby</i>	<i>1867 - 1874</i>
<i>Forpagter Bech, Klintholm</i>	<i>1867 - 1877</i>
<i>Gaardejer Anders H. Bendsen, Keldby</i>	<i>1867 - 1902</i>
<i>Gaardejer Christoffer Christoffersen, Koster</i>	<i>1867 - 1869</i>
<i>Gaardejer Lars Christensen, Elmelunde</i>	<i>1867 - 1874</i>
<i>Gaardejer Jens A. Jørgensen, Vindebæk</i>	<i>1867 - 1877</i>
<i>Distriktslæge Mackeprang, Stege</i>	<i>1867 - 1869</i>
<i>Gaardejer Hans Chr. Madsen, Frenderup</i>	<i>1867 - 1876</i>
<i>Gaardejer Jens Madsen, Dame</i>	<i>1867 - 1882</i>
<i>Bødker Jens Nielsen, Borre</i>	<i>1867 - 1872</i>
<i>Gaardejer Hans J. Pedersen, Tjørnemark</i>	<i>1867 - 1887</i>
<i>Gaardejer Hans Rasmussen, Røddinge</i>	<i>1867 - 1894</i>
<i>Gaardejer Hans Jørgen Nielsen, Tjørnemark</i>	<i>1872 - 1891</i>
<i>Kaptajn, Postmester v. Späth, Stege</i>	<i>1872 - 1890</i>
<i>Gaardejer Hans Andersen Bendsen, Raabylille</i>	<i>1874 - 1913</i>
<i>Gaardejer Jørgen Andersen, Keldby</i>	<i>1875 - 1882</i>
<i>Gaardejer Lars Christoffersen, Nyborre</i>	<i>1877 - 1903</i>
<i>Gaardejer Jens Peder Larsen, Keldby</i>	<i>1877 - 1909</i>
<i>Gaardejer Jens Jensen, Bidsinge</i>	<i>1877 - 1889</i>
<i>Gaardejer Jacob Carstensen, Dame</i>	<i>1877 - 1899</i>
<i>Godsforvalter Hansen, Marienborg</i>	<i>1882 - 1885</i>
<i>Forpagter Grün, Aalebækgaard</i>	<i>1882 - 1887</i>
<i>Godsforvalter Lind, Marienborg</i>	<i>1885 - 1888</i>
<i>Fabrikbestyrer J. Voltelen</i>	<i>1887 - 1889</i>
<i>Gaardejer Mads Peter Hansen, Hjelm</i>	<i>1887 - 1920</i>
<i>Købmand J. Jørgensen, Stege</i>	<i>1888 - 1890</i>
<i>Gaardejer Jørgen Jensen, Koster</i>	<i>1889 - 1913</i>
<i>Inspektør N. K. Jensen-Kamp, Marienborg</i>	<i>1889 - 1901</i>
<i>Distriktslæge J. E. Randbøll, Stege</i>	<i>1890 - 1903</i>

<i>Købmand Chr. M. Sidenius, Stege</i>	1890 - 1891
<i>Købmand Adolf Hansen, Stege</i>	1891 - 1893
<i>Sognefoged N. K. Hansen, Tjørnemark</i>	1893 - 1920
<i>Apoteker J. W. Christensen, Stege</i>	1893 - 1920
<i>Gaardejer, Sognefoged Carl Rasmussen, Store Lind</i>	1894 - 1909
<i>Gaardejer Carsten Hansen Jacobsen, Houmarken</i>	1899 - 1920
<i>Gaardejer Hans Hansen, Koxeby</i>	1902 - 1920
<i>Gaardejer Jens Jørgen Bendsen, Keldby</i>	1902 - 1920
<i>Gaardejer J. Chr. Christoffersen, Nyborre</i>	1903 - 1920
<i>Konsul H. F. Carøe, Stege</i>	1903 - 1907
<i>Kancelliraad S. Sehested, Stege</i>	1907 - 1912
<i>Avlsbruger Olaf Olsen, Stege</i>	1909 - 1920
<i>Gaardejer Anders Larsen, Frenderup</i>	1909 - 1913
<i>Gaardejer Jens Jørgen Larsen, Koster</i>	1913 - 1920
<i>Gaardejer Jørgen Larsen, Østermark</i>	1913 - 1920
<i>Gaardejer A. H. Bendsen, Budsemark</i>	1913 - 1920
<i>Konsul Chr. F. Carøe, Stege</i>	1913 - 1920

TILSYNSRAADETS MEDLEMMER

<i>Sognefoged N. K. Hansen*)</i> , Tjørnemark	- 1923
<i>Gaardejer Hans Hansen*)</i> , Koxeby	- 1922
<i>Gaardejer Jens Chr. Larsen</i> , Keldby	-
<i>Gaardejer M. P. Hansen*)</i> , Hjelm	-
<i>Gaardejer J. Chr. Christoffersen*)</i> , Nyborre	- 1921
<i>Konsul, Apoteker J. W. Christensen*)</i> , Stege	- 1924
<i>Avlsbruger Olaf Olsen*)</i> , Stege	
<i>Gaardejer Hans P. Carstensen</i> , Vollerup	
<i>Gaardejer Jens Jørgen Larsen*)</i> , Frenderup	

*) Overgaaet fra Bankraadet 1920.

Fhv. Gaardejer Jørgen Larsen)*, Østermark
Gaardejer A. H. Bendsen)*, Budsemark
Konsul Chr. F. Carøe)*, Stege
Gaardejer Mads Jørgensen, Elmelunde, valgt af
 Handelsministeriet
Gaardejer H. P. Petersen, Haarbølle 1922 -
Gaardejer Niels H. Hyllemose, Aalebæk 1922 -
Gaardejer Albert Jensen, Koster 1923 -
Boghandler Carl Petersen, Stege 1923 - 1924
Købmand Chr. M. Sidenius, Stege 1924 -

SPAREKASSENS REVISORER

Fortegnelsen ufuldstændig

<i>C. A. Lund</i> fra 1829 til ? <i>H. Ehrlicker</i> fra 1829 til ? . . . <i>N. Starup</i> fra 1832? til ? <i>Malling</i> fra 1832? til 1833 <i>Kühl</i> fra 1834 til 1842, dør 1842	} } } } }	Regnskaberne 1830 og 1831 bærer ingen Revisorpaategning.
--	-----------------------	--

Starup og Kühl endnu 1839, men saa ingen Revisorpaategning før 1881.

Købmand Christen Clausen fra 1842 til ?

Amtsforvalter Frost fra 1844 til ?

Men Regnskaberne for 1843 og 1844 maatte revideres af andre mod Betaling, da Frost blev ved at beholde dem, se Forhandlingsprotokollen den 5te Oktober 1847.

Kaptajn v. Späth fra ? til 1876

Overlærer I. C. Vorbeck fra 1877 til 1887/88, dør Oktober 1888

Se Bankraadets Forhandlingsprotokol den 10de Januar 1877.

Fabrikbestyrer Voltelen 1888/89

Fratræder den 1ste Oktober 1889, se Bankraadsprotokollen den 9de Oktober 1889

Lærer Carl Jepsen fra 1889/90 til 1909/10

Gaar af med Pension 400 Kr. den 22de Januar 1910.

*) *Overgaaet fra Bankraadet 1920.*

Kantor Elias Nielsen fra 1910/11 til 1919/20

Herefter daglig Revisor.

Postmester E. S. I. L. Bülow fra 1920/21 til 1923/24

Toldforvalter Hassing fra 1920/21 til 1921/22

Boghandler Carl Petersen 1922/23

Kæmner H. Hansen fra 1923/24

Toldforvalter Jensen-Egeberg fra 1924/25

TABELLARISKE OVERSIGTER

	Sparernes Tilgodehavende		Reservefonden		Kursregule- ringsfonden		Indestaa <i>r i</i> Statskassen	Udlaan		Offentlige Værdipapirer	
	Rbd.	Sk.	Rbd.	Sk.	Rbd.	Sk.	Rbd.	Rbd.	Sk.	Rbd.	Sk.
¹¹ / ₁₂ 1829	6216.69						400	5177.28			
1830	6039.22		91.44				1900	4100.00			
1831	6627.41		141.42 ¹ / ₂				2000	4640.00			
1832	8964.36		232.46 ¹ / ₂				3800	5085.00			
1833	10483.00		344.11 ¹ / ₂				6800	3995.00			
1834	11463.82		401.90 ¹ / ₂				7300	4425.00			
1835	15565.52		492.67 ¹ / ₂				8600	7215.00			
1836	20890.24 ¹ / ₂		613.10 ¹ / ₂				10600	9785.43 ¹ / ₂			
1837	19845.76 ¹ / ₂		711.65 ¹ / ₂				9000	11420.00			
1838	18868.18 ¹ / ₂		854.29 ¹ / ₂				7600	11960.00			
1839	27835.80		904.89				16400	12200.00			
1840	44384.54		1040.64 ¹ / ₂				10700	25886.00		8741.41	
1841	52644.23		1143.67 ¹ / ₂				9900	34236.00		8741.41	
1842	46413.51		1269.30				5100	32466.00		8741.41	
1843	57064.02		1399.93				9400	35911.00		8741.41	
1844	82756.33		1404.19				13000	48081.00		22339.32	
1845	93850.71		1664.91				16100	54391.00		22970.22	
1846	105767.45		2251.88				16800	66405.00		23328.10	
³¹ / ₁₂ 1847	121699.33		2922.23				13400	80135.00		31072.93	
1848	115735.19		3576.23				10600	77140.00		31072.93	
1849	95106.38		3820.19				1800	69010.00		27971.25	
1850	87319.30		4211.15					65550.00		25062.66	
1851	88735.15		4431.03				4800	61940.00		25062.66	
1852	110459.38		5057.65				8500	75525.00		30444.46	
1853	117596.50		5566.50				9500	87472.48		30444.46	
1854	128010.25		6340.45				9500	97966.48		30444.46	
1855	149305.84		6785.57				9500	114019.48		32380.76	
1856	147179.35		7677.63				8500	117667.00		32380.76	

	Sparernes Tilgodehavende		Reservefonden		Kursregule- ringsfonden		Indestaar t Statskassen	Udlaan		Offentlige Værdipapirer	
	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.	Rd.	Rd.	Sk.	Rd.	Sk.
³¹ / ₁₂ 1857	138567.	37	8402.	85				115915.	00	32380.	76
1858	114039.	23	8644.	54				101388.	50	32380.	76
1859	135334.	35	9067.	43				111176.	50	35754.	79
1860	189891.	66	9450.	68				153420.	95	52968.	16
1861	213220.	01	10689.	25				178793.	26	52077.	52
1862	195717.	61	10358.	31				176316.	26	52002.	52
1863	178247.	66	11029.	27				174446.	00	52002.	52
1864	181324.	38	11982.	36				171912.	77	52002.	52
1865	181381.	54	12620.	30				167912.	93	52002.	52
1866	199515.	02	14618.	49				160909.	05	52002.	52
1867	232355.	91	15128.	01				180248.	02	63635.	73
1868	232838.	50	16355.	51				186424.	71	64788.	65
1869	255425.	05	17184.	09				196050.	26	71324.	32
1870	273740.	32	18285.	30				207460.	52	73394.	83
1871	301575.	62	21556.	42				228501.	07	87364.	95
1872	340583.	33	21879.	35				235643.	03	120033.	33
1873	413623.	20	23766.	60				285516.	78	146342.	30
1874	482241.	54	25982.	53				343367.	88	159654.	18
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1875	1037729.	81	57054.	53				802234.	53	270169.	17
1876	1068782.	56	61958.	22				858130.	79	256919.	06
1877	985906.	70	63529.	44				835726.	49	182728.	35
1878	917537.	88	69130.	53				833744.	61	152738.	43
1879	1000933.	94	73054.	14				906804.	37	166594.	96
1880	1106823.	67	76234.	13				964724.	53	217837.	22
³¹ / ₃ 1881	1151103.	76	88201.	46				998812.	78	219611.	94
1882	1166938.	91	96600.	49				1072955.	17	171190.	93
1883	1168242.	90	100269.	46	2475.	71		1111954.	81	134033.	76
1884	1252851.	95	106323.	42	2894.	21		1132470.	34	188411.	74
1885	1237683.	58	106363.	89	1876.	17		1115266.	90	202676.	91

	Sparernes Tilgodehavende		Reservefonden		Kursregule- ringsfonden		Indestaar i Statskassen	Udlaan		Offentlige Værdipapirer	
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.		Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1886	1252280.	60	113279.	77	1164.	70		1130398.	17	192727.	58
1887	1375881.	53	118129.	95	5547.	40		1174156.	18	269053.	58
1888	1578462.	38	120377.	55	6188.	17		1358961.	20	297476.	87
1889	1705466.	71	124979.	05	8716.	78		1507828.	63	298453.	27
1890	1785187.	51	128889.	62	9436.	53		1544351.	21	277564.	67
1891	1858997.	93	131548.	57	9436.	53		1672831.	69	272703.	01
1892	1945558.	52	131548.	57	8954.	35		1772148.	68	285728.	57
1893	2060054.	66	139019.	39	8954.	35		1845688.	10	300092.	20
1894	2119888.	52	146549.	74	8954.	35		1935181.	93	275427.	78
1895	2175928.	10	156387.	05	16076.	84		2037431.	61	226498.	10
1896	2190064.	66	163731.	32	17962.	02		2001518.	49	227978.	28
1897	2197045.	94	170120.	43	19726.	88		2133147.	24	232306.	06
1898	2285704.	71	175462.	47	19726.	88		2208958.	35	234529.	10
1899	2316315.	15	178447.	92	19726.	88		2243225.	69	229225.	76
1900	2290871.	41	182644.	17	19726.	88		2236413.	77	224762.	44
1901	2258997.	82	186015.	91	19726.	88		2238947.	71	219247.	93
1902	2326037.	30	194447.	13	20700.	22		2225627.	87	218200.	08
1903	2435615.	54	201108.	79	24046.	05		2319862.	08	219321.	69
1904	2617971.	94	205918.	06	24046.	05		2412146.	23	263284.	19
1905	2823194.	79	211362.	83	28612.	72		2556436.	35	319008.	36
1906	3060746.	73	217287.	97	23246.	04		2712815.	97	462546.	68
1907	3182898.	01	224316.	19	38191.	05		2897767.	44	374195.	94
1908	3407916.	89	225547.	53	38191.	05		3056991.	69	446191.	72
1909	3454285.	45	233497.	45	38191.	05		3099250.	87	444913.	39
1910	3609347.	15	242343.	53	41123.	55		3194971.	54	419671.	67
1911	3661643.	20	250388.	26	44831.	05		3322895.	59	422367.	92
1912	3946624.	34	257806.	32	46421.	71		3432793.	06	555667.	47
1913	4149964.	53	262499.	41	46421.	71		3670849.	07	552034.	14
1914	4423061.	86	271803.	43	46421.	71		3856754.	76	545493.	30
1915	4737074.	88	286334.	12	31674.	21		3918697.	95	667944.	58

	Sparernes Tilgodehavende		Reservefonden		Kursregule- ringsfonden		Indestaar t Statskassen	Udlaan		Offentlige Værdipapirer	
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1916	5150251.	58	305257.	58	33734.	72		4279465.	01	814873.	42
1917	5342377.	62	323552.	83	26698.	72		4457644.	83	845988.	34
1918	6049353.	06	345611.	69	23071.	22		4403862.	95	1019377.	79
1919	7066871.	79	394014.	83	23071.	22		4887157.	62	1125306.	57
1920	7596399.	50	428225.	37	20433.	19		5535522.	54	1295932.	29
1921	7642831.	89	465797.	28	27789.	59		6227317.	36	1273257.	44
1922	8045631.	10	493908.	22	5725.	69		6455337.	78	1249071.	42
1923	8224602.	44	517392.	68	4122.	12		6703207.	14	1428926.	47
1924	8562510.	41	521137.	02				6878050.	93	1385262.	60
1925	8821436.	78	530230.	15				7252782.	54	1357520.	40
1926	8808290.	73	546750.	23				7875260.	51	1153510.	50
1927	8786335.	27	575103.	58				8156267.	54	893564.	60

REGNSKAB

FOR

AARET FRA 1. APRIL 1926 TIL 31. MARTS 1927

REGNSKAB

	Kroner	Øre
UDGIFT:		
Renter beregnede Sparerne	386 303	58
Renter af optagne Laan	1 429	97
Driftsudgifter:		
a. Lønning til Tilsynsraadet.. .. Kr. 2600 00		
b. " " Direktion	" 15000 00	
c. " " Kontroludvalg og		
Revisorer	" 200 00	
d. Lønning til Kontorpersonalet.. ..	" 7700 00	
Ialt Kr. 25500 00		
e. Pensioner.	" 1250 00	
f. Bidrag til Sparekassetilsynet ..	" 352 00	
g. Kontorholdsudgifter, Skatter og		
Afgifter samt andre Udgifter		
ved Sparekassens Ejendom-		
me m. v.	" 8839 17	17
Kursvinding overført til Konto til Imødegaaelse		
af Tab ved Kurssvingninger.	3 057	28
Overskudet i Regnskabsaaet 31498 35 Kr., som		
i Overensstemmelse med Vedtægternes § 13		
anvendes saaledes:		
Til almennyttige og velgørende		
Formaal.	Kr. 3145 00	
Til Reservefonden..	" 28353 35	35
	458 230	35

STATUS-

FORMUE:	Kroner	Øre
Kassebeholdning.	12 747	19
Indlaan i Banker og Sparekasser	116 486	64
Udlaan:		
a. mod Underpant i Landejen-		
domme Kr. 4998826 31		
b. mod Underpant i Købstad-		
ejendomme. „ 1479830 73		
c. mod Haandpant „ 17600 00		
d. mod Selvskyldnerkaution,		
herunder Laan i Veksel-		
form. „ 512843 32		
e. Diskonterede Veksler		
f. til Kommuner, mod Kom-		
muners Garanti eller lign. „ 1147167 18	8 156 267	54
Obligationer og Aktier:		
a. Indenlandske Obligationer .. Kr. 773004 60		
b. Indenlandske Aktier eller An-		
delsbeviser „ 120560 00	893 564	60
Faste Ejendomme: 1. Ejendomsskyld 63000 Kr.,		
2. Anskaffelsespris 62000 Kr., og 3. Forsikrings-		
sum 104150 Kr.	60 000	00
Renter tilgode:		
a. af Udlaan. Kr. 119574 99		
b. af Obligationer. „ 12640 17	132 215	16
	9 371 281	13

OPGØRELSE

GÆLD:	Kroner	Øre
Sparernes Tilgodehavende:		
a. indsat paa alm. Sparekasse-		
konti. Kr. 8561706 26		
b. indsat paa Folio „ 224629 01	8 786 335	27
Konto for Udgifter i veldædigt		
Øjemed. Kr. 7435 00		
÷ udbetalt i Aarets Løb „ 650 00	6 785	00
Konto til Imødegaaelse af Tab ved Kurssving-		
ninger.	3 057	28
Reservefonden.	575 103	58
	9 371 281	13

Bevægelserne i Regnskabsaarets Løb paa de vigtigste Konti

	Kroner	Øre
UDLAAN		
a. Laan mod Pant i Landejendomme:		
Udlaant den 1. April 1926 paa 744 Laan	4 760 788	91
Nye Laan (i et Antal af 65)	511 092	19
	5 271 881	10
Tilbagebetalt 273054 Kr. 79 Øre	273 054	79
Udlaant den 31. Marts 1927 paa 775 Laan . .	4 998 826	31
b. mod Pant i Købstadejendomme:		
Udlaant den 1. April 1926 paa 214 Laan	1 438 753	40
Nye Laan (i et Antal af 14)..	122 930	03
	1 561 683	43
Tilbagebetalt 81852 Kr. 70 Øre.. . . .	81 852	70
Udlaant den 31. Marts 1927 paa 217 Laan . .	1 479 830	73
c. mod Haandpant:		
Udlaant den 1. April 1926 paa 9 Laan.	39 200	00
Nye Laan (i et Antal af 1)	400	00
	39 600	00
Tilbagebetalt 22000 Kr. 00 Øre.. . . .	22 000	00
Udlaant den 31. Marts 1927 paa 7 Laan. . . .	17 600	00
d. mod Selvskyldnerkaution, herunder Laan i Vekselform:		
Udlaant den 1. April 1926 paa 210 Laan. . . .	733 788	26
Nye Laan (i et Antal af 25)..	160 350	00
	894 138	26
Tilbagebetalt 381294 Kr. 94 Øre	381 294	94
Udlaant den 31. Marts 1927 paa 202 Laan . .	512 843	32

	Kroner	Øre
e. Til Kommuner, mod Kommuners Garanti eller lign.:		
Udlaant den 1. April 1926 paa 17 Laan..	902 729	94
Nye Laan (i et Antal af 6)	287 250	00
	1 189 979	94
Tilbagebetalt 42812 Kr. 76 Øre..	42 812	76
Udlaant den 31. Marts 1927 paa 22 Laan.. . . .	1 147 167	18
OBLIGATIONER OG AKTIER:		
a. Indenlandske Obligationer:		
Beholdning den 1. April 1926..	1 035 450	50
Kursvinding. 557 Kr. 28 Øre	557	28
	1 036 007	78
Udtrukket.. . . . , 2000 Kr. 00 „		
Solgt for. 261003 „ 18 „	263 003	18
Beholdning den 31. Marts 1927..	773 004	60
b. Indenlandske Aktier eller Andelsbeviser:		
Beholdning den 1. April 1926.. , . . .	118 060	00
Kursvinding. 2500 Kr. 00 Øre	2 500	00
	120 560	00
Beholdning den 31. Marts 1927..	120 560	00
SPARERNES TILGODEHAVENDE:		
a. paa almindelige Sparekassekonti indestod den		
1. April 1926	8 623 781	07
Indbetalt..	1 111 862	22
Tilskrevne Renter	379 031	94
	10 114 675	23
Udbetalt	1 552 968	97
Indestod den 31. Marts 1927..	8 561 706	26

	Kroner	Øre
b. paa Folio indestod den 1. April 1926.	184 509	66
indbetalt.. . . .	928 453	48
Tilskrevne Renter	7 271	64
	1 120 234	78
Udbetalt	895 605	77
Indestod den 31. Marts 1927.	224 629	01
Samlet Indestaaende paa Sparernes Konti ifølge Punkterne a og b:		
Den 1. April 1926 indestod paa 4087 Konti.. ..	8 808 290	73
Indbetalt.. . . .	2 040 315	70
Tilskrevne Renter.	386 303	58
Aabnet 232 nye Konti	11 234 910	01
Udbetalt	2 448 574	74
Udgaaet 189 Konti		
Den 31. Marts 1927 indestod paa 4130 Konti..	8 786 335	27
KONTO TIL IMØDEGAAELSE AF TAB VED KURSSVINGNINGER:		
Tilskrevet Aarets Kursgevinst	3 057	28
	3 057	28
Saldo den 31. Marts 1927	3 057	28
KONTO FOR UDGIFTER I VELDÆDIGT ØJEMED		
Saldo den 1. April 1926	4 290	00
Tilskrevet af Aarets Overskud.. . . .	3 145	00
	7 435	00
Udgifter i Aarets Løb:	650	00
Saldo den 31. Marts 1927	6 785	00

	Kroner	Øre
RESERVEFONDEN:		
Saldo den 1. April 1926..	546 750	23
Tilskrevet af Aarets Overskud..	28 353	35
Saldo den 31. Marts 1927	575 103	58

MØENS SPARE- OG LAANEKASSE AF 1827
den 31. Maj 1927

<i>A. B. Richter</i>	<i>Chr. Christoffersen</i>
<i>Carl Nielsen</i>	<i>Carl Petersen</i>

Beholdning af danske Obligationer,

der er Genstand for offentlig Kursnotering paa Københavns Børs

<i>Paa-lydende</i>	<i>0/0</i>	<i>Navn (med Angivelse af Serie og Afdeling)</i>	<i>Antal af anv. Køber- kurser</i>	<i>Optaget til Kurs</i>	<i>Kr.</i>	<i>Øre</i>
87000	4	Vest- og sønderjysk Krf. 1.S.	10	97 ⁷⁵	85042	50
238000	4 ^{1/2}	Østifternes Landkreditks. 4.				
		S. 2. Afd.	10	88 ⁴⁵	210511	00
146000	4 ^{1/2}	Østifternes Landkreditks. 6.				
		S. 2. Afd.	10	87 ¹⁵	127239	00
137000	4	Østifternes Krf. 10 Serie	10	80 ⁸³	110052	10
50000	3 ^{1/2}	Uops. danske Statsobl. af				
		1886.. . . .	10	66 ⁶³	33315	00
10000	5	Genforeningsobl.	5	90 ⁸⁵	9085	00
200000	5	Kbhvns. Kommunes Gælds- beviser af 1918.	2	98 ⁸⁸	197760	00
					773004	60

Beholdning af danske Aktier,

der er Genstand for offentlig Kursnotering paa Københavns Børs

<i>Paa-lydende</i>	<i>Navn</i>	<i>Optaget til Kurs</i>	<i>Kr.</i>	<i>Øre</i>
100000	Københavns Handelsbank	117 ²⁵	117250	00
			117250	00

Beholdning af danske Andelsbeviser og Aktier,

der ikke er Genstand for offentlig Kursnotering paa Københavns Børs

<i>Paa-lydende</i>	<i>Navn</i>	<i>Indkøbs- pris</i>	<i>Optaget til Kurs</i>	<i>Kr.</i>	<i>Øre</i>
6500	Møens Dampskibsselskab	6500	50	3250	00
600	Kallehavebanen	600	10	60	00
				3310	00

Opgørelse pr. 31. Marts 1927

over Indlaan i Banker og Sparekasser

<i>Pengeinstituttets Navn</i>	<i>Kr.</i>	<i>Øre</i>
Københavns Handelsbank	100566	00
Spare- og Laanekassen for Landboere paa Møen.. ..	15920	64
	116486	64

Opgørelse

over de i Regnskabsaaret afholdte Udgifter til almennyttige eller velgørende Formaal

<i>Anvendelse</i>	<i>Kr.</i>	<i>Øre</i>
Landsforeningen „Egne Midler til egne Hjem“		
Møens Afd.	400	00
Stege Sygeplejeforening	50	00
Møens Landboforening	100	00
Møens Folkebibliothek	50	00
Stege Børneasyl	50	00
	650	00

Statistiske Oplysninger

Ved Regnskabsaarets Slutning var Sparernes Indskud fordelt saaledes;

	<i>Kr.</i>	<i>Ø.</i>
1172 Konti paa et Beløb under 50 Kr. med samlet Beløb	17514	00
655 Konti paa et Beløb fra 50 Kr. til under 200 Kr. med samlet Beløb	70302	91
440 Konti paa et Beløb fra 200 Kr. til under 500 Kr. med samlet Beløb	148824	76
818 Konti paa et Beløb fra 500 Kr. til under 2000 Kr. med samlet Beløb.. ..	863017	06
538 Konti paa et Beløb fra 2000 Kr. til under 5000 Kr. med samlet Beløb.. ..	1741211	15
507 Konti paa et Beløb fra 5000 Kr. og derover med samlet Beløb	5945465	39
4130 Konti.	8786335	27
Den største Konto pr. 31. Marts 1927: 218895 Kr. 67 Øre.		

NAVNEREGISTER

- Andersen, L.*, Sognefoged 78
Andresen, P., pens. Lærer. .. 138, 140
Beck, Forpagter 78
Bendsen, J. J. A., Gaardejer 135
Bendtsen, A. H., Gaardejer 78
Bendtsen, H. A., Amtsforvalter 113, 142
Black, H. D., Bogholder. 28, 35, 57
Boisen, F., Højskoleforstander 73, 91
Borch, S. C., Præst. 137, 141
Bülöw, E. S. I. L., Postmester. . . . 136
Carstensen, H. P., Gaardejer 135
Christensen, C., Bygmester 106
Christensen, J., Konsul, Apoteker 135
Christensen, L., Gaardejer 79
Christoffersen, C., Gaardejer 79
Christoffersen, C., Gaardejer 136, 141
Danneskiöld-Samsøe, O. S., Greve,
 Generalpostdirektør 111, 113
Goos, V., Borgmester 89, 111
Gundestrup, Th., Arkitekt. 105
Hage, H., By- og Herredsfoged. . 89
Hammerich M., By- og
 Herredsfuldmægtig 128
Hansen, H., Kæmner 136
Hansen, M. P., Gaardejer. 112, 135
Hansen, N. K., Sognefoged 135
Hassing, Toldforvalter 136
Hviid, C. A., Borgmester 111, 138
Jakobsen, K. H., Gaardejer. 135
Jensen, Fr., Murermester 106
Jensen-Egeberg, Toldforvalter .. . 136
Jensen-Kamp N. K., Inspektør 113, 137
Jørgensen, J. A., Gaardejer. 79
Jørgensen, M., Gaardejer. 135
Kühl, P., Byfogedfuldm., Sagfører 128
Larsen, I., Gaardejer 136
Larsen, J. Chr., Gaardbestyrer. . . 135
Larsen, J. P., Sognefoged. 138, 140
Lindhard, C. S.,
 Sagfører 98, 112, 113, 138 ff.
Mackeprang, Distriktslæge 79
Madsen, H. C., Gaardejer. 79
Madsen, J., Gaardejer. 79
Meincke, C. H. L., By- og Herreds-
 foged, Etatsraad 19, 28, 35, 65, 86 ff.
Nielsen, C. M., Købmand 142
Nielsen, E., Kantor. 136
Nielsen, J., Bødker 79
Paludan, I., Sognepræst 16
Paulsen, C. L., Amts-
 forvalter 19, 21, 28, 57
Pedersen, H. J., Gaardejer 79
Pedersen, J. J., Gaardejer. 89
Petersen, C., Boghandler. 136, 142
Plum, F. L., Major. 57
Puttfercken, J. H.,
 Kammerraad 35, 57, 65, 66, 89, ff.
Rasmussen, H., Gaardejer. 79

<i>Reinsholm, H. G.,</i>	<i>Sidenius, C. M., Købmand</i> 113, 142.
<i>Amtsforvalter..</i> .. . 85, 86, 112	<i>Tiedemann, H.J., Kæmner</i> 35, 57, 112 ff.
<i>Richter, A. B., Dommer</i> .. . 140	<i>Tutein, P. A., Hofjæger-</i>
<i>Rosenørn, P. C. S., Borgmester,</i> 138	<i>mester</i> 19, 20, 28, 35, 84, 85, 111
<i>Scavenius, P. B.,</i>	<i>Voltelen, J., Fabrikbestyrer..</i> 112, 113
<i>Kammerherre</i> .. . 19, 20, 28, 86	<i>Vorbeck, Overlærer</i> .. . 110
<i>Scheel, J. U. Godsforvalter</i> 91, 105, 138	<i>Wassmann, I., Assistent.</i> .. . 128

BILLED-FORTEGNELSE

Træsnit:

Stege.	14
Udsigt over Stege 1807, udført efter Nicolai Wesling Mørchs Skydeskive.	
Mølleporten	60
Puttferckens Gaard.	94
Hages Gaard.. . . .	116

Portrætter:

Andresen, P. fhv. Lærer.	123
Bendsen, A. H., Gaardejer	133
Bendtsen, H. A., Amtsforvalter ..	109
Borch, S. C., Præst	121
Carstensen, H. P., Gaardejer ..	132
Carøe, C. F., Konsul, Købmand	133
Christensen, James W., Konsul,	
Apoteker	129
Christoffersen, J. Chr., Gaardejer	125
Danneskiold-Samsøe, O. M. S.,	
Greve	97
Goos, V., Borgmester	81
Hage, Hother, By- og Herreds- foged	81
Hammerich, M., By- og Herreds- fuldmægtig	137
Hansen, H., Gaardejer	131
Hansen, H., Kæmner	141
Hansen, M. P., Gaardejer.. . . .	129
Hansen, N. K., Sognefoged.. . . .	129
Hviid, C. A. Borgmester, Etatsraad	97
Hyllemose, N. H. Gaardejer.. . . .	134
Jensen, A. Gaardejer	135
Jensen, P., Portner.	141
Jensen-Egeberg, Toldforvalter . .	141
Jensen-Kamp, N. K., Inspektør ..	109
Jepsen, C., Lærer	139

Jørgensen, M., Gaardejer	133
Kühl, P. de Fine, Sagfører.. . . .	137
Larsen, J. Chr., Gaardejer	131
Larsen, J. J., Gaardejer..	132
Larsen, J. P., Sognefoged	123
Larsen, Jørgen, fhv. Gaardejer ..	132
Lindhard, C. S., Sagfører	101
Meincke, C. H. L., Etatsraad. . . .	17
Nielsen, C., Købmand..	127
Nielsen, E., Kantor	139
Olsen, O., Avlsbruger..	131
Pedersen, J. J., Gaardejer.. . . .	87
Petersen, C., Boghandler	127
Petersen, H. P., Gaardejer	134
Puttfercken, J. H., Kammerraad .	69
Reinsholm, H. G., Amtsforvalter	75
Richter, A. B., Dommer..	125
Rosenørn, P. C. S., Borgmester .	121
Scavenius, P. B., Kammerherre..	19
Scheel, J. U., Godsforvalter.. . . .	87
Sidenius, Chr. M., sen..	105
Sidenius, Chr. M., jun.	135
v. Späth, Postmester, Kaptajn ..	139
Tiedemann, H. J. Kæmner	75
Tutein, P. A., Hofjægermester ..	21
Voltelen, J., Fabrikbestyrer	105
Wassmann, I., Frk..	137

Raadhuset i Stege	63
(Fot: Sehested, Stege)	
Sparekassens Bygning paa Torvet i Stege..	119
(Fot: Sehested, Stege)	

INDHOLDS-FORTEGNELSE

Forord	7
Indledning	9
1827—1852	13
1852—1877	59
1878—1902	93
1903—1927	115
Tilbageblik	145
Vedtægt for Sparekassen	149
Fortegnelse over Bankraadets Medlemmer ..	157
Fortegnelse over Tilsynsraadets Medlemmer	158
Fortegnelse over Sparekassens Revisorer ..	159
Tabellariske Oversigter	161
Regnskab for Aaret fra 1. April 1926 til	
31. Marts 1927.....	165
Navneregister	177
Billedfortegnelse	179